

วิถีมอญ (ไทยรามัญ)

วัฒนธรรมพื้นบ้านไทยรามัญที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

เรียบเรียงและรวบรวม
โดย
เทศบาลเมืองบางกะดี
ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี

คำนำ

เทศบาลเมืองบางกะดี มีพันธกิจในการพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในแนวทางพัฒนายุทธศาสตร์ที่ 4 ด้วยความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญดังกล่าว เทศบาลเมืองบางกะดี จึงมีแนวคิดในการจัดทำ รวบรวมและเรียบเรียงหนังสือ **เกี่ยวกับเรื่องราวของ “วิถีมอญ (ไทยรามัญ)”** ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยรามัญ เพราะได้เล็งเห็นว่าในปทุมธานียังมีชาวมอญเชื้อสายรามัญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ยังคงมีมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมที่สืบสานต่อกันมายังรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน นับเป็นวิถีชีวิตอันทรงคุณค่าที่ควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้

เนื่องจากแต่เดิมมาชาวมอญได้มีการอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร แต่สมัยอยุธยาจนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญบางส่วนตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สามโคก ปทุมธานี ปากเกร็ด และพระประแดง ทำให้มอญและไทย มีความผสมกลมกลืนใกล้ชิดกันทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรม และการประกอบอาชีพต่าง ๆ ชาวมอญแต่ละกลุ่มชนแต่ละจังหวัด จะมีอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป ตามบริบทความเป็นอยู่ของสังคม รวมถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ อาหารการกิน การแต่งกาย การประกอบอาชีพต่าง ๆ ด้วย ซึ่งกลุ่มชนเหล่านี้ก็ได้เป็นตัวแทนในการสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาวิถีชีวิตสืบต่อกันมา จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของชาวมอญมาจนปัจจุบัน

จังหวัดปทุมธานีมีการสืบเชื้อสายของชาวมอญ “ชาวไทยเชื้อสายรามัญ” เด็ก ๆ และเยาวชนรุ่นหลังได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น ตั้งแต่รุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา สำหรับตำบลบางกะดี มีชาวมอญ (เชื้อสายรามัญ) อาศัยอยู่ในหลาย ๆ ชุมชนเช่นกัน เช่น ชุมชนบ้านเกริน ชุมชนซอยอำภา ชุมชนโคกชะพลูล่าง ชุมชนวัดสังลาน เป็นต้น ดังนั้นเทศบาลเมืองบางกะดีจึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามเหล่านี้ไว้ให้คงอยู่สืบไป เพื่อให้เด็ก ๆ และเยาวชนรุ่นหลัง ได้เรียนรู้และได้สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น มิให้สูญหายลี้มเลือนไป จึงได้เรียบเรียงและรวบรวม จัดทำเป็นรูปเล่มหนังสือ **“วิถีมอญ (ไทยรามัญ)”** ขึ้น

หนังสือ **“วิถีมอญ (ไทยรามัญ)”** เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งหวังให้เด็ก ๆ และเยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม การรวบรวมและเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ อาจจะยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนในเนื้อหา เพราะได้คัดเลือกตัดตอน นำมาเฉพาะเรื่องราวความเป็นมาของชาวมอญที่ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในไทย ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม อาหารการกิน วิถีชีวิตของชาวมอญในแต่ละพื้นที่โดยสังเขปเท่านั้น

ขอขอบคุณการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหนังสือ **“วิถีมอญ (ไทยรามัญ)”** จากเทศบาลเมืองบางกะดี โดยการสนับสนุนของท่านนายกวัชชัย อึ้งอัมพรวิไล และขอขอบคุณแหล่งข้อมูลทุก ๆ แหล่งที่ได้ค้นคว้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต ขอขอบคุณโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดีที่เอื้อเฟื้อรูปภาพในบางส่วน ขอขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวของชาวมอญทุก ๆ ท่าน ซึ่งหวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะมีประโยชน์บ้างไม่มากนักน้อยต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม หากผิดพลาดประการใด ผู้รวบรวมต้องกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ ด้วย

สารบัญ

เรื่อง	
คำนำ	
สารบัญ	
คำนิยม	

ศุภินิจ ศรีพระราม	
รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี	
ก	
ข - จ	
ฉ - ฎ	

ถิ่นฐานเดิมของชาวมอญ(มอญอพยพ)	1-2
ชุมชนมอญในประเทศไทย	3
ความเชื่อของชาวมอญ	4 -7
อาชีพของชาวมอญที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน	8-12
ประเพณีมอญ	13
- ประเพณีแห่หงส์ ธงตะขาบ	13
- ประเพณีสงกรานต์	14-15
- ประเพณีตักบาตรพระร้อย	16
- ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง	17
- ประเพณีตักบาตรดอกไม้ชาวมอญ	18
- ประเพณีรำมอญ	19-21
- ประเพณีซอนรูป	22
- ประเพณีออกพรรษารามัญ	23
- ประเพณีรำพาข้าวสาร	24-25
- ประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์	26-28
- ประเพณีไหว้ผี	29-30
- ประเพณีจุดลูกหนู	31
- ประเพณีบวชนาคมอญ	32-33
- ประเพณีเล่นสะบ้าบ่อน	34-37
- การละเล่นเพลง “โนเนน”	38
- การละเล่นรำทแยงมอญ	39
- ประเพณีโกนจุกมอญ	40
- ประเพณีแต่งงานมอญ	41

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ศิลปะมอญ	42
- สถาปัตยกรรมมอญ	42
- ดนตรีมอญ	43
- รำมอญ	44-45
- หัตถกรรมงานปั้น	46
- หัตถกรรมดอกบัว	47
- สไบมอญ	47
- เสื้อกนกมอญ	48

การแต่งกายของชาวมอญ	49-50
อาหารประจำสำหรับชาวมอญ	51
- ข้าวแช่มอญ	51
- แกงกล้วยดิบ	52
- ทอดมันหน่อกะลา	53
- ข้าวแช่ชาววัง	54-56
- แกงมะตาด	57
- คะนอมจิน(ขนมจีน)	58
- หมี่กรอบ	59
- ปลาไร้หนาม	60
- แกงส้มกระเจียว	61
- แกงคั่วกระดูกอ่อนใบมะดัน	62
- แกงบอน	63
- แกงส้มหน่อกะลา	64
- ข้าวเกรียบงาปิ้ง	65
ภาษามอญ	66-68
ศานากับชาวมอญ	69-70

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
วัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของชาวมอญในปทุมธานี	71
- วัดศาลาแดงเหนือ	71
- วัดจันทน์กะพ้อ	72
- วัดเจดีย์หอย	73
- วัดสิงห์	74
- วัดเจดีย์ทอง	75
- วัดหงษ์ปทุมवास	76
- วัดท้ายเกาะใหญ่	77
- วัดบางหลวง	78-79
- วัดโบสถ์ อำเภอเมืองปทุมธานี (หลวงปู่เทียน)	80
- วัดบางนา	81
- วัดบางตะไนย์	82

- วัดสองพี่น้อง	83
- วัดโคก	84
- วัดฉาง	85
- วัดดาวดึงษ์	86
- วัดตำหนัก	87
- วัดเนกขัมมาราม	88
- วัดบ่อทอง	89
- วัดบัวขวัญ	90
- วัดบัวทอง	91
- วัดบัวหลวง	92
- วัดบางกุฎีทอง	93
- วัดบางเคื่อ	94
- วัดปทุมทอง	95

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
- วัดโสภาราม	96
- วัดโพธิ์เลื่อน	97
- วัดมะขาม	98
- วัดศาลเจ้า	99
- วัดราษฎร์ศรัทธาทำ	100
- วัดสวนมะม่วง	101
- วัดสะแก	102
- วัดสังลาน	103
- วัดเกริน	104
- โรงมอญ – ปราสาทศพ	105
เอกสารอ้างอิง	106
ภาคผนวก	107-119
คณะผู้จัดทำ	120-121

คำนิยม

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมมีความสำคัญมาก เพราะเป็นภูมิปัญญาของสังคมไทยมาช้านาน ในแต่ละท้องถิ่นจะมีมรดกทางวัฒนธรรมปรากฏร่องรอยให้เห็นอยู่แตกต่างกันไปตามบริบทวิถีชีวิตและพื้นเพของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ปทุมธานีก็มีประชากรหลายเชื้อชาติ หลายภาษา หลายวัฒนธรรม ที่เข้ามาอาศัยทำมาหากิน ตั้งรกรากถิ่นฐานตั้งแต่โบราณสืบทอดกันมาจนปัจจุบัน เช่น ชาวมอญ และได้มีการผสมกลมกลืนกันตั้งแต่บรรพบุรุษมาจนถึงรุ่นลูกหลาน ในหลาย ๆ รูปแบบ ทั้งการดำเนินชีวิต ศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ตราบจนปัจจุบัน

หนังสือวิถีมอญ (ไทยรามัญ) วัฒนธรรมพื้นบ้านไทยรามัญที่สืบทอดมายังปัจจุบัน เล่มนี้ นับว่าได้รวบรวมเรียบเรียง นำเอาวิถีชีวิตของชาวมอญที่มาอาศัยตั้งรกรากในท้องถิ่นปทุมธานี และในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ยังมีชาวมอญอาศัยอยู่ในแต่ละจังหวัด ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เกี่ยวกับวิถีมอญในประเทศไทย จากหนังสือเล่มนี้ผู้ที่ศึกษาจะได้รับความรู้ทั้งด้าน ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ การดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน วัดวาอารามที่

เกี่ยวข้องกับวิถีมอญ หรือชาวไทยรามัญ ที่หลงเหลืออยู่ในประเทศไทยสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน จึงนับว่าหนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่มีสาระความรู้และประโยชน์อีกเล่มหนึ่ง

(นายธวัชชัย อึ้งอัมพรวิไล)
นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบางกะดี

คำนิยม

วิถีมอญ (ไทยรามัญ) ที่สืบเชื้อสายต่อกันมาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แทรกซึมผสมกลมกลืนกันระหว่างชาวไทยกับชาวมอญ เนื่องจากชาวมอญได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ หลายจังหวัด ได้นำวิถีมอญมาผสมกับวิถีไทย จนกลายเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าต่อการอนุรักษ์สืบสานไว้ไปโดยปริยาย

ในจังหวัดปทุมธานี นอกจากแถบอำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอเมืองปทุมธานี ในตำบลบางกะดีเอง ก็ยังมีร่องรอยทางวัฒนธรรมวิถีมอญ หลงเหลือให้เห็นอยู่บ้าง เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีจุดลูกหนู ประเพณีแต่งงาน วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมเรื่องอาหารการกิน วัฒนธรรมทางความเชื่อต่าง ๆ การเชิญหางหงส์ธงตะขาบขึ้นสู่ยอดเสาหงส์ในวัดที่ประกอบพิธีทางศาสนาของชาวมอญ เป็นต้น

หนังสือ “วิถีมอญ (ไทยรามัญ)” วัฒนธรรมพื้นบ้านไทยรามัญที่สืบต่อมายังปัจจุบัน เล่มนี้ จึงเป็นหนังสือที่มีสาระและประโยชน์ในการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่น ควรค่าต่อการศึกษาเรียนรู้อีกเล่มหนึ่ง

(นางปราณี อินทวงศ์)

ประธานสภาเทศบาลเมืองบางกะดี

คำนิยม

ชาวมอญ หรือ ชาวไทยรามัญ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับคนไทยมาอย่างช้านาน เป็นความผสมกลมกลืนที่แยกไม่ออกระหว่างชาวไทย กับ ชาวไทยเชื้อสายรามัญ เพราะกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ได้อพยพย้ายถิ่น เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมีการอพยพครั้งใหญ่เข้ามามากที่สุด ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยจนกลายเป็นคนไทยเชื้อสายรามัญที่มีถิ่นฐานอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทยเรามาจนปัจจุบัน และมีความผูกพันทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม อาหารการกิน ภาษา และการดำรงชีวิต จนกลายเป็นมรดกตกทอดทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน

หนังสือ“วิถีมอญ (ไทยรามัญ)” วัฒนธรรมพื้นบ้านไทยรามัญที่สืบทอดมายังปัจจุบัน เล่มนี้ ถือเป็นหนังสือที่ได้เผยแพร่เรื่องราววิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดมาแต่โบราณกาลของชาวไทยรามัญ ซึ่งจะทำให้บุคคลรุ่นหลังได้เรียนรู้ และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าว เพื่อจะได้ร่วมกันสืบสาน สันนิษฐานและอนุรักษ์วัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาที่มีมาช้านานให้คงอยู่ต่อไป

(นายสรารุช อึ้งอัมพรวิไล)

เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี

คำนิยม

หนังสือ“วิถีมอญ (ไทยรามัญ)” วัฒนธรรมพื้นบ้านไทยรามัญที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เล่มนี้ เทศบาลเมืองบางกะดี ได้รวบรวมจัดทำเป็นรูปเล่ม เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยรามัญจากอดีตมาจนปัจจุบัน ซึ่งควรค่าต่อการศึกษา และอนุรักษ์ สืบทอดให้คงอยู่ หนังสือเล่มนี้จะยังประโยชน์ต่อชนรุ่นหลังในการศึกษา เรียนรู้ถึงประเพณีสำคัญต่าง ๆ ที่ยังคงอยู่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านพิธีกรรม ด้านศาสนา ด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมที่มีมาแต่โบราณ ด้านศิลปวัฒนธรรมของชาวมอญที่มีอยู่ในปทุมธานี และในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยอีกด้วย

หนังสือวิถีมอญ (ไทยรามัญ) มีเนื้อหาสาระ ความรู้ ควรค่าต่อผู้ที่สนใจจะศึกษา ค้นคว้า เกี่ยวกับความเป็นมาของชาวมอญในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ อาชีพ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม การแต่งกาย อาหารการกิน ภาษา ศาสนา รวมทั้งได้รู้จักวัดวาอารามต่าง ๆ ที่น่าสนใจในปทุมธานีที่เกี่ยวข้องกับพิธีทางศาสนาของชาวมอญ หนังสือเล่มนี้จึงนับว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ อีกทั้งเป็นการสืบสานเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

(นายเกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญถาวร)
ปลัดเทศบาลเมืองบางกะดี

คำนิยม

หนังสือ“วิถีมอญ (ไทยรามัญ)” เป็นการเล่าถึง ความเป็นมาของชาวมอญในอดีต ที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายยุคหลายสมัยผ่านมา โดยเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของไทยเรามาตั้งแต่อতিকาล เช่น สมุทรสาคร พระประแดง (สมุทรปราการ) ปากเกร็ด นนทบุรี ปทุมธานี ลพบุรี ราชบุรี อโยธยา ลำพูน นครสวรรค์ นครปฐม กรุงเทพฯ เป็นต้น ได้มีการผสมกลมกลืนกันทางเชื้อชาติ จนกลายเป็นชาวไทยเชื้อสายรามัญในปัจจุบัน และได้ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ส่งผ่านต่อกันมายังรุ่นลูกหลาน โดยยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมต่าง ๆ ให้คงอยู่อย่างมีคุณค่าและงดงาม ควรค่าต่อการสืบสานและอนุรักษ์ไว้

ดีใจที่มีการรวบรวมและเรียบเรียงหนังสือ “วิถีมอญ (ไทยรามัญ)” ขึ้นใหม่ ส่วนหนึ่งเป็นการเผยแพร่ให้บุคคลในยุคปัจจุบันได้มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ อีกส่วนหนึ่งเป็นการอนุรักษ์สืบสานมรดกทางวัฒนธรรม ที่ได้มีการผสมกลมกลืนกันกับมรดกทางวัฒนธรรมของไทยเรา จนแยกไม่ออกในหลายๆกิจกรรม ทั้งงานประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา อาหารการกิน อาชีพ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ดังนั้น การได้ศึกษาเรื่องราวผ่านหนังสือเล่มนี้ อาจเป็นอีกมุมมองหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนรุ่นหลังได้ส่องผ่าน และเปิดประตูทางความคิด ในการตระหนัก และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่สืบไป

(นางสุภาภรณ์ ศรีทองอ่อน)
หัวหน้าสำนักปลัด รักษาการแทน
ผู้อำนวยการกองการศึกษา

คำนิยม

หนังสือ “วิถีมอญ” (ไทยรามัญ) ถือเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าเล่มหนึ่ง ที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ในหลายๆ แหล่งข้อมูล เป็นหนังสือที่กล่าวถึงความเป็นมาของชาวมอญในอดีตที่เข้ามาอาศัยอยู่ในไทย และผสมกลมกลืนกันทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม จนแยกไม่ออกระหว่างชาวไทยกับชาวมอญ

คุณค่าอีกประการก็คือ คุณค่าในการอนุรักษ์สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่สมัยโบราณมาจนปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีก้าวล้ำนำสมัย เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันพร้อมที่จะก้าวสู่สังคมยุคใหม่ พร้อมที่จะเรียนรู้และรับเอานวัตกรรมใหม่ๆ มาผูกพันกับวิถีชีวิต จนกลายเป็นอารยธรรมของคนรุ่นใหม่ไปโดยไม่รู้ตัว และก็หลงลืม ลืมเลือนกับวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลืมคุณค่าอันดีงามของศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ที่ถูกปลูกฝังตกทอดสืบทอดกันมาจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

หนังสือเล่มนี้จึงถือเป็นการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมให้เด็กและเยาวชนรุ่นหลังได้ตระหนัก และเห็นถึงคุณค่าของการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมาแต่โบราณ ถึงจะเป็นวิถีมอญ แต่วิถีมอญกับวิถีไทยก็แยกกันไม่ออกทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ที่ควรค่าต่อการศึกษาเรียนรู้ต่อไป

(นางพัชรพร ราชโรจน์)

ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

วิถีมอญ(ไทยรามัญ)

ถิ่นฐานเดิมของชาวมอญ

(มอญอพยพ)

สะพานมอญ จ.กาญจนบุรี

ชาวมอญเมื่อสมัยอดีต อาศัยอยู่ที่ประเทศพม่าตอนล่าง แต่พม่ามาตีพม่าตอนล่างแตกเลยทำให้ชาวมอญต้องอพยพมาอาศัยในประเทศไทย ในปัจจุบันชาวมอญที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมีอยู่หลายพื้นที่ เช่น ราชบุรี ลพบุรี ปทุมธานี เพชรบุรี พระประแดง กรุงเทพฯ เป็นต้น และยังอาศัยอยู่ในอีกหลายจังหวัดของไทย

มอญอพยพ ทุกวันนี้ชนชาติมอญ ไม่มีอาณาเขตประเทศปกครองตนเอง เนื่องจากตกอยู่ในภาวะสงคราม การแย่งชิงราชสมบัติกันเอง การรุกรานจากพม่า ชาวมอญอยู่อย่างแสนสาหัส ถูกกดขี่รีดไถ มีการเกณฑ์แรงงานก่อสร้าง ทำไร่นาหาเสบียงเพื่อการสงคราม และเกณฑ์เข้ากองทัพ โดยเฉพาะสงครามในปี พ.ศ. 2300 สมัยพระเจ้าอลองพญาเป็นสงครามครั้งสุดท้าย ที่ชาวมอญพ่ายแพ้แก่พม่าอย่างราบคาบ ชาวมอญส่วนหนึ่งได้อพยพโยกย้ายเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยในรัชสมัยต่างๆ มีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในเมืองไทยหลายต่อหลายครั้งเท่าที่มีการจดบันทึกเอาไว้รวมทั้งสิ้นมีประมาณ 9 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 เมื่อ พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ ตีหงสาวดีแตกใน พ.ศ. 2082 ชาวมอญจำนวนมากหนี เข้ามากรุงศรีอยุธยา พระเจ้าแผ่นดินโปรดฯให้ตั้งบ้านเรือนอยู่แถบตัวเมืองกรุงศรีอยุธยาชั้นนอก พระยาเกียรติ พระยารามและครัวเรือนให้ตั้งบ้านเรือนอยู่แถบตัวเมืองชั้นใน ใกล้พระอารามวัดขุนแสน และเมื่อถึง พ.ศ. 2084

ราชวงศ์ต้องอุทิศเมืองเมาะตะมะแตก มีการฆ่าฟันชาวมอญลงขนาดใหญ่ ก็เข้าใจว่ามีชาวมอญหนีเข้ามาสู่กรุงศรีอยุธยาอีก ถือเป็นระลอกแรกของมอญอพยพ

ครั้งที่ 2 เมื่อพระนเรศวรเสด็จไปพม่า เมื่อคราวพระเจ้าบุเรงนอง สิ้นพระชนม์ แล้วประกาศเอกราช ทรงชักชวนชาวมอญที่เข้าสวามิภักดิ์ ให้อพยพเข้ามาพร้อมกัน ราว พ.ศ. 2127 ในการอพยพครั้งนี้ไม่ปรากฏว่าพระเจ้าแผ่นดินโปรตุเกสให้ตั้งบ้านเรือนที่ใด แต่คาดว่าคงเป็นย่านเดียวกับการอพยพคราวแรก

ครั้งที่ 3 เกิดขึ้นเมื่อหงสาวดีถูกยะไข่ทำลายใน พ.ศ. 2138 ครั้งนี้ก็มี การอพยพใหญ่ของชาวมอญมาทางตะวันออกเข้าสู่ดินแดนของกรุงศรีอยุธยา

ครั้งที่ 4 หลังจากที่ราชวงศ์ต้องอยู่ภายใต้ราชธานีไปอยู่ที่ยังวะ หลังจากหงสาวดีถูกทำลายแล้ว ชาวมอญก็ตั้งอำนาจขึ้นใหม่ในดินแดนของตน ต่อมาถึงรัชกาลพระเจ้านอเบกหลุน พม่าจึงยกทัพมาปราบชาวมอญอีกใน พ.ศ. 2156 ทำให้เกิดการอพยพของชาวมอญเข้าสู่กรุงศรีอยุธยา หลักฐานบางแห่งกล่าวว่า ชาวมอญกลุ่มนี้ได้รับอนุญาตให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ตามแนวชายแดนไทย

ครั้งที่ 5 ใน พ.ศ. 2204 หรือ 2205 ชาวมอญในเมืองเมาะตะมะก่อการกบฏขึ้นอีก แต่ถูกพม่าปราบลงได้ จึงต้องอพยพหนีเข้ากรุงศรีอยุธยาอีกระลอกหนึ่ง ผ่านทางด่านเจดีย์สามองค์ เข้าใจว่ากลุ่มนี้สัมพันธ์กับกลุ่มชาวมอญที่ตั้งอยู่ชายแดน

ครั้งที่ 6 หลังจากที่ชาวมอญสามารถตั้งอาณาจักรของตนขึ้นได้ใหม่ในปลายราชวงศ์ต้องอุ แล้วยกกำลังไปตีกรุงอังวะแตก พระเจ้าอลองพญา รวบรวมกำลังพม่าแล้วลุกขึ้นต่อสู้จนในที่สุดก็ตั้งราชวงศ์ครองบองได้ และใน พ.ศ. 2300 ก็สามารถตีหงสาวดีได้อีก นโยบายของราชวงศ์นี้คือกลืนมอญให้เป็นพม่าโดยวิธีรุนแรง จึงมีชาวมอญอพยพหนีมาสู่เมืองไทยอีกหลายระลอก รวมทั้งกลุ่มที่หนีขึ้นเหนือไปสู่ล้านนา และเรียกกันว่าพวกเม็งในปัจจุบันนี้

ครั้งที่ 7 ใน พ.ศ. 2316 ตรงกับสมัยกรุงธนบุรี ชาวมอญก่อกบฏอย่างกึ่ง พม่าปราบปรามอย่างทารุณ แล้วเผาอย่างกึ่งจนราบเรียบ ทำให้มอญอพยพเข้าไทยอีก พระเจ้าตากสินโปรดฯให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ปากเกร็ด ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มมอญเก่า (พระยารามัญวงศ์) และมอญใหม่ (พระยาเจ่ง) คนที่นับตัวเองเป็นชาวมอญในปัจจุบันล้วนอพยพเข้ามาจากระลอกนี้หรือหลังจากนี้ ส่วนชาวมอญที่อพยพก่อนหน้านี้กลืนหายเป็นไทยไปหมด แม้แต่กลุ่มที่อยู่ตามชายแดนแถบเมืองกาญจนบุรี

ครั้งที่ 8 พ.ศ. 2336 เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) ยึดเมืองทวายได้ แต่รักษาไว้ไม่ได้ ต้องถอยกลับเข้าไทย ก็นำเอาชาวมอญโดยเฉพาะที่เป็นพวกหัวหน้าเข้ามาในไทยด้วย

ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2357 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) เมื่อชาวมอญไม่พอใจที่ถูกพม่าเกณฑ์แรงงานก่อสร้างพระเจดีย์ ได้ก่อกบฏที่เมืองเมาะตะมะ ถูกพม่าปราบ ต้องหนีเข้าไทยเป็นระลอกใหญ่มาก ราว 40,000 คนเศษ เจ้าฟ้ามงกุฎ (ต่อมาคือรัชกาลที่ 4) เสด็จเป็นแม่กองพร้อมด้วยกรมหลวงพิทักษ์มนตรี ออกไปรับถึงชายแดน พวกนี้มาตั้งรกรากที่สามโคก (ปทุมธานี) ปากเกร็ด และพระประแดง มอญที่อพยพเข้ามาครั้งนี้เรียกกันว่า“มอญใหม่”

ชุมชนมอญในประเทศไทย

มอญบางจะเกร็ง	จ.สมุทรสงคราม
มอญบางปลา	จ.สมุทรสาคร
มอญบ้านเก่า	จ.อุทัยธานี
มอญสลุย	จ.ชุมพร
มอญหนองดู่	จ.ลำพูน

บ้านมอญ	จ.นครสวรรค์
มอญบางไผ่ไก่อ	กรุงเทพฯ
มอญบ้านโป่ง-โพธาราม	จ.ราชบุรี
มอญกระทุ่มมีด	จ.นครปฐม
มอญสามโคก	จ.ปทุมธานี
มอญบ้านเสากระโดง	จ.อยุธยา
คลองมอญ	กรุงเทพฯ
สะพานมอญ	กรุงเทพฯ
มอญปากเกร็ด	จ.นนทบุรี
มอญบางกระดี	กรุงเทพฯ
มอญบางขันหมาก	จ.ลพบุรี
มอญคลองสิบสี่ (มอญหนองจอก)	กรุงเทพฯ
มอญลาดกระบัง	กรุงเทพฯ
มอญปากลัด (มอญพระประแดง)	จ.สมุทรปราการ
มอญเกาะเกร็ด	จ.นนทบุรี
มอญเจ็ดริ้ว	จ.สมุทรสาคร
มอญเกาะรัตนโกสินทร์	กรุงเทพฯ
มอญปทุมธานี	จ.ปทุมธานี

ความเชื่อของชาวมอญ

1. ฝึประจำหมู่บ้าน

เชื่อกันว่าเป็นผีที่ปกปักรักษา และคุ้มครองคนในหมู่บ้านทั้งหมด โดยมากจะสร้างศาลให้เป็นที่ประดิษฐานไว้ในหมู่บ้านบริเวณชายทุ่ง ซึ่งผู้คนสามารถมาเซ่นไหว้ได้อย่างสะดวก และจะต้องทำพิธีเซ่นไหว้อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คนในหมู่บ้าน โดยมี"คนทรง" เป็นผู้ประกอบพิธีพร้อมทั้งเข้าทรงทำนายทายทัก ถึงสภาพความเป็นไปในปัจจุบัน ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของอนาคต หรือแก้ไขปัญหาเดือดร้อนต่าง ๆ เป็นต้น

2. ฝึบ้านฝึเรือนเป็นฝึประจำตระกูล

ฝึบ้านฝึเรือนเป็นฝึประจำตระกูล ส่วนใหญ่จะตกทอดการสืบฝึไปยังบุตรชาย คนหัวปีเรื่อยไปแต่ที่ตำบลเจ็ดริ้ว การสืบฝึประจำตระกูลนั้นจะตกทอดไปยังบุตรชายคนสุดท้ายเท่านั้น หากไม่มีบุตรชายสืบสกุลฝึนั้นก็จะต้องขาดจากสกุลนั้นไป จึงต้องมีการรับฝึประจำตระกูลด้วยการให้ ผู้ที่รับจะต้องทำหน้าที่เก็บรักษาสมบัติประจำตัวฝึ อันประกอบไปด้วย แหวนฝึ 1 วง เสื้อ 1 ตัว ผ้าโพกหัว 1 ผืน โสร่ง 1 ผืน หม้อ 1 ใบ ซึ่งของทั้งหมดจะเก็บรวมไว้ในตะกร้าแขวนไว้ที่เสาตรงหัวนอนของผู้รับฝึนั้น และหน้าที่ของผู้รับฝึอีกประการหนึ่งก็คือทำการรำฝึตามประเพณีอยู่เสมอ อนึ่ง หากมีเหตุการณ์ต่าง ๆ อันไม่คาดฝันเกิดขึ้น อาทิ คนในครอบครัวเจ็บป่วยบ่อย ๆ สมบัติฝึชำรุดเช่นพลอยบนหัวฝึหลุด แหวนฝึหาย ผ้าในตะกร้าขาด ตลอดจนเกิดเรื่องเดือดร้อน ต่าง ๆ เป็นต้น ฉะนั้น เมื่อมีเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น ในแต่ละครอบครัว ก็จะต้องจัดให้มีการรำฝึเพื่อขอขมาโทษต่อฝึ แสดงความเคารพนับถือ และความเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว ฝึจะได้หายโกรธเคือง จะได้ไม่มีเรื่องเดือดร้อนอีก และบังเกิดแต่ความสุขความเจริญตลอดไป นอกจากฝึทั้งสองชนิดนี้แล้ว ชาวมอญยังนับถือฝึที่เป็นสัตว์ หรือพืชต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับฝึบ้านฝึเรือน เช่น ฝึเต่า ฝึงู ฝึปลาไหล ฝึไก่ ฝึข้าวเหนียว ฯลฯ

3. ความเชื่อของชาวมอญ (ไทยรามัญ)

ในหนังสือ 8 ชาติพันธุ์ในราชบุรี ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ.2547 ผศ.อาภรณ์ สุนทรวาท ผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้รวบรวมความเชื่อของชาวไทยมอญ ไว้ดังนี้

1. เชื่อว่าการทำบุญให้ทานอะไรก็ตามย่อมส่งผลถึงผู้ที่เราปรารถนาจะอุทิศส่วนกุศลให้ ชาวไทยมอญส่วนใหญ่ปรารถนาจะนิพพาน โดยสังเกตจากคำอธิษฐานที่ว่า "นิพพาน ปัจจะโยโหตุ" ขอให้เป็นปัจจัย สำเร็จพระนิพพานด้วยเทอญ
2. เชื่อว่าการไปทำบุญ จะต้องแต่งตัวให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ภาชนะที่ใส่อาหารไปทำบุญจะต้องตระเตรียมอย่างประณีต เพราะจะส่งผลไปถึงอนาคตชาติ
3. มีความเชื่อว่าการทำบุญที่ ทำบุญแล้วได้บุญมากคือ การสร้างพระพุทธรูป การสร้างพระพุทธรูป การสร้างพระธรรม คือ การสร้างพระไตรปิฎก และพระอภิธรรม การสร้างพระสงฆ์ คือ การบวชพระ
4. มีความเชื่อในการนับถือพระพุทธรูปศาสนา ชาวไทยมอญมีความเลื่อมใสในพระพุทธรูปศาสนา มาก โดยถือว่าพระพุทธรูปเจ้าเป็นองค์เคารพสักการะบูชาสูงสุด
5. ความเชื่อในการนับถือพระพุทธรูปศาสนา และเครื่องครุฑในศาสนา พระมอญจะถือเครื่องทางวินัยมาก ถึงกับมีคำที่ว่า**"ถือศีลต้องพระไทย วินัยต้องพระมอญ"** ซึ่งการถือศีลอย่างเคร่งครัดจึงเป็นต้นกำเนิดของพระธรรมยุติกนิกายในประเทศไทย
6. ปัจจุบันนี้พระมอญยังเคร่งครัดวินัยอยู่ จะไม่เห็นพระมอญในเวลากลางวันอาบน้ำริมน้ำมานั่งเล่นหน้าวัด เดินไปในหมู่บ้าน เป็นต้น
7. ในวัดมอญทุกวัด จะมีศาลเจ้าประจำวัด มอญเรียกว่า "ตะละพาน"
8. ชาวบ้านจะเคารพสถานที่ในวัด
9. ความเชื่อว่าวัดใด ช่อฟ้าใบระกา หน้าบันพังทลายลงมา อย่าได้นำขึ้นไปอีก
10. มีความเชื่อว่าวัดใดที่ กำลังปลูกเสกพระอยู่ ผู้หญิง สุนัข เข้าไปไม่ได้
11. มีความเชื่อเรื่องการบวชเรียน มักจะเห็นว่า ชาวบ้านเดินทางผ่านหน้าโบสถ์ก็ต้องแสดงความเคารพกราบไหว้พระ ผู้หญิงห้ามเข้าไปในโบสถ์หรือบริเวณกุฏิพระ ชาวไทยมอญมีความเชื่อว่า ลูกผู้ชายที่เกิดในสายเลือดของชาวพุทธจะต้องบวช ชีวิตลูกผู้ชายถึงจะสมบูรณ์และได้กุศลอย่างแรง
12. มีความเชื่อ เมื่อบ้านใดมีทารกเกิดใหม่จะต้องนำทารกนั้นไปใส่ในกระดังร่อน แล้วพูดว่า "สามวันลูกผี สี่วันลูกคน" ต่อเด็ก
13. มีความเชื่อเรื่องการโกนผมไฟ การโกนผมไฟ เป็นการสู่ขวัญเด็ก และสู่ขวัญบิดามารดา เพื่อให้เกิดความสบายใจ ด้วยเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของพิธี ที่จะทำให้เป็นมงคลต่อเด็ก
14. มีความเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำประณีตได้ประณีต
15. มีความเชื่อเกี่ยวกับการปลูกเรือนว่า เวลาปลูกสร้างเรือนให้ปลูกวันเกิดของผู้สร้าง (เจ้าของ)
16. มีความเชื่อว่า เวลาปลูกบ้านต้องปลูกให้เสาเท่ากันหมด เชื่อว่าจะมีความสุข
17. มีความเชื่อว่า เมื่อจะขึ้นบ้านใหม่ต้องเลือกวันและมีกำหนดไว้ว่าแต่ละวันจะทำอะไร
18. มีความเชื่อเกี่ยวกับ ความกตัญญูกตเวที น้อง ๆ ควรเชื่อฟังพี่คนโตซึ่งได้ถ่ายทอดผีบรรพบุรุษแห่งตระกูล
19. มีความเชื่อว่า ระบบเพื่อนบ้านและระบบเครือญาติทำให้การเป็นอยู่ในสังคม มีการพึ่งพาอาศัยที่ถ้อยอาศัยกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ให้ความเกรงใจและความเคารพนับถือกัน
20. มีความเชื่อว่า บุคคลที่มีนามสกุลเดียวกัน จะจัดงานบวชนาคกับแต่งงานวันเดียวกันไม่ได้
21. มีความเชื่อว่า เมื่อมีลูกสาวที่แต่งงานแล้ว จะให้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ไม่ให้นอนบ้านเดียวกับพ่อแม่
22. มีความเชื่อว่า ตุ๊กตาเป็นสิ่งไม่ดี จึงห้ามนำเข้าบ้าน เพราะจะทำให้ไม่มีความสุข
23. มีความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ว่าห้ามปลูกต้นราตรี ต้นลั่นทม ต้นพิกลไฉ่ในบ้านเพราะต้นไม้เหล่านี้อยู่ในวัด
24. มีความเชื่อว่า ต้นไม้ที่มีชื่อต่อไปนี้ คือ ต้นโพธิ์ ต้นหว้า ต้นบุนนาค ต้นจั่ว ถ้างอกขึ้นข้างๆ บ้าน รีบทำลายเสียอย่าได้เก็บไว้ จะทำให้เจ้าของบ้านได้รับความเสียหาย

25. มีความเชื่อในเรื่องเต่า ชาวไทยมอญจะไม่จับเต่ามาเป็นอาหาร ไม่จับตัวเต่าที่มีชีวิต เมื่อพบเห็นจึงต้องพูดว่า "เต่าตัวนี้ตายแล้ว" เพื่อเป็นการแก้เคล็ด แล้วนำเต่าไปปล่อย

26. มีความเชื่อว่า ศพคนตายต้องหันหน้าไปทางทิศเหนือ

27. มีความเชื่อว่า ภายในเดือน 6 เดือน 9 จะมีการทำพิธีไหว้ผีบ้านผีเรือน ปู่ย่า ตายาย โดยมีเครื่องไหว้ คือ กล้วย ไก่ หมู ขนมห่มแดง ขนมห่มขาว

28. มีความเชื่อว่า ที่บ้านชาวไทยมอญจะต้องมีที่ตั้งบูชาผีบรรพบุรุษ มีวิธีเช่นผี เลี้ยงผี พิธีรำผี

29. มีความเชื่อและเคารพบรรพบุรุษ ไม่ว่าท่านจะล่วงลับไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม เพราะการเคารพเทิดทูนบูชาบรรพบุรุษ ย่อมนำความเจริญมาถึงตนและครอบครัว ตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่า "ปุนนิยานัง" หมายถึงการบูชาบุคคลที่ควรเคารพ

30. มีความเชื่อว่า บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วยังหิวโหยอยู่ ยังชอบรับประทานอาหารตามเทศกาล กล่าวคือขนมกาละแม จะมีในเทศกาลสงกรานต์ ขนมกระยาสารทมิในเทศกาลออกพรรษา ข้าวเม่าทอด มีในเทศกาลทอดกฐิน ข้าวต้มลูกโยนน้ำผึ้ง มีในวันเพ็ญเดือนสิบ ดังนั้น อาหารที่นำไปถวายพระ จะต้องทำอาหารให้ถูกเทศกาล ไม่เช่นนั้นแล้วบรรพบุรุษจะไม่ได้รับส่วนกุศลที่อุทิศไปให้

31. มีความเชื่อว่า บรรพบุรุษกับพวก เขาสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา และมักจะพบว่า ผีบรรพบุรุษได้รู้ด้วยการเช่นไหว้อยู่เสมอ การทำบุญต้องอุทิศส่วนกุศลให้ การแต่งงานถือว่าจำเป็นจะต้องบอกให้ผีบรรพบุรุษรู้ เพราะถือว่ามีสมาชิกใหม่มาเพิ่มในครอบครัว ต้องให้ผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายรับรู้ โดยจัดสิ่งของเช่น ไหว้ เช่น ผ้าขาว เหล้า ไก่ โดยฝ่ายเจ้าบ่าวเป็นฝ่ายจัดหา ที่เรียกว่า เครื่องขันหมากจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งให้เจ้าสาว เช่น ไหว้บรรพบุรุษของเจ้าสาว อีกส่วนให้เจ้าบ่าวนำไปเช่น ไหว้บรรพบุรุษของเจ้าบ่าว

32. มีความเชื่อว่า ผีบรรพบุรุษ เจ้าพ่อ เจ้าแม่ ที่เคารพมาแต่อยู่กรุงหงสาวดี และอยุธยา ประดิษฐานในชุมชนของตนเอง โดยปลูกศาลเจ้าให้เป็นที่ตั้งถาวรวิญญานเหล่านั้น เพราะความผูกพันก็มีอยู่ตลอดเวลา

33. มีความเชื่อในผีบรรพบุรุษ ชาวไทยมอญมีความเชื่อว่า ลูกชายคนโตของตระกูลจะเป็นผู้รับผีบรรพบุรุษต่อจากบิดา-มารดา หรือคนรุ่นเก่าที่ล่วงลับไปแล้ว ที่บ้านจะมีที่ตั้งผีบรรพบุรุษ เชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะสิงสถิตอยู่ที่เสาเอกของเรือน โดยมีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเสาผี คือ หีบ หรือกระบุงใส่ผ้าผี ได้แก่ สไบ ผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า แหวนหัวพลอยแดง แขนวไว้ที่เสาผี

34. มีความเชื่อว่า การที่ผู้หญิงไปแต่งงานกับคนต่างตระกูลหรือต่างผี จะต้องทำพิธีคืนผีเพื่อบอกกล่าวก่อนที่จะไปเข้ากับผีฝ่ายสามี

35. มีความเชื่อว่า ผู้ใดที่อยู่ในตระกูลทำผิดซึ่งระเบียบหรือข้อห้าม จะทำให้มีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นซึ่งจะต้องจัดพิธีรำผี

36. มีความเชื่อว่า ชายหญิงที่ไม่ใช่ลูก (คนละผีกัน) จะร่วมหลับนอนกันภายในบ้านไม่ได้

37. มีความเชื่อว่า หญิงมีครรภ์ที่ไม่ใช่ลูกสาว ห้ามนอนบนเรือน

38. มีความเชื่อว่า เมื่อมีคนในตระกูลตายหรือท้องในปีนั้น (สิ้นสุดเดือน 6) ห้ามคนในตระกูลจัดงานพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีโกนจุก แต่งงาน บวช หรือเลี้ยงผี

39. มีความเชื่อว่า หมู่บ้านชาวไทยมอญทุกหมู่บ้าน จะต้องมีการเจ้าประจำหมู่บ้าน ทุก ๆ ปีหลังสงกรานต์แล้วจะต้องทำพิธี "รำเจ้า" ประจำหมู่บ้าน

อาชีพของชาวมอญที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

อาชีพสำคัญของมอญในอดีต คือ การทำนา เหมือนกับที่เคยทำอยู่ในประเทศพม่า และคนไทยทั่วไป กรรมวิธีในการทำนาของชาวนามอญก็ไม่ต่างไปจากชาวนาไทยนัก เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพดังกล่าว ได้แก่ คันไถและคราด ใช้วัวและควายเป็นแรงงานสำคัญ ซึ่งนอกจากจะใช้ไถนาแล้วยังใช้ในการนวดข้าวเพื่อแยกเมล็ดข้าวออกจากรวงอีกด้วย ในพื้นที่ไร่นาบางแห่งยังมีการปลูกพืชผลต่าง ๆ เช่น ผักและผลไม้ต่าง ๆ มันเทศ น้ำเต้า สับปะรด อ้อย ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการทำอุตสาหกรรมและหัตถกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น อาชีพที่เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นความเชี่ยวชาญของชาวมอญและเป็นกิจการของชาวมอญ คือ อุตสาหกรรมครัวเรือนทำเครื่องปั้นดินเผาและการทำอิฐ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ของบรรพชนชาวมอญตั้งแต่อาศัยอยู่ในพม่าและสืบทอดมาจนถึงคนรุ่นหลังที่อยู่ในไทยที่ทำเป็นอาชีพหลักด้วย แหล่งสำคัญที่มีการทำเครื่องปั้นดินเผาที่รู้จักกันดี คือ ชุมชนมอญ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งทำเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นภาชนะที่ใช้ในครัวเรือนหลายชนิด ตั้งแต่ตุ่มใส่น้ำขนาดต่างๆ ไห หม้อ อ่าง ครก ถ้วยชามและอื่น ๆ ในระยะแรกคงจะทำงานอดิเรกในครัวเรือนควบคู่กับการทำนาเป็นอาชีพหลัก ต่อมาเมื่อสินค้าเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย และใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น คือ ดินเหนียวในแถบเมืองนนทบุรี มอญแถบนั้นจึงหันมาทำอาชีพนี้อย่างเป็นล่ำเป็นสัน โดยสันนิษฐานว่าคงจะเป็นในสมัยกรุงธนบุรีหรือรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงที่มีมอญอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่ปากเกร็ดกันมาก ภาชนะดินเผาลำไยนั้นเมื่อทำเสร็จแล้วจะมีมอญอีกพวกหนึ่งล่องเรือมารับซื้อแล้วนำไปขายทางภาคกลางและภาคเหนือ (สุภรณ์ โอเจริญ, 2541, หน้า 207)

ส่วน “การทำอิฐ” นั้นทำกันมากแถบสามโคก ปทุมธานี และคงจะทำกันมาแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยา เช่นเดียวกับการทำเครื่องปั้นดินเผา ส่วนมากมักทำงานอดิเรกในยามว่างจากฤดูทำนา อิฐดังกล่าวมีลักษณะเป็นก้อนสี่เหลี่ยมผืนผ้าเล็ก ๆ ผิวไม่เรียบ เรียกกันว่า “อิฐมอญ” ซึ่งอาจเพราะชาวมอญเป็นผู้นำเข้าและทำกันมากจนดูเหมือนจะเป็นผู้ผูกขาดการทำอิฐชนิดนี้ โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทางกรมได้เกณฑ์ไพร่หลวงรามัญไปตั้งเตาทำอิฐเพื่อใช้ในการก่อสร้างป้อมค่ายและกำแพงเมืองต่าง ๆ ในสมัยนั้น (สุภรณ์ โอเจริญ, 2541, หน้า 208)

นอกจากอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาและอิฐแล้ว ชาวมอญจำนวนไม่น้อยที่หันมายึดอาชีพค้าขาย แม้มีชีวิตของชาวมอญทั่วไปก็ตาม อาชีพค้าขายของชาวมอญที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ การค้าเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้เรือเป็นพาหนะขนส่งสินค้าของชาวมอญสามโคก ซึ่งคาดว่าเป็นอาชีพที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการทำเครื่องปั้นดินเผา โดยพ่อค้ามอญจะเป็นเจ้าของเรือซึ่งมีขนาดต่าง ๆ กันตามแต่ฐานะของแต่ละคน และใช้เรือเป็นพาหนะรับซื้อสินค้าต่าง ๆ จากแหล่งผลิต อันได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา พวกหม้อ ไห โอ่ง ฯลฯ รวมทั้งวัสดุที่ใช้ก่อสร้างอื่น ๆ อาทิเช่น มุงหลังคา อิฐ ทราย หิน ซีเมนต์ ฯลฯ ล่องเรือไปตามแม่น้ำลำคลอง จากลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในภาคกลางรอนแรมไปจนถึงพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ในภาคเหนือ เพื่อนำสินค้าไปขายต่อให้กับพ่อค้าคนกลาง มอญชาวเรือจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในเรือ ดังนั้น จึงต้องปรับสภาพเรือให้มีลักษณะเป็น

บ้านอยู่ในนั้นด้วย และเวลาไปค้าขายก็จะพากันไปหมดทั้งครอบครัว มอญชาวเรือบางพวกเมื่อขายสินค้าหมดแล้วก็จะอยู่ทำไร่ตามตลิ่งในหัวเมือง กล่าวคือ ในฤดูแล้งจะซื้อสินค้าจากกรุงเทพฯ ฯ บรรทุกเรือไปขายตามหัวเมืองทางเหนือจนถึงอุตรดิตถ์ พอจะเข้าฤดูฝนก็จะถอยเรือลงมาจอดตามที่ว่างในลำน้ำแควใหญ่ ถางตลิ่งทำไร่ปลูกแตงและยาสูบ ครั้นถึงฤดูน้ำหลากก็เก็บของในไร่บรรทุกเรือล่องลงมาขายที่กรุงเทพฯ ฯ แล้วซื้อสินค้ากรุงเทพฯ ฯ กลับขึ้นไปอีก วนเวียนเช่นนี้ทุกปี (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงเดชนาภาพ, 270 – 271 อ้างถึงใน สุภรณ์ โอเจริญ, 2541, หน้า 210)

การค้าทนายเป็นอีกอาชีพที่สำคัญของชาวมอญ ชาวมอญจะนำทนายที่ดำเนินมาไปขายเองหรืออาจมีพ่อค้าคนกลางมอญรับซื้อไปขายต่ออีกทีหนึ่ง แม้ว่าจะไม่ปรากฏหลักฐานชัดว่า ชาวมอญเริ่มประกอบอาชีพนี้ตั้งแต่เมื่อใด เท่าที่สืบค้นได้คาด ว่า ชาวมอญได้ทำอาชีพค้าทนายอยู่แล้วในสมัยรัชกาลที่ 5 แถบบางพูดนนทบุรี และคงทำกันเป็นกลุ่มใหญ่พอสมควรจนเป็นที่สังเกตเห็นได้ชัด และทราบกันดีในสังคมไทย จึงเป็นที่กล่าวถึงในตอนที่เกิดเหตุเรือพระประเทียของสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ ลมที่บางพูดว่า (พระนางเรือล่ม) ขณะที่เกิดเหตุนี้มีมอญค้าทนายอยู่แถบนั้นเต็มไปหมด แต่ไม่มีใครกล้าเข้าไปช่วยกู้เรือ (ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, 2509, หน้า 154 อ้างถึงใน สุภรณ์ โอเจริญ, 2541, หน้า 210)

อาชีพที่มาจากภูมิปัญญาเก่าแก่สำคัญที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของชาวมอญ คือ การทำเส้นขนมจีนจำหน่าย โดยขนมจีนเป็นอาหารที่ชาวมอญเป็นต้นตำรับและเป็นที่นิยมรับประทานทั่วไปในประเทศไทย ชุมชนมอญสมัยก่อนที่ขึ้นชื่อเรื่องการทำเส้นขนมจีน ได้แก่ ชุมชนมอญ จ.พระนครศรีอยุธยา ชุมชนมอญหนองคู่ จ. ลำพูน ชุมชนมอญแถบพระประแดง จ.สมุทรปราการ (เพจรามัญคดี – Mon studies (27 กรกฎาคม 2017) นอกจากนี้ ยามเมื่อว่างเว้นจากฤดูการทำนา ชาวมอญก็มีการทำงานฝีมือต่าง ๆ ไว้ใช้สอยตามความจำเป็น เช่น ทอผ้า ทอเสื่อ สานตะกร้า กระบุง ชุมชนมอญแถบอยุธยา สมุทรสาคร ราชบุรี และกาญจนบุรี จึงอาศัยทักษะงานฝีมือเหล่านี้มารับจ้างเย็บและค้าจากซึ่งใช้มุ้งหลังคา จนกลายเป็นอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานประจำด้วย ในขณะที่บางชุมชนประกอบอาชีพทำนาเกลือและตัดฟืนขาย อาชีพอีกอย่างหนึ่งที่มอญหันมาให้ความสนใจไม่น้อยในระยะหลัง คือ การรับราชการ เป็นขุนนาง และข้าราชการอยู่ในกรมกองต่าง ๆ ตั้งแต่นายหมวด นายกอง ตลอดจนเสมียน สารวัตร และท้ายที่สุดเป็นนายทหารในกรมทหารเรือ (สุภรณ์ โอเจริญ, 2541, หน้า 85 – 86; สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2542, หน้า 11 – 12)

วิถีชีวิตที่ทันสมัยในปัจจุบันของชาวมอญ (modernization)

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 การดำเนินนโยบายพัฒนาประเทศให้เข้าสู่ภาวะทันสมัย (Modernization) ของรัฐบาลไทย รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่ก่อตัวขึ้นได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของชาวมอญหลายประการ โดยเฉพาะในแง่ของวิถีการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ งานศึกษาของจริยาพร รัชมีแพทย์ (2544, หน้า 64) ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงต่อวิถีการประกอบอาชีพของชาวมอญชุมชนบ้านบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กทม. พบว่า ในระยะแรก คนในชุมชนทำนาเป็นอาชีพหลัก แต่หลังจากช่วงปี พ.ศ. 2510 – 2512 ชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนอาชีพมาเป็น “เย็บจาก” “ตัดฟืน”ขาย เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป รายได้จากการเย็บจาก ตัดฟืน ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ส่วนใหญ่จึงหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่น ประกอบกิจการวังกุ่ม วังปลา รวมไปถึงค้าขาย รับราชการ และเป็นลูกจ้างในโรงงาน เมื่อชุมชนมีถนนและรถยนต์เข้ามาใช้ในหมู่บ้าน ทำให้การติดต่อกับภายนอกมีความสะดวกรวดเร็ว กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนจึงซับซ้อนยิ่งขึ้นและขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่พื้นที่การเกษตรลดลงเป็นอย่างมาก

สำหรับกรณีของ “ชาวมอญสามโคก จ.ปทุมธานี” พบว่า อาชีพหลักที่ขึ้นชื่อของชาวมอญสามโคกในอดีตที่นิยมผลิตเครื่องปั้นดินเผาและค้าขายเครื่องปั้นดินเผาและสินค้าอื่น ๆ ทางเรื่อนั้น ปัจจุบัน เมื่อถนนตัดเข้ามาถึงชุมชน วิถีชีวิตที่ใช้เส้นทางน้ำเป็นเส้นทางหลักก็ลดความสำคัญลง แม้ว่าชาวบ้านบางส่วนยังคง

ประกอบอาชีพผลิตเครื่องปั้นดินเผาอยู่บ้าง แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพหล่อเรือขายเครื่องปั้นดินเผาอีกแล้ว เพราะชาวบ้านมักจะนิยมชนเครื่องปั้นดินเผาบรรทุกรถยนต์ไปขายชุมชนอื่น ๆ แทน ส่วนเรือมอญก็ยังคงมีหลงเหลือให้เห็นในชุมชน แม้ว่าจะลดบทบาทลงไปมาก บางครอบครัวเก็บรักษาเรือมอญไว้ในฐานะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญและความมั่งคั่งในอดีต แต่ก็มีส่วนน้อยที่ยังคงใช้เรือมอญค้าขายสินค้าทางน้ำ เช่น ขายมะพร้าวและเตาถ่าน ใช้เวลาหล่อเรือขายสินค้าเป็นอาทิตย์แล้วจึงจะกลับบ้าน อาชีพในปัจจุบันของชาวมอญสามโคกส่วนใหญ่เป็นอาชีพใหม่ ๆ เช่น รับราชการ ทำงานเอกชน หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น (ดาริกา ธนะศักดิ์ศิริ, 2556, หน้า 25 – 56 ; Thailand Science Research and Innovation , 20 ต.ค.2015)

ชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาคุณภาพดี เมื่อเครื่องปั้นดินเผาประเภทภาชนะสำหรับใช้งานในชีวิตประจำวันได้ลดบทบาทลงไปมากในสังคมปัจจุบัน ช่างฝีมือเกาะเกร็ดจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเครื่องปั้นดินเผา โดยประยุกต์ให้ดูทันสมัยและสวยงาม

แต่อย่างไรก็ดี อาชีพของชาวมอญก็ยังหลงเหลืออยู่หลายอาชีพให้เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น การทำนา ทำประมง เผาถ่านไม้ไผ่กอง เนื่องจากชาวมอญนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตามลุ่มแม่น้ำ ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาทางด้านชลประทาน จึงจัดได้ว่าชาวปลาอุคมีสมบูรณ์ บ้านเรือนส่วนใหญ่ยังปลูกทรงไทยอย่างสวยงามและสะอาด สะอาดน่าอยู่ ชาวมอญเป็นคนนับถือผี จึงขอนำเสนออาชีพในที่มีชุมชนมอญอาศัยอยู่หนาแน่นเพิ่มเติมอีกเล็กน้อยเช่นมอญปากเกร็ด

อาชีพของชาวมอญปากเกร็ดที่ขึ้นชื่ออย่างหนึ่ง คือ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นที่รู้จักทั่วไป และรูปแบบหมอน้ำลายวิจิตรของชาวมอญยังได้ปรากฏบนตราประจำจังหวัดนนทบุรีอีกด้วย

ชาวมอญปากเกร็ดที่ทำอาชีพเครื่องปั้นดินเผานั้น เป็นชาวมอญที่อพยพมาจาก “บ้านอาหม่าน” เมืองมะละแหม่ง บ้านอาหม่าน แปลว่า บ้านช่างปั้น ชาวบ้านยังคงยึดถืออาชีพเดิมของบรรพชนจากเมืองมอญ ดินปากเกร็ดคุณภาพดี ฝีมือช่างประณีต และสีสันทสวยงาม เป็นที่ต้องการของลูกค้า มี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ปากเกร็ดคุณภาพดี ฝีมือช่างประณีต และสีสันทสวยงาม เป็นที่ต้องการของลูกค้า มี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. เครื่องปั้นที่เป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รูปแบบเรียบง่าย เช่น โอ่ง อ่าง กระถาง ครก
2. เครื่องปั้นประเภทสวยงาม เรียกว่า หมอน้ำลายวิจิตร โดยปกติช่างมักปั้นขึ้นในวาระพิเศษ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและถวายวัด เป็นการฝากฝีมือของช่างปั้น

ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนไป เครื่องปั้นประเภทเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ลดความนิยมลง ขณะที่เครื่องปั้นประเภทสวยงามได้พัฒนาขึ้นเป็นสินค้าที่ระลึก ประยุกต์รูปแบบและประโยชน์ใช้สอยให้ร่วมสมัยรองรับตลาดนักท่องเที่ยว ในอดีตเครื่องปั้นดินเผานั้นนับว่าเป็นปัจจัยหลักของทุกครัวเรือน แหล่งผลิตสำคัญแห่งหนึ่งในแถบภาคกลาง คือ ปากเกร็ด และสามโคก อาชีพดังกล่าวได้ก่อให้เกิดอาชีพพ่อค้าโอ่งและเครื่องปั้นดินเผาทางเรือตามมา และยังสัมพันธ์กับอาชีพเย็บจากมุงหลังคา และตัดฟืน ที่ใช้เผาเครื่องปั้น ซึ่งฟืนที่คั้นต้องเป็นฟืนไม้แสม ไม้โกงกาง มีมากแถบเมืองชายทะเล สมุทรสงคราม สมุทรสาคร

เมื่อชาวมอญ ปากเกร็ดเดินทางไปขายเครื่องปั้นย่านชุมชนมอญชายทะเล ขากลับก็รับซื้อจาก และฟืนกลับไปด้วย บางครั้งพ่อค้าจากและฟืนก็เป็นฝ่ายนำขึ้นไปขายยังปากเกร็ด สามโคกเสียเอง จะเห็นได้ว่า ชุมชนมอญบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน มีการติดต่อถึงกันเสมอ ทั้งการค้าและงานบุญ บ่อยครั้งมีการแต่งงานระหว่างชุมชน แม้แต่การตั้งชุมชนใหม่ เช่น ชุมชนมอญบ้านเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เกิดขึ้นจากชาวมอญปากเกร็ด ที่เดินทางไปขายเครื่องปั้น เมื่อสินค้าหมดก็จอดเรือเลือกทำเล ถางป่า เพาะปลูก ขากลับก็บรรทุกพืชผลลงเรือกลับปากเกร็ด แต่ภายหลังสภาพการคมนาคมเปลี่ยนไป จึงลงหลักแหล่งเป็นการถาวร ซึ่งชุมชนมอญบ้านเขาทองยังคงสืบทอดงานเครื่องปั้นดินเผามาจน

สไบมอญ

มอญบ้านม่วง จังหวัดราชบุรี อาชีพการทอผ้า

สิ่งต่างๆที่ชาวมอญตำบลบ้านม่วงได้นำเสนอออกมาเป็นไปอย่างธรรมชาตินั้นถือเป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลภายนอกสามารถเข้ามาสัมผัสและจับต้องได้ ไม่เพียงแต่รักชาววัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อเท่านั้น ชาวมอญบ้านม่วงยังมี การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของตนจากอาชีพที่นอกเหนือจากการทำนาทำไร่ คือ “ **อาชีพการทอผ้า** ” ซึ่งเป็นผ้าทอมือที่ชาวมอญตั้งแต่อดีตที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย ชาวมอญก็ได้นำเอาความสามารถด้านการทอผ้าติดตัวมาด้วยจนเป็นสิ่งที่ชาวมอญบ้านม่วงในปัจจุบัน สามารถประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้อีกส่วนหนึ่ง แต่การทอผ้าของชาวมอญ ตำบล บ้านม่วงนั้น ยังคงประสบปัญหาอยู่คือเรื่องช่องทางของการขายผ้ามอญทอมือ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา เมื่อปี พ.ศ. 2549 ภายในชุมชนได้มีการพยายามสร้างผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) แต่ก็ได้ประสบความล้มเหลวเท่าที่ควร และ หลังจากนั้นจึงทำให้สินค้าผ้ามอญทอมือที่จะจำหน่ายออกไปยังบุคคลภายนอกเป็นเรื่องที่ยาก เพราะจะจำหน่ายก็ต่อเมื่อมี คนสนใจเดินทางเข้ามาซื้อหรือจากการมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เท่านั้น ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในจังหวัดและภายใน ชุมชนควรตระหนักคิดหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวนี เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านได้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกอย่าง แพร่หลายรวมทั้งมีให้ช่องทางการขายที่หลากหลายโดยให้เข้าถึงผู้คนโดยทั่วไป หากมีการพัฒนาดังกล่าวนี ก็จะสามารถทำ ให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งชุมชนก็จะเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกอย่างแพร่หลาย

ประเพณีมอญ

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมอญนั้น มีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับมายาวนาน บางอย่างมีอิทธิพลให้กับชนชาติใกล้เคียง เช่น ประเพณีสงกรานต์ ข้าวแช่ ฯลฯ บางอย่างก็ถือปฏิบัติกันแต่เฉพาะในหมู่มอญ

เท่านั้น ชาวมอญเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกันก็นับถือผีบรรพบุรุษกับผีอื่น ๆ ที่มีอิทธิฤทธิ์ รวมทั้งเทวดาอารักษ์

ภาพประเพณีแห่หงส์ ธงตะขาบของชาวมอญในภาคกลาง

ประเพณีแห่หงส์ ธงตะขาบ ของภาคกลาง ที่เรียกว่า ประเพณีแห่หงส์ ธงตะขาบ กำเนิดขึ้นใน จ.สมุทรปราการ ชาวพระประแดง (มอญปาก-ลัด) ปกติมักจัดขึ้นในช่วงเวลา วันที่ 13 เมษายนของทุกปี หรือตรงกับวันสงกรานต์นั่นเอง ความเป็นมาหรือสาระสำคัญของประเพณีแห่หงส์ ธงตะขาบ ก็เพื่อเป็นการระลึกถึงและเป็นการบูชา รวมไปถึงการเฉลิมฉลองให้กับครั้งที่ พระพุทธเจ้าท่านเสด็จกลับลงจากจากชั้นภพ ดาวดึงส์นั่นเอง เป็นการถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ผู้คนต่าง ๆ มักจะนำเสาหงส์ และ ธงตะขาบ มาใช้คู่กัน

ประเพณีสงกรานต์ (ป๊จอะห์ตีะห์) เป็นเทศกาลสำคัญประจำปีของชาวมอญ จะมีการทำบุญเฉลิมฉลองกันอย่างมโหฬารในทุกหมู่บ้านของชุมชนคนมอญ เทศกาลนี้ใช้ระยะเวลาหลายวัน โดยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน ไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี พิธีสงกรานต์ของชาวมอญจะเริ่มจากการทำบุญฉลองสงกรานต์ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญๆ คือ การแห่ข้าวแช่ แห่น้ำปลาหวาน ปล่อยปลา แห่สงกรานต์และจบลงด้วยการทำบุญกลางบ้าน และรำเจ้าประจำปีของแต่ละหมู่บ้าน คนมอญถือกันว่าประเพณีนี้เป็นการขึ้นศักราชใหม่ จึงจัดให้มีการเฉลิมฉลองกันอย่างยิ่งใหญ่ด้วย การทำบุญรักษาศีลเพื่อเป็นการต้อนรับศกใหม่และเพื่อบูชาพระรัตนตรัย และนางสงกรานต์ การเตรียมการจะเริ่มก่อนวันสงกรานต์ประมาณ 1 สัปดาห์ โดย

จะมีการเตรียมกวนขนม “กอละแม” ซึ่งเป็นขนมที่ต้องใช้แรงงานคนมากในการทำ ชาวบ้านจะช่วยกันกวน กอละแมในกระทะเหล็กขนาดใหญ่ ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมงต่อกระทะ

นอกจากกอละแมแล้ว จะมีการกวนข้าวเหนียวแดงหรือข้าวเหนียวแก้ว ซึ่งเป็นขนมสำหรับทำบุญใน เทศกาลนี้เช่นกัน แล้วยังมีการทำ “คนอบจิ้น” หรือขนมจิ้น ซึ่งเป็นอาหารของมอญแต่โบราณมาแล้วเพื่อ เตรียมทำบุญด้วย แต่ที่ขาดไม่ได้เลยก็คือ ข้าวแช่ ซึ่งมอญเรียกว่า “เป็งฮองกราบ” ในเช้าวันที่ 13 เมษายน ชาวบ้านจะจัดเตรียมข้าวแช่ใส่สำหรับ โดยนิยมใส่ในหม้อดินเผา เพราะจะทำให้ข้าวแช่เย็นและมีกลิ่นหอมน่า รับประทาน และในสำหรับก็มีอาหารที่ใช้รับประทานกับข้าวแช่ ชาวบ้านจะนำข้าวแช่นี้ไปถวายพระสงฆ์ที่วัด ตั้งแต่เช้าตรู่ ขณะเดียวกันที่บ้านก็จะทำพิธีบูชานางสงกรานต์ที่มอญเรียกว่า “มี๊ฮงกราน” ด้วยการสร้างศาล เพียงตาที่บริเวณหน้าบ้าน แล้วนำข้าวแช่พร้อมเครื่องบูชามาวางไว้ การทำบุญในวันสงกรานต์จะทำการ 3 วัน คือวันที่ 13, 14 และ 15 เมษายน ในระหว่างการทำบุญนี้จะมีการส่งสารให้แก่ญาติและผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับ ถือด้วย โดยลูกหลานหรือผู้น้อย จะนำสารอาหารไปไหว้ผู้ใหญ่เพื่อเป็นการแสดงความคารวะ ซึ่งปกติจะทำ กันปีละ 2 ครั้ง คือในวันสงกรานต์ และวันออกพรรษา ส่วนในตอนเย็นและเวลากลางคืนจะมีการละเล่นตาม หมู่บ้านต่าง ๆ โดยส่วนมากแล้วจะจัดเป็นที่เล่น “สะบ้ามอญ” และการแสดง “ทะแยมมอญ” การละเล่นสะบ้า เป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่ม ๆ สาว ๆ ได้มีโอกาสรู้จักและสนิทสนมกัน แต่ทั้งนี้ก็เป็นภาระที่อยู่ที่อยู่ในสายตาของ ผู้ใหญ่ เพราะสถานที่เล่นสะบ้า นั้นจะจัดขึ้นในบริเวณหมู่บ้าน

หลังวันที่ 15 เมษายนมาแล้ว จะมีการแห่ทางสงกรานต์ ปลอยปลา เช่น ที่ พระประแดง ทางเกาะเกร็ดจะมีการ แห่น้ำหวานมาบรรจุขวดไปถวายพระตามวัดต่างๆ โดยมีการจัดขบวนแห่กันอย่างยิ่งใหญ่ คนมอญจะยังคง ทำบุญและสนุกสนานกันต่อไปจนถึงวันทำบุญกลางบ้าน สรงน้ำพระ และแห่ทางหงส์ การทำบุญกลางบ้านหรือ ที่ชาวมอญเรียกกันว่า “ปีะห์กาวยา อาไ้ห์กาวาน” เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชาวบ้านและหมู่บ้านนั้นมีการเลี้ยงพระ ในตอนเช้า ชาวบ้านในหมู่บ้านจะมาช่วยกันจัดอาหารมาถวายพระและเลี้ยงกันในหมู่ชาวบ้านเมื่อทำบุญ กลางบ้านแล้ว การเฉลิมฉลองการขึ้นศักราชใหม่ จะมีการทำบุญต่อเนื่องไปอีกด้วยการจัดพิธีทำบุญสรงน้ำพระ เนื่องจากสงกรานต์เป็นช่วงที่อากาศร้อนจัดมาก ชาวบ้านจึงร่วมกันจัดทำบุญสรงน้ำพระ ซึ่งในการสรงน้ำพระนี้ ชาวบ้านจะทำพิธีสรงน้ำพระพุทธรูปและพระเจดีย์ที่สำคัญประจำวันเกิด หลังจากการสรงน้ำพระ ชาวบ้านจะ มาร่วมกันแห่ทางหงส์ ซึ่งหงส์นี้จะทำขึ้นด้วยผ้าสีสนคล้ายๆ ธง ยาวประมาณ 2-3 วา ชาวบ้านจะช่วยกันทำก่อน งานแล้ว เมื่อถึงวันงานจะนำมาเข้าขบวนไว้ที่ “เล้าหงส์” ในบริเวณวัด โดยวัดมอญส่วนใหญ่จะมีเล้าหงส์อยู่หน้า วัด ในทุกๆ ปีเมื่อมาถึงเทศกาลสงกรานต์ จะต้องมีการนำทางหงส์ขึ้นประจำเล้าหงส์ด้วยการจัดให้มีการแห่ทาง หงส์จากหมู่บ้านมาที่วัด และช่วยกันชักเอาทางหงส์นั้นขึ้นลอยสู่ยอดเล้าหงส์ และก่อนจะถึงขั้นนั้นชาวบ้านจะ ทำพิธีบูชาพระเจดีย์ หรือพระพุทธรูปสำคัญของวัดพร้อมทั้งมีการสวดมนต์ จากนั้นจึงช่วยกันชักทางหงส์ขึ้นสู่ ยอดเล้า เมื่อการทำบุญต่างๆ ผ่านมาจนถึงวันที่มีการสรงน้ำพระนี้แล้ว คนมอญทั้งหลายก็เชื่อว่าความร่มเย็น เป็นสุข ความเป็นสิริมงคลทั้งหลายมีพร้อมอยู่ในหมู่บ้านและเป็นของชาวบ้านเหล่านั้น อันเป็นผลบุญที่ได้จาก การประกอบกรุศล ทั้งคุณพระรัตนตรัย และเทพยดาอารักษ์ปกป้องรักษาให้มีความสุข ความเจริญ ร่มเย็น การเฉลิมฉลองศกใหม่จึงเป็นนิมิตหมายอันดีงาม ที่จะทำให้ทุกคนมีชีวิตอย่างสงบสุขตลอดไป

ประเพณีตักบาตรพระร้อย

ประเพณีการทำบุญตักบาตรพระร้อย เริ่มในวัน แรม 8 ค่ำ เดือน 12 ซึ่งถือว่าเป็นวันทำบุญที่แท้จริง แต่ประเพณีจะเริ่มขึ้นตั้งแต่ 7 ค่ำ เดือน 12 โดยเริ่มพิธีตั้งแต่ตอนบ่าย

ความสำคัญ ประเพณีการทำบุญตักบาตรพระร้อย เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมาช้านานแล้วในอำเภอ บางกรวย โดย จัดขึ้นตามวัดริมน้ำในคลองบางกอกน้อยหลายวัดด้วยกัน คือ วัดไทยเจริญ วัดบางไทรนอก วัดอุทยาน วัดโบสถ์ วัดบางไทรใน เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาทำบุญตักบาตรเพื่อความ เป็นสิริมงคลและเกิดความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในชุมชน

พิธีกรรม การทำบุญตักบาตรพระร้อย จะเริ่มพิธีตั้งแต่แรม 7 ค่ำ เดือน 12 ในตอนบ่ายทุกวัดตามริมน้ำจะมีการแห่พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงของแต่ละวัด เช่น หลวงพ่ออาคม จากวัดไทยเจริญ หลวงพ่อโตวัดอุทยาน แห่ไปตามลำน้ำโดยการจัดขบวนแห่อย่างสวยงามมีการรำประกอบจุดประสงค์ของการแห่ขบวนพระนี้ก็เพื่อประกาศให้ประชาชนได้ทราบทั่วกันว่าจะมีพิธีทำบุญตักบาตรพระร้อย ขึ้น อีกครั้งหนึ่งให้สาธุชนมาร่วมทำบุญในวันรุ่งขึ้นการแห่ขบวนพระนี้ทุกวัดจะแห่พร้อมกันหมด

วันแรม 8 ค่ำ เดือน 12 ซึ่งถือเป็นวันทำบุญใหม่จะเริ่มพิธีตั้งแต่เวลา 05.00 น. เป็นต้นไป จะมีประชาชนมาร่วมทำบุญตามลำน้ำอย่างแน่นขนัดทั้งสองฝั่งคลอง ประชาชนส่วนใหญ่ที่มาทำบุญจะมาทางเรือเตรียมอาหารคาวหวานมาอย่างพร้อมมูล ชาวบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์ลงเรือจ้างบ้าง เรืออู่แปะบ้าง เรือบางลำมีพระ 1 รูป หรือ 2 รูป ไม่เกินลำละ 3 รูปและมีคนพายเรือ 3-4 คน เพื่อรับอาหารคาวหวานจากประชาชน การทำบุญนี้จะเริ่มพร้อมกันทุกวัด พระจะบิณฑบาตไปในทางเดียวกัน เช่นเริ่มต้นทาง ฝั่งขวา ก็จะรับบิณฑบาตเรื่อยไป แล้วจึงวกกลับมาทางฝั่งซ้ายบ้าง วัดแต่ละวัดจะแห่พระพุทธรูปสำคัญประดับตกแต่งอย่างสวยงามไปรับบิณฑบาตด้วย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนปิดทองและบริจาคทรัพย์ตามศรัทธาเพื่อนำไปบำรุงวัด

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง เป็นประเพณีที่สำคัญของชาวไทยเชื้อสายมอญ มีขึ้นในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ลักษณะของการตักบาตรน้ำผึ้ง เหมือนกับการตักบาตรโดยการใส่ข้าวหรือว่าอาหารอื่นๆ เพียงแต่ว่าเปลี่ยนจากข้าว และอาหารชนิดอื่นเป็นน้ำผึ้งนั่นเอง ประเพณีดังกล่าวนี้ได้รับทอดกันมาช้านานซึ่งชาวมอญได้ปฏิบัติต่อๆ กันมาเป็นประเพณีหนึ่งของชาวบ้านที่แสดงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาทางวัดจะจัดเตรียมบาตรไว้บนศาลาการเปรียญสำหรับให้ชาวบ้านนำน้ำผึ้งรินลงในบาตรที่ได้บาตรมีผ้าขนาดใหญ่เช็ดหน้าวางอยู่ด้วย น้ำผึ้งที่ชาวบ้านตักใส่บาตรไว้ นั้น วัดจะรวบรวมเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของยารักษาโรคชาวมอญเชื่อว่าการตักบาตรดังกล่าว มีอานิสงส์มาก เพราะพระสงฆ์จะเก็บน้ำผึ้งไว้เพื่อใช้เป็นยาในคราวจำเป็น เมื่อเกิดอาพาธ

เพราะน้ำผึ้งเป็นส่วนผสมที่สำคัญของยา ดังนั้นชาวมอญจึงมีความเชื่อว่า การถวายน้ำผึ้งแด่พระสงฆ์จะได้ อานิสงส์มากและจะเป็นผู้ที่อุทิศไปด้วยลาภยศทั้งชาตินี้และชาติหน้า ปัจจุบันประเพณียังคงมีให้เห็นในวัด หลายแห่งด้วยกันสำหรับวัดในจังหวัดนนทบุรีสามารถพบเห็นได้ที่วัดสโมสร

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ชาวมอญ

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ของชาวมอญ จัดเป็นเทศกาลที่สำคัญ เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธประวัติอันเป็นการบูชาต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กล่าวคือเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์เสด็จขึ้นไปโปรดพุทธมารดาบนเทวโลกนั้น พระองค์ได้เสด็จประทับอยู่บนเทวโลกเพื่อโปรดพุทธมารดาตลอดพรรษานั้น บรรดาอาณาประชาราษฎร์ทั้งหลายต่างคิดคำนึงถึงพระบรมศาสดา และต่างรอคอยการเสด็จกลับของพระพุทธ องค์อยู่ตลอดเวลา ครั้นถึงวันเสด็จกลับพระพุทธองค์ชาวเมืองได้ทราบข่าวต่างดีใจดีใจ เตรียมการต้อนรับ การเสด็จกลับของพระพุทธองค์อย่างมโหฬาร ยิ่งเมื่อพระพุทธองค์ได้เสด็จกลับมนุษย์โลกที่เมืองสังกัสสะ เหล่าเทพดาทั้งหลายได้เนรมิตบันไดทอง บันไดเงิน และบันไดแก้วถวายแด่พระองค์ ส่วนชาวเมืองสังกัสสะ ตั้งแต่พระราชบิดาตลอดจนประชาราษฎร์ทั้งหลาย รวมตลอดถึงท้าวพระยามหากษัตริย์และราษฎรจากนครอื่น ต่างมาร่วมเฝ้ารับเสด็จอย่างล้นหลาม พร้อมจัดเตรียมบุปผามาลาเครื่องสักการะต่าง ๆ เพื่อเป็นพุทธบูชา ครั้น ถึงเวลาเสด็จพระพุทธองค์ทรงเสด็จดำเนินทางบันไดแก้ว บรรดาเทพดาต่างถวายสักการะองค์พระพรหมและ สักกะเทวธรรมาธิบดีเครื่องสูงบังสุริยกางกั้นองค์พระบรมศาสดา เทพดาทั้งหลายต่างประคองดนตรีปี่พาทย์ ดอกไม้และตามเสด็จพระพุทธองค์เพื่อถวายการส่งเสด็จกลับมนุษย์โลก เมื่อพระองค์เสด็จถึงมนุษย์โลกที่เมือง สังกัสสนั้น เหล่าบรรดาอโศกษัตริย์และอาณาประชาราษฎร์ต่างปลื้มปิติโสมนัส ทำการบูชาพระบรมศาสดา ด้วยดอกไม้ ของหอมต่างๆมากมาย ชาวมอญได้นำเอาพุทธประวัติตอนดังกล่าวนี้มาจัดเป็นพิธีตักบาตรดอกไม้

กำหนดงาน การตักบาตรดอกไม้จัดขึ้นในเทศกาลออกพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ชุมชนมอญ ในที่ต่าง ๆ จะจัดงานนี้ขึ้นที่วัดสำคัญของชุมชน เช่น บ้านบางกระดี่ จัดที่วัดบางกระดี่, ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จัดที่วัดปรียกาวาสวรวิหาร, บ้านโป่ง จัดที่วัดใหญ่นครชุมน์ โพธาราม จังหวัดราชบุรี จัดที่วัดคงคาราม เป็นต้น

กิจกรรม/พิธี ในวันออกพรรษา หลังจากถวายอาหารบิณฑบาตแด่พระสงฆ์ในเวลาเพลแล้ว พระสงฆ์ ทั้งหมดจะไปร่วมทำพิธีवारณาออกพรรษาในพระอุโบสถ โดยที่ชาวบ้านนั่งอยู่ตลอดสองข้างทาง พร้อมทั้ง จัดเตรียมดอกไม้ธูปเทียน ไว้ถวายสักการะ ครั้นถึงเวลาที่พระสงฆ์ลงโบสถ์เพื่อทำพิธีवारณาออกพรรษาจะ อัญเชิญพระพุทธรูปนำขบวนพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์เดินไปพระอุโบสถ ชาวบ้านค่อยๆ ถวายดอกไม้ ธูปเทียนใส่

ในยามของพระสงฆ์เหล่านั้น เพื่อบูชาพระรัตนตรัย เมื่อพระสงฆ์ได้รับถวายดอกไม้ ธูปเทียน จากชาวบ้านแล้ว จะไปร่วมทำพิธีवारणाออกพรรษาในพระอุโบสถการที่ชวนแห่พระสงฆ์ลงสู่พระอุโบสถ เพื่อทำพิธีवारणाออกพรรษานี้ เปรียบได้กับพุทธประวัติครั้งเสด็จลงจากเทวโลก

ประเพณีรำมอญ

ประเพณีรำมอญเป็นนาฏศิลป์ที่เก่าแก่อย่างหนึ่งของมอญและยังคงปฏิบัติสืบทอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ลูกหลานมอญรุ่นหลังๆ ยังคงได้รับการถ่ายทอดศิลปะนี้ไว้ด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปากเกร็ด เกาะเกร็ด ยังมีผู้รำมอญได้ อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งรวมทั้งวงปีพาทย์มอญ ที่บรรเลงประกอบการรำก็ยังคงมีอยู่หลายวงเช่นกัน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้มีการรำมอญที่เกาะเกร็ด หน้าวัดเสาธงทอง ให้นักท่องเที่ยวชมในวันเสาร์-อาทิตย์ รำมอญ ชาวมอญจะเรียกว่า “ปัว-หะป็น” จะมีได้ในโอกาสทั้งงานมงคลหรืองานสมโภชต่างๆ ตลอดจนถึงงานศพ โดยเฉพาะในงานศพพระ ชาวบ้านจะนิยมรำถวายหน้าศพ เพราะเชื่อกันว่าจะได้บุญ หากได้ทำเช่นนั้นในงานศพญาติผู้ที่มีอายุ หรือผู้ที่เป็นที่เคารพนับถือ

การรำมอญถือ เป็นนาฏศิลป์ของชาวมอญที่ได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การรำมอญจะแสดงร่วมกับการบรรเลงของวงปีพาทย์มอญ มักนิยมแสดงในงานมงคล งานสมโภชต่าง ๆ ตลอดจนถึงงานศพ โดยเฉพาะงานศพของพระสงฆ์ ซึ่งชาวบ้านจะนิยมรำถวายหน้าศพเพราะเชื่อว่าจะได้บุญ ชาวมอญหรือชาวเม็ง ตำบลแม่แก้ว อำเภอสันป่าตอง เรียนรู้ศิลปะการรำมอญ มาจากชาวมอญพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการ การแต่งกายของผู้แสดงจะแต่งกายแบบสตรีชาวมอญ คือ นุ่งผ้าซิ่นยาวกรอมเท้า สร้อยแขนกระบอก พาดผ้าสไบหรือคล้องคอปล่อยชาย หักดอกไม้ โดยมีท่ารำทั้งหมด 12 ท่า แต่ละท่ามีปีพาทย์บรรเลงประกอบท่ารำ ก่อนรำผู้รำจะทำการกราบครั้งหนึ่ง และเมื่อรำจบแล้วจะกราบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ ปัจจุบันสามารถพบเห็นการรำมอญได้ที่ ตำบลแม่แก้วหรือในงานประเพณีสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ประเพณีแห่ธงธงตะขาบงานบวงสรวงเจ้าแม่จามเทวี เป็นต้น

มอญรำ

รำมอญเป็นประเพณีของชาวมอญโบราณตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการใช้ปี่พาทย์มอญเล่นประกอบการรำและการร้อง ใช้หญิงสาวจำนวน 8-12 คนขึ้นไป รำในงานพิธีมงคล โดยจะแต่งกายชุดของชาวมอญหม่มสไบเฉียง เสื้อแขนยาวทรงกระบอกคอกลมเกล้าผมมวยรัดด้วยดอกมะลิ ทัดดอกไม้สดข้างหู และสวมกำไลที่ข้อเท้า

มอญร้องไห้ หรือ นางร้องไห้

เป็นพิธีกรรมของชาวมอญ เป็นการแสดงความเคารพอาลัยและยกย่องคุณงามความดีของผู้ตาย โดยการประกอบพิธีจะมีวงปี่พาทย์มอญมาบรรเลง และจะมีคนมาร้องเพลงสวดสรรเสริญ เนื้อหาของเพลงนั้นไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับว่าผู้ตายเป็นใครและมีคุณงามความดีมากน้อยเพียงใด

รำมอญ 12 ท่า หรือรำมอญปากลัด คือการรำที่แสดงการวระต่อบุรุษเพื่อแสดงความกตัญญูและโดยรำในงานประเพณีต่างๆ ของชาวมอญ พระราชพิธีสำคัญของไทย โอกาสการแสดงรำใน

งานมงคล และอวมงคลลักษณะรำมอญนี้รำทั้งหมด 12 เพลง จำนวนท่า 12 ท่า ใช้เครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญ ประกอบการรำ ภาษามอญเรียกว่า “เลาะ ปัวละเป็น” หมายถึง การรำตามจังหวะเสียง ตะโพน การรำมอญของชุมชนมอญปากลัดได้รับการสืบทอดมาแบบดั้งเดิม คือเป็นการฝึกท่าแบบท่องเนื้อของตะโพนประกอบการรำ โดยได้รับการสืบทอดมาจาก ครูรำมอญชื่อ “อะโหนกเอี่ยม ศิริพาทย์” ท่านเป็นผู้ถ่ายทอดท่ารำมอญให้กับ ลูกหลานในหมู่บ้าน “ตองอู” ในชุมชนมอญปากลัดและได้รับการอนุรักษ์สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการอนุรักษ์โดย ครูธิดา เอียววัฒนา ครูรำมอญของชุมชนมอญปากลัด ปัจจุบันท่านเป็นครูรำมอญของปากลัดและสอนการรำมอญอยู่ในชุมชนปากลัด ท่านได้ให้ความรู้ในกระบวนการรำ ใจความว่า ท่ารำมอญทางปากลัดนี้มีท่ารำ 10 ท่า 12 เพลง ท่ารำในเพลงที่ 1 และเพลงที่ 5 มีท่ารำที่คล้ายคลึงกัน ท่ารำในเพลงที่ 1 และเพลงที่ 12 มีท่ารำที่คล้ายคลึงกัน จึงเป็นที่มา มอญปากลัดรำมอญ 10 ท่า การรำมอญนั้นประกอบด้วย วงปี่พาทย์มอญ ส่วนมากใช้เป็นวงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า ปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ และปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ แล้วแต่ในงานพิธี เป็นต้น นวัตกรรมเด่นของรำมอญปากลัด คือ การย่อเข้าและเอียงศีรษะมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้จะไม่ค่อยมีการยกเท้าขึ้นจากพื้น แต่จะใช้การเขยิบเท้าแทนการยกเท้ามากกว่า

มอญรำแม่ครูมะลิ (จังหวะเพลงมอญรำทั้ง 12 เพลง)

มอญรำมีทั้งหมด 12 เพลง แต่ละเพลงมีท่ารำหลายท่วงท่า ต่อมาเมื่อท่ารำที่ยาปริก (อาของพ่อ ครูสอนมอญรำของแม่ครูมะลิ) ได้นำศิลปะการรำรำนานาฏศิลป์ไทยมาดัดแปลงเพิ่มท่ารำอีก 6 เพลง รวมเป็น 18 เพลง ทั้ง 18 เพลงนี้ใช้สำหรับการรำมอญแบบครบชุดของชาวมอญเกาะเกร็ด ในการฝึกมอญรำแม่ครูมะลิ ผู้สอนท่ารำจะบอกจังหวะเพลงมอญรำทั้ง 12 เพลงด้วยปากตามจังหวะของตะโพนมอญ 11 เพลง ส่วนเพลงชะว่าย ซึ่งเป็นเพลงลำดับที่ 8 จะกำหนดจังหวะตามหน้าทับมอญของเปิงมาง

ประเพณีขนธูป

ประเพณีขออนุญาต-ตักบาตรรูป แต่เดิมเน้นถวายกันเฉพาะรูปเป็นหลัก ต่อมาภายหลังได้ถวายดอกไม้ และเทียนเพิ่มขึ้น ชนรุ่นหลังจึงเรียกว่าตักบาตรดอกไม้ ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวไทยรามัญจัดขึ้นในวันออกพรรษา วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ได้แก่ ประเพณีขออนุญาต หรือตักบาตรขออนุญาต มีการจัดขึ้นที่วัดปรมาภิไศยกาฬารามวิหาร เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด แต่เดิมมาเน้นถวายรูปเป็นหลัก ชาวไทยรามัญ เกาะเกร็ดถวายรูป เรียกเป็นภาษามอญว่า ขออนุญาต ชาวไทยรามัญไทรน้อย วัดสโมสร อำเภอไทรน้อย ถวายดอกไม้ เรียกว่า ขอนกาว จึงเป็นที่มาของการตักบาตรดอกไม้ดังกล่าว

ประเพณีออกพรรษารามัญ(ตักบาตรทางน้ำ)

ชาวมอญ มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น รวมถึงมีประเพณีที่จูงใจให้ผู้คนใกล้ชิดกับศาสนาหลายชั่วอายุคน และคนไทยเชื้อสายมอญต่างก็ร่วมใจกันสืบสานประเพณีของบรรพบุรุษอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ประเพณีตักบาตรทางน้ำ อรุณรุ่งออกพรรษา ทำน้ำปากเกร็ด เป็นการทำบุญปวารณาออกพรรษาในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถือว่าเป็นการทำบุญที่สำคัญรองลงมาจากการทำบุญสงกรานต์ โดยชาวมอญเชื่อว่า วันนี้เป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ลงมายังโลกมนุษย์ นอกเหนือจากการทำบุญทั่วไป ชาวมอญจะมีการตักบาตรที่ริมแม่น้ำหน้าวัดสำคัญของชาวมอญ เรียกว่า “ตักบาตรพระร้อย” หรือ “ตักบาตรทางเรือ” เนื่องจากวันนี้จะมีพระสงฆ์จากวัดต่างๆ จำนวนนับร้อยมารับบาตรโดยทางเรือ และจะมีการละเล่นรื่นเริงต่างๆ ควบคู่ไปกับการทำบุญด้วย เช่น การแข่งเรือ การเล่นเพลงพื้นบ้าน

ชาวมอญทำบุญออกพรรษา 3 วัน ในวันขึ้น 14 ค่ำ วันขึ้น 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ นอกจากจัดอาหารถวายพระแล้ว ชาวบ้านยังมีพิธี “ส่งสาร” ไปให้ผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11

ประเพณีรำพาข้าวสาร

ประเพณีการรำพาข้าวสารจะเริ่มกระทำเมื่อออกพรรษาแล้ว จัดให้มีการร้องเพลงทำนองเชยชวนให้ทำบุญเรียกการเรียไรวา รำพาแลกข้าวสาร โดยจะมีทั้งชายหญิงลงเรือล่องไปตามบ้านเรือนประชาชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ในเรือจะมีกระบุงและกระสอบสำหรับใส่ข้าวสาร เมื่อเรือจอดถึงบ้านใดบ้านหนึ่งคนในเรือก็จะร้องเพลงโดยมีต้นเสียงหรือแม่เพลงร้องเป็นทำนองเชยชวนให้ทำบุญร่วมกัน เมื่อเจ้าของบ้านได้ยินเสียงเพลงก็เอาขันตักข้าวสารมาให้ที่เรือแล้วยกมือไหว้เป็นการอนุโมทนาด้วย คณะรำพาข้าวสารก็จะให้ศีลให้พรเป็นเพลงให้เจ้าของบ้านอยู่เย็นเป็นสุขทำมาค้าขึ้น เมื่อร้องเพลงให้พรเสร็จแล้ว คณะรำพาข้าวสารก็จะพายเรือไปแวะบ้านอื่นๆ ไป ซึ่งข้าวสารและเงินที่ได้มาจะนำไปทำบุญทอดกฐิน และทอดผ้าป่าตามวัดต่างๆ ที่ยังไม่มีคนจองกฐิน หรือยังไม่ได้ทอดกฐินนั่นเอง

การรำพาข้าวสาร หมายถึง การเชิญชวนท่านผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมทำบุญ ด้วยการรำพาข้าวสารนั้นก็หมายถึงการร้องรำพาด้วยถ้อยคำสำเนียงเสียงภาษาที่ไพเราะ เสนาะต่อผู้ที่ได้ฟัง จนเกิดศรัทธาและร่วมบริจาคสิ่งของต่าง ๆ ร่วมทำบุญ การรำพาข้าวสาร นิยมจัดขึ้นในช่วงหน้าน้ำ ประมาณช่วงออกพรรษาและเป็นช่วงที่ชาวบ้านจะได้ร่วมงานบุญใหญ่ซึ่งเรียกว่า การทอดกฐิน การรำพาข้าวสาร เป็นการบอกบุญทางเรือ โดยบอกบุญกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ การรำพาข้าวสาร จะร้องรำพาในช่วงกลางคืน ก่อนที่จะถึงวันทอดกฐินเพื่อรวบรวมสิ่งของ จตุปัจจัยไปร่วมทอดกฐิน การร้องรำพาข้าวสาร จะมีพ่อเพลง แม่เพลง เป็นต้นเสียงในการร้องเชยชวน และผู้ที่ร่วมเรือกันมาก็จะเป็นลูกคู่

ตัวอย่างเนื้อร้อง

เจ้าขาว แม่ลาระลอกเอย ลาหอมดอกดอกเอยจำปา
ข้างขึ้นแล้วหนอ เรามาขอรำพา เฮ เฮ ลา เท่ ลา สาวเอย
มาถึงบ้านนี้เอย อย่าได้รอรี จอดหัวบันได
โอ้แม่เจ้าประคุณ ลูกเอาส่วนบุญมาให้ เฮ เฮ ลา เท่ ลา สาวเอย

การร้องรำพา ถือว่าเป็นการเรียบเรียงคำง่าย ๆ ที่มีความสัมผัสก่อให้เกิดความไพเราะโดยพ่อเพลงแม่เพลง ร้องเชิญชวนในการร่วมทำบุญทอดกฐิน ประเพณีรำพาข้าวสาร ผูกติดอยู่กับประเพณีตักบาตรพระร้อยของชาวจังหวัดปทุมธานี โดยเมื่อถึงวันออกพรรษา ก่อนที่จะถึงวันเทศกาลตักบาตรพระร้อย ชาวบ้านก็จะออกไปรำพาข้าวสารตามบ้านเรือนประชาชนทั่วๆ ไปแล้วนำข้าวสารที่ได้มานั้นไปถวายวัดเพื่อใช้ในการหุงข้าวสวย ข้าวต้ม เลี้ยงพระในวันตักบาตรพระร้อย จึงถือเป็นประเพณีที่ผูกพันกันมายาวนาน การดำเนินงานในครั้งนี้นั้นเน้นการทำงานแบบบูรณาการ และสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางวัฒนธรรม เช่น สภาวัฒนธรรมจังหวัด อำเภอลำลูกเกด อบต.กระแชง สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญปทุมธานี และชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์

เริ่มจากชาวบ้านจะร่วมมือร่วมใจกันทำธงร่ม และจัดเครื่องบูชาต่างๆ เพื่อถวายวัด ผู้ชายส่วนหนึ่งมารวมกันที่วัดเพื่อช่วยกันสร้างเรือจากลำไผ่ ประดับตกแต่งด้วยกระดาษสีอย่างสวยงาม จากนั้นชาวบ้านจะทยอยพากันนำธงตุง ร่มกระดาษ มาประดับตกแต่งเรือ และบริเวณประรำพิธีอย่างเนืองแน่น พร้อมนำเครื่องเซ่น เช่น กล้วย อ้อย ขนม ข้าว ดอกไม้ ไปวางไว้ในลำเรือ มีการสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ โดยการนำธูปเทียน ตามกำลังวันเกิด ไปไหว้ และจุดเทียนอธิษฐานขอให้สิ่งไม่ดี และเคราะห์ร้ายต่างๆ ให้พ้นไปจากชีวิตตนช่วงสายๆ มีการตักบาตรน้ำผึ้ง และตักบาตรดอกไม้ช่วงบ่าย ช่วงค่ำร่วมกันปล่อยโคมลอยขนาดใหญ่ รับฟังบทสวด “อิติปิโส”

108 จบ และบทสวดสะเดาะเคราะห์จากพระสงฆ์ เมื่อถึงเช้าวันแรม 1 ค่ำ ชาวบ้านมารวมตัวกันตั้งเป็น ขบวนแห่ มีการรำประกอบดนตรี และทั้งหมดจะช่วยกันลากเรือไปปล่อยกลางลำน้ำ อย่างสนุกสนาน

ประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ ชาวไทยรามัญมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการบูชาเทวดาที่อยู่ในน้ำ ใน ป่า และบนบก อีกทั้งเป็นการสืบสานประเพณีดั้งเดิมของกลุ่มชน ตลอดทั้งเป็นการเผยแพร่ประเพณีลอยเรือ สะเดาะเคราะห์ให้แก่ชุมชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ โดยประเพณีดังกล่าวมีกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การเจริญพระพุทธมนต์โดยพระสงฆ์
2. การบูชาเรือ โดยนำธูปกระดาศ และอาหารคาวหวาน ๙ อย่าง ไปบูชาเรือ
3. การสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ โดยการนำรูปเทียน ตามกำลังวันเกิด ไปไหว้และสะเดาะเคราะห์เพื่อจะ มีการเผารูปเทียนในวันสุดท้ายของงาน
4. การเล่นโคม ปลอยโคม
5. การตักบาตรน้ำตาลทราย น้ำผึ้ง
6. การเลี้ยงอาหารคาวหวานแก่ผู้มาร่วมงาน
7. การนำเรือไปลอยที่แม่น้ำสามประสบ สถานที่จัด ในลานเจดีย์พุทธคยา (วัดวังกวีเวการาม)

ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

ชาวไทยรามัญนั้นมีความผูกพันมายาวนาน เห็นได้จากภาพวิถีชาวแพในแม่น้ำของกาเลีย แม่น้ำที่ไหล ผ่านตัวอำเภอ วิธีการทำประมง หรือการสัญจรบนสะพานลูกบวบ ซึ่งสร้างขึ้นทดแทนสะพานมอญ พังลงเมื่อปี ที่แล้ว ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของวิถีบนผืนน้ำ ไม่เว้นแม้แต่เรื่องราวความเชื่อและแรงศรัทธา กลางเดือนสิบ หรือ นับตามสากลตรงกับเดือนกันยายนของทุกปี ชาวมอญและชาวกะเหรี่ยงจะมีประเพณีงานบุญเดือนสิบที่เรียกว่า "ประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์" ภาษามอญเรียก "พิธีโปฮะมอดบ่าง" มีจุดประสงค์ก็เพื่อบูชาเทวดาที่อยู่ใน ป่า ในน้ำ และบนบก สืบสานประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษ อีกทั้งเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามนี้ให้ผู้มาเยือนได้ ศึกษาเรียนรู้ กำหนดจัดในวันที่ 14-15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ ซึ่งงานประเพณีนี้ มีช่วงระยะเวลา 3 วัน คือ วันขึ้น 14 - 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี โดยชาวมอญในอำเภอสังขละบุรี ได้จัดพิธีขึ้นที่วัด วังกวีเวการามหรือวัดหลวงพ่อดุตตะมตั้งอยู่ในตำบลหนองลู

บรรยากาศก่อนวันพิธี ชาวบ้านจะร่วมกันจัดเตรียมทำธง ร่ม และจัดเตรียมเครื่องบูชาต่างๆ ถวาย วัด มีการแบ่งงานให้หัวหน้าหมู่บ้านต่างๆ รับไปให้ลูกบ้านช่วยกันทำแล้วนำมาส่งที่วัด ผู้ชายส่วนหนึ่งจะมารวมตัวกันสร้างเรือจากลำไม้ไผ่ขนาดใหญ่ พร้อมประดับตกแต่งด้วยกระดาศสี ลงมือทำกันตั้งแต่หัวค่ำจนถึงเช้า

มีดของวันขึ้น 15 ค่ำ ระหว่างนั้นชาวบ้านจะทยอยพากันนำธง ตุง และร่มกระดาษเหล่านั้นมาสะเดาะเคราะห์ เสียบไว้รอบลำเรือ

ในช่วงเวลาตี 3 ลานหน้าเจดีย์พุทธคยาจำลองของวัด จะเนืองแน่นไปด้วยชาวมอญที่แต่งกายชุดพื้นเมืองอันเป็นเอกลักษณ์ ผู้ขายนุ่งโจงกระเบน ผู้หญิงใส่ผ้าถุงสีสดใส เก้าอี้มมวย ทาแป้งนาคาสีขาวทั่วใบหน้า พร้อมกับเท็นเครื่องเช่นไห้วไวบนศีรษะ มาถวายวางไว้ในลำเรือไม้ไผ่ กำหนดให้หนึ่งคนถวายมีอาหาร 9 อย่างในงานเดียว ก็ได้แก่ กล้วย อ้อย ขนม ข้าวสวย ถั่วตัด ส้มโอ ข้าวตอก ข้าวต้มมัด (ไม่มีไส้) ดอกไม้ เทียน ฯลฯ จากนั้นก็จุดเทียนอธิษฐานให้สิ่งไม่ดีและเคราะห์ร้ายต่าง ๆ ไปให้พ้นจากชีวิต จนเวลาตี 5 รับฟังบทสวดสะเดาะเคราะห์จากพระภิกษุสงฆ์

วันเดียวกัน ช่วงสายมีการตักบาตรน้ำมันงา น้ำผึ้ง และน้ำตาลทราย เพื่อเป็นยารักษาโรคระหว่างจำพรรษาในช่วงเข้าพรรษตามความเชื่อโบราณ แต่ปัจจุบันน้ำมันงาและน้ำผึ้งหายาก ชาวมอญเองเลิกทำมานานกว่า 30 ปีแล้ว ที่เห็นกันวันนี้ส่วนใหญ่จะเป็นน้ำผึ้ง น้ำตาลทราย และน้ำมันพืช (แทนน้ำมันงา) ที่ซื้อตามท้องตลาด และพิธีตักบาตรดอกไม้ในช่วงบ่าย ช่วงค่ำจะร่วมกันปล่อยโคมลอยยักษ์ รับฟังบทสวด อิติปิโส 108 จบและบทสวดสะเดาะเคราะห์จากพระสงฆ์อีกครั้งหนึ่ง

กระทั่งเช้าของวันแรม 1 ค่ำ ไทยรามัญหลายพันชีวิตทั่วทั้งอำเภอสังขละบุรีก็จะมารวมตัวกันที่วัดอีกครั้ง เพื่อตั้งขบวนแห่ลากเรือไปปล่อยกลางแม่น้ำของกาเลีย ในงานมีดนตรีประกอบสนุกสนาน ผู้หญิงชาวมอญจะมาร่ายรำสร้างความคึกคัก เวลานี้เองที่จะได้เห็นพลังความสามัคคี ความมีสติ ในการที่ต้องชักลากเรือขนาดใหญ่ลงเนินเขา ขบวนแห่นั้นยาวเกือบ 1 กิโลเมตร เต็มไปด้วยลูกเด็กเล็กแดงไปจนคนแก่ยืนต่อแถวกำเชือกกันแน่น ผู้ชายจะทำหน้าที่ยึดจับตัวเรือ พร้อมต่างส่งสัญญาณตลอดเส้นทางเพื่อความปลอดภัย แม้เนินเขาจะลื่นและมีความลาดชัน ทว่าเรือไม้ไผ่สามารถลงมาเบื้องล่างและลงสู่พื้นน้ำได้อย่างสง่างาม ถือว่างานพิธีนี้ได้เสร็จสิ้นลง เรือไม้ไผ่ได้ลอยเคราะห์ร้ายต่าง ๆ ไปทิ้งให้ไกล เหลือไว้แต่เคราะห์ดี ตัวเรือจะลากไปผูกทิ้งไว้ที่บริเวณจุดบรรจบของลำน้ำ 3 สาย คือ ของกาเลีย ปิคลี และรันตี ปล่อยให้น้ำพัดพาหายไปเอง และหากกล่าวไปถึงที่มาเมื่อครั้งเก่าก่อนของประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ของชนมอญ คงต้องย้อนสมัยพระเจ้าธรรมเจดีย์ขึ้นครองราชย์ปกครองเมืองหงสาวดี ทรงเห็นพระภิกษุสามเณรประพฤติด้อยหน้าต่อพระธรรมวินัย จึงส่งคายนามหาพระพุทธรูปในมณฑลพม่าไปทั่วทุกประเทศ แล้วตั้งปะชาลิกถือศีล 8 คณะหนึ่งเดินทางไปยังศรีลังกา เพื่อไปอุปสมบทเป็นพระภิกษุใหม่ แล้วกลับมาเป็นพระอุปัชฌาย์แก่คนมอญ ขณะเดินทางกลับมา เรือสำเภานำ 1 ใน 2 โคนพายุพัดหายไป ส่วนอีกลำนั้นกลับมาถึงได้โดยปลอดภัย เมื่อพระธรรมเจดีย์ทรงทราบ จึงรับสั่งให้ทำเรือจำลองข้างในบรรจุของเช่นไห้วบนสรรพบูชาเหล่าเทวดา ประกอบด้วย ข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน ธูป ธง ผลไม้ ขนมชนิดต่าง ๆ อย่างละ 1,000 ชิ้น ครั้งนั้นนับเป็นพิธีสะเดาะเคราะห์ โดยพระองค์ทรงรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเหล่าเทวดาทุกหมู่ ได้มาช่วยปัดเป่าให้เรือสำเภานำที่หายไปได้เดินทางกลับมาโดยปลอดภัย หลังจากที่ทำพิธีเสร็จเพียงไม่กี่วันเรือที่หลงทิศก็เดินทางกลับมา ชาวมอญจึงถือเอาเหตุการณ์นี้ทำพิธีลอย

เรือเพื่อสะเดาะเคราะห์ปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกจากตัว อีกทั้งอาหารที่อยู่ในลำเรือจะไปคอยช่วยเหลือผู้ประสบภัยในแม่น้ำต่อไป สำหรับประเพณีนี้ชาวมอญและชาวกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ก็ยึดถือและปฏิบัติสืบทอดเช่นเดียวกัน อำเภอสังขละฯ หน้าฝน ใช่ว่าจะได้เห็นไผ่บนขุนเขาตะนาวศรีเท่านั้น อีกหนึ่งความงามที่ถูกชุกซ่อนไว้ก็คือ ประเพณีที่งดงาม อย่างพิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ชาวไทยรามัญ "วิถีพุทธเมืองมอญ" บรรยากาศการทำบุญตักบาตรน้ำผึ้ง เวลาตี 3 คืน 15 คำ มอญนำอาหารลงเรือไม้ไผ่ หญิงชาวมอญเตรียมตักบาตรดอกไม้ อาหาร 9 อย่างใน 1 จาน ตามธรรมเนียมสะเดาะเคราะห์ ชาวมอญนับร้อย ช่วยกันลากเรือลงแม่น้ำชองกาเลียลอยเรือสะเดาะเคราะห์ ประเพณีเดือนสิบชาวมอญ สาวมอญร้ายรำสร้างความคึกคัก ในพิธีปล่อยเรือลงแม่น้ำหนุ่มสาวไทยรามัญร่วมงานประเพณี

ประเพณีไหว้ผี

แม้ว่าวิวัฒนาการของเทคโนโลยี และยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา แต่หนึ่งสิ่งที่ยังเหลืออยู่ที่หลายคนสืบทอดกันมา นั่นคือ ประเพณีความเชื่อ “ไหว้ผีมอญ” ที่เป็นเรื่องราวหนึ่งในสังคมไทย ที่ยังมีการปฏิบัติสืบทอดกันมา แม้ประเทศไทยจะถูกผลักดันให้อยู่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 แล้วก็ตาม ชาวไทยเชื้อสายมอญทุกตระกูลนั้น จะมีผีประจำตระกูล ซึ่งแต่ละตระกูลจะมีการนับถือสัญลักษณ์ ผีประจำตระกูลของตนแตกต่างกันไป เช่น ผีเต่า ผีงู ผีไก่ ผีข้าวเหนียว โดยจะใช้ชื่อเรียกผีว่า “อะโน๊ก” โดยลูกชายคนโตของตระกูลจะเป็นผู้สืบทอดต้นผี เป็นผู้รับสืบทอด “เสาผี” ไว้ที่บ้าน ในตระกูลหนึ่งจึงมีบ้านที่มีเสาผีเพียงบ้านเดียวเท่านั้น บ้านนั้นจะรับผิดชอบในการจัด “พิธีรำผี” ดูแลคนในตระกูลไม่ให้ผิดข้อห้ามต่าง ๆ และยังเป็นหัวหน้าในการนัดพบคนในตระกูลเดียวกันให้มาช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของคนในตระกูล เช่น วันลงแขกเกี่ยวข้าว ปัจจุบันกลายเป็นวันรวมญาติ นั่นเอง ตลอดจนการจัดงานพิธีต่าง ๆ การถือผีของชาวไทยเชื้อสายมอญเป็นการนับถือ

บรรพบุรุษ จึงเป็นความเชื่อที่มีลักษณะของการสืบทอดตระกูลแต่ละตระกูล ทำให้ได้รวมญาติในตระกูลเดียวกัน หากยกตัวอย่าง “มอญผีเต่า” ก็มีลักษณะความเชื่อที่ถูกปลูกฝังกันมาจากผู้หลักผู้ใหญ่ หากเดินทางไปไหน แล้วพบเต่ากลางทาง หากไม่อยากทำบาปด้วยการฆ่าสัตว์ จะต้องพูดออกไปว่า “เต่านั้นเน่า เต่าเหม็น” โดยมีความเชื่อว่าถ้าไม่พูด ต้องนำเต่านั้นไปฆ่าเพื่อทำอาหารกิน แต่ก่อนจะกินนั้นจะต้องเซ่นผีเสียก่อน หากไม่ตีเตือนว่าเต่านั้นเน่าและเหม็นและไม่เอาไปทำอาหารกิน จะเกิดอาเพศภัยนานาประการต่อคนในตระกูล

ก่อนวันไหว้หนึ่งวัน จะเรียกกันว่า “วันจัดดา” วันเตรียมของก่อนวันไหว้มอญผีเต่า ถ้าเปรียบเทียบกับตรุษจีน ก็คงเหมือนวันจ่าย สิ่งที่แตกต่างกันก็คงเป็น เครื่องเซ่นไหว้ ที่ประกอบไปด้วย ขนมแบ่งทอด ปลาแห้ง และเต่า ซึ่งเป็นเครื่องเซ่นไหว้ ที่ขาดไม่ได้ในพิธี ขึ้น6คำ เดือน6 โดยปกติสมัยก่อนจะใช้เต่าเป็นๆ ในการเซ่นไหว้ แต่หลังๆ เนื่องจากเต่าหายากและผิดกฎหมาย จึงใช้วิธีการนำแบ่งข้าวเหนียวมาปั้นเป็นรูปเต่า แล้วนำไปนั่งให้สุกก่อนเอาไปแกงเพื่อเซ่นไหว้แทน นี่เป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิต ที่แม้หลายสิ่งจะหมุนเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่ก็ไม้อาจจะลบแรงศรัทธาหรือความเชื่อที่มีต่อ บรรพบุรุษชาวรามัญได้

ประเพณีแข่งลูกหนู วิธีจุดลูกหนู เขาใช้คบเพลิงจุดสายฉนวนตรงท้ายตัวของลูกหนูเมื่อไฟลามเข้าไปถึงดินปืน ก็จะเกิดระเบิดขับดันตัวลูกหนูให้วิ่งไปข้างหน้าอย่างแรง พอสุดลวดสลิงจะพุ่งเข้าชนปราสาททันที แล้วกรรมการให้คะแนนไว้ของใครคนที่สำคัญก็จะได้คะแนนมากและได้รับรางวัล

สำหรับ “ลูกหนู” ทำมาจากลำไม้ไผ่ขนาดใหญ่ ยาวประมาณสองปล้อง เจาะกระบอก แล้วอัดดินปืนเข้าไปข้างใน อดหัว-ท้าย ติดสายชนวนตรงกลาง เมื่อจุดไฟที่สายชนวน จะไปกระทบดินปืนข้างในกระบอก เพื่อขับดันให้กระบอกวิ่งไปข้างหน้าตามลวดสลิง จนถึงจุดมุ่งหมายพุ่งชนปราสาทที่อยู่ห่างไปประมาณ 40 เมตร ถ้าลูกหนูของใครถูกที่สำคัญของปราสาท ไม่ว่าจะเป็นเสาปราสาท ตัวปราสาท หรือแผ่นป้ายต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ ก็จะได้รับเงินรางวัลตามที่กำหนด แต่รางวัลสูงสุดคือ การที่ลูกหนูวิ่งชนยอดปราสาท ถือว่าเป็นชัยชนะ ก็จะได้รับรางวัลสูงสุดตามที่มีการจัดไว้

ทั้งนี้ ประเพณีจุดลูกหนู ถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำสืบต่อมายาวนาน ปกติมักจะทำเฉพาะในงานประชุมเพลิงศพพระภิกษุ หากวัดใดมีพระมรณภาพชาวบ้านจะเก็บศพไว้ก่อน รอจนถึงหน้าแล้ง ว่างจากการทำนา จึงมาช่วยจัดงานประชุมเพลิงศพ และเชิญให้วัดต่าง ๆ ทำลูกหนูมาแข่งขันกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการต่อยอดในการจัดแข่งขันลูกหนูเป็นงานประจำปี ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนจึงได้ร่วมกันจัดงานประเพณีเพื่อเสริมสร้างความรักใคร่ สัมครสมาน สามัคคี ของคนในชุมชน รวมทั้งเป็นการรักษาประเพณีที่ดีให้สืบทอดไปยังลูกหลานต่อไป

ประเพณีพิธีบวชนาคชาวมอญ

"มอญ" หรือ "รามัญ" แม้ว่าจะไม่ปรากฏชื่อบนแผนที่โลก แต่ในประวัติศาสตร์มอญนั้นก็มีความยิ่งใหญ่และมั่งคั่งมากเป็นอันดับต้นๆ ของเอเชียอาคเนย์ เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองทำให้ทุกวันนี้ลูกหลานชาวมอญที่ยิ่งใหญ่ในอดีตไม่มีผืนแผ่นดินที่เรียกว่าประเทศเป็นของตนเอง แต่ทว่าชาวมอญกลับดำรงรักษาจารีต ประเพณี วัฒนธรรม ในการดำเนินชีวิตในแผ่นดินอื่นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการสืบทอด และดำรงไว้ซึ่ง อัตลักษณ์แห่งชนชาติมอญ ได้ยาวนานตราบนานนับพันปีคือ "พิธีกรรมทางศาสนา" คติความเชื่อทางพุทธศาสนาของชาวมอญเรื่องการบวชก็เป็นเช่นเดียวกับคนไทย คือ "เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ต้องบวชพระเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ และศึกษาพระธรรมวินัย" แต่มีอยู่สิ่งหนึ่ง ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงคือ "การแต่งตัวของนาคมอญ" ผู้ที่ไม่รู้และไม่เคยเห็นมาก่อน หากไปร่วมงานบวชพระของชาวมอญอาจจะเข้าใจ ว่า "ผู้ที่บวชพระเป็นสาวประเภทสองหรืออย่างไร ถึงต้องแต่งตัวด้วยผ้าสไบ นุ่งโจงกระเบน แต่งหน้า ทาปากด้วยลิปสติกสีแดงเข้ม ใส่ต่างหู สวมกำไลขา"

พระอธิการวิเชียร กตปุญโญ อายุ ๕๔ ปี พรรษาที่ ๓๓ เจ้าอาวาสวัดสโสมสร ต.ไทรใหญ่ อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี ซึ่งมีเชื้อสายมอญ บอกว่า การแต่งตัวของนาคมอญนั้น มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีคติความเชื่อว่าการบวชนั้นเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ ในขณะที่กว่าจะบวชนั้น พ่อแม่ต้องใช้เวลาเลี้ยงดูถึง ๒๐ ปี ดังนั้นเมื่อบวช เวลาบวชก็ต้องแต่งตัวนาคให้สวยงามสมกับการรอคอยมา ๒๐ ปี ซึ่งคล้าย ๆ กับการบวชนาคของภาคอื่น ๆ ที่มีการแต่งตัวนาคให้สวยงามเช่นกัน การแต่งตัวของนาคมอญนั้น ในอดีตจะแต่งตั้งแต่วันสุกดิบใหญ่ โดยแต่งตัวต้อนรับแขกที่มาร่วมงาน ไปขอขมาญาติผู้ใหญ่ พระภิกษุเจ้าที่ รวมทั้งทำบุญเลี้ยงพระ ระหว่างแห่ นาคไปวัดในวันบวชนั้นยังคงแต่งชุดสวยอยู่ และจะโกนผมก็ต่อเมื่อจะแห่ นาครอบโบสถ์เท่านั้น แต่ปัจจุบันนี้จะแต่งเฉพาะในวันสุกดิบใหญ่เท่านั้น และถือว่าเป็นเรื่องน่าเสียดายมากสำหรับชุมชนมอญหลายแห่ง ที่ถือเอาความสะดวกเข้าว่า การแต่งตัวก็จะเป็นเช่นเดียวกับนาคไทย "การบวชนาคมอญของวัดสโสมสร ที่ยังคงรักษาไว้อย่างเหนียวแน่น คือ ไม่ว่าใครจะมาบวชพระหรือเณรที่วัดสโสมสร ต้องกล่าวคำขอบวช (คำขานนาค) เป็นภาษามอญเท่านั้น ไม่ว่าจะ เป็น ลูกเจ๊ก ลูกไทย หรือว่าลูกลาว จะต้องมาท่องคำขอบวชเป็นภาษามอญเท่านั้น ทั้งเมื่อบวชแล้วการให้ศีล รวมทั้งการสวดมนต์ทำวัตรก็ยังเป็นภาษามอญด้วย พระบางรูปบวชได้เกิน ๑ พรรษา นอกจากได้ความรู้ทางธรรมก็ยังพูดภาษามอญได้ด้วย"พระอธิการวิเชียร" กล่าว

เรื่องอาหารการกินของชาวมอญในชุมชนกระทุ่มมืดที่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นมอญไว้อย่างเหนียวแน่นอาหารที่ทำรับประทานในวิถีชีวิตประจำวัน มีอยู่ 4 อย่าง คือ 1. แกงมะตาด หรือที่ภาษามอญเรียกว่า พะหะเปร์ร่า 2. แกงกระเจียบ หรือที่ภาษามอญเรียกว่า พะหะเจบ (แกงด้วยใบกระเจียบแดงและกระเจียบฟัก) 3. แกงเลียงมันมือเสือ หรือที่ภาษามอญเรียกว่า พะเซี่ย 4. ขนมหิน หรือที่ภาษามอญเรียกว่า ทะนอม ส่วนอาหารอื่น ๆ ก็จะเป็นเช่นเดียวกับคนไทยในภาคกลาง อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ อาหารมอญที่นิยมทำกันในช่วงสงกรานต์ ก็คือ ขนมหะละแม หรือที่ภาษามอญเรียกว่า ฟานหะกอ (ขนมหวน) และข้าวแช่ หรือ ข้าวสงกรานต์ คนมอญเรียกว่า "เป็งดัจก" ที่แปลว่า ข้าวน้ำ โดยเฉพาะข้าวแช่นั้นเป็นอาหารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม มีขั้นตอนในการทำค่อนข้างพิถีพิถัน ใช้เวลาในการจัดเตรียมมาก และเมื่อปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องนำไปถวายบูชาต่อเทวดา จากนั้นจะนำไปถวายพระและแบ่งไปส่งผู้หลักผู้ใหญ่ ที่เหลือจากนั้นจึงจะนำมาตั้งวงแบ่งกันกินเองภายในครัวเรือน

บวชนาคชาวมอญ

ประเพณีการเล่นสะบ้าบ่อน

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันชาญฉลาดของชาวมอญ

การเล่นสะบ้าเป็นการเล่นอย่างหนึ่งที่ยืนแพร่หลายมาแต่โบราณ ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด เท่าที่พบหลักฐานในจดหมายเหตุครั้งสมัยรัชกาลที่ ๑ กล่าวว่า "ตรุษสงกรานต์ดีเข้าบิณฑลเล่นสะบ้า ชายหนุ่มร้องเล่นโพลก" ครั้นต่อมาพบหลักฐานที่กล่าวถึงการเล่นสะบ้าในนิราศที่แต่งขึ้น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า "พอสบพบปะพวกสะบ้า เสียงเฮฮาเล่นกันสนั่นวิหาร ที่ใครแพ้ต้องรำทำประจาน สนุกสนานสาวหนุ่มแน่นกลุ่มดู ช่างละพวกชายหญิงยิงสะบ้า แพ้ต้องรำทำทำน่าอดสู ล้วนสาวสาวนำประโลมนางโฉมตรู เทียวเดินดูน่าเพลินเจริญใจ" จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเล่นสะบ้าเป็นที่ยอมรับอย่างมาก แต่ยังไม่สามารถระบุได้ว่าการเล่นสะบ้าเป็นของชาวไทยหรือคนมอญ เนื่องจากในประเทศไทยนั้นพบการเล่นสะบ้าอยู่ในหลายพื้นที่ซึ่งในแต่ละพื้นที่นั้นจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป

การเล่นสะบ้าบ่อน (ว่อน-ฮะ-นิ) เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวมอญที่มีมาแต่โบราณซึ่งจัดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ มักเล่นตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน เป็นต้นไป มีกำหนด ๓ วัน ๗ วัน หรือ ๑๕ วัน แล้วแต่เจ้าของบ่อน การเล่นสะบ้าบ่อนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หนุ่มสาวชาวมอญได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันอย่างใกล้ชิดภายใต้สายตาของผู้ใหญ่ เนื่องจากในอดีตหนุ่มสาวชาวมอญไม่มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันเหมือนในปัจจุบัน ดังนั้นการเล่นสะบ้าบ่อนของชาวมอญจึงไม่ได้เน้นที่แพ้หรือชนะ แต่หากใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบรูปร่าง หน้าตา กิริยามารยาท การสนทนา บุคลิกภาพ ตลอดจนการตรวจสอบการฝึกทางร่างกายของหนุ่ม-สาวที่เล่นสะบ้า

บ่อนสะบ้า

มักจะใช้บ้านที่มีบริเวณใต้ถุนบ้านสูง หรือลานกว้างๆ ในสมัยก่อนฝ่ายหญิงจะต้องจัดเตรียมบ่อนสะบ้า โดยใช้น้ำราดและทุบดินบริเวณใต้ถุนบ้านให้เรียบ ใช้ตะลุมพุกทุบแล้วล้างด้วยขวดน้ำให้พื้นนั้นเรียบสนิท ในปัจจุบันใช้เล่นบนพื้นปูนซีเมนต์หรือบนพื้นไม้ก็มี ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการตกแต่งบ่อนสะบ้า ในอดีตนั้นสาว ๆ แต่ละหมู่บ้านจะมาช่วยกันประดับตกแต่งบ่อนสะบ้าด้วยวัสดุจากธรรมชาติ หาได้ง่ายในท้องถิ่น และราคาถูก เช่น ทางมะพร้าว กระดาษ หรือผ้าสีต่างๆ ติดตะเกียงหรือไฟฟ้าให้สว่างไสว จัดโต๊ะรับแขกสำหรับผู้ที่เข้ามาเที่ยวชมบ่อนสะบ้า พร้อมตั้งน้ำดื่ม กาละแม หรือข้าวเหนียวแดง ไว้รับรองอีกด้วย แต่ในปัจจุบันการตกแต่งบ่อนสะบ้ามีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาจากเดิมที่เป็นวัสดุจากธรรมชาติและหาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นวัสดุจำพวกแผ่นไม้อัด โฟม แผ่นไวนิล เป็นต้น

ลูกสะบ้า

ในอดีตนั้นลูกสะบ้าที่นำมาใช้ในการเล่นสะบ้า นั้นมาจากไม้เลื้อยชนิดหนึ่งคล้ายเถาวัลย์ ฝักมีขนาดใหญ่ และภายในมีผลทรงแบนๆ ผลเป็นสีน้ำตาลแดงปนน้ำตาลไหม้ลักษณะค่อนข้างกลม เปลือกแข็งและมันเงา

เหมาะที่จะนำมาใช้ในการเล่นสละบ้า แต่ในปัจจุบันผลสละบ้าค่อนข้างที่จะหาได้ยากจึงเลือกใช้วัสดุหลากหลายชนิดตามความต้องการและความสวยงาม เช่น งาช้าง กระจุกวัว กระจุกควาย เขาคควาย เงิน ทองแดง ทองเหลือง หรือไม้เนื้อแข็ง เป็นต้น อีกทั้งสิ่งเหล่านี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะของเจ้าของบ่อนสละบ้าอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันเรามักจะพบเห็นแต่เพียงวัสดุประเภททองเหลือง และไม้เนื้อแข็งเท่านั้น ซึ่งลูกสละบ้าหรือผลสละบ้านั้นจะต้องมีลักษณะแบน มีความหนาโดยประมาณ สำหรับลูกสละบ้าสำหรับฝ่ายหญิงจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 นิ้ว และลูกสละบ้าสำหรับฝ่ายชายนั้นจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-5 นิ้ว หรืออาจจะมีความที่ใหญ่เท่าเทียมขนาดเล็กก็เป็นได้

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ

หนุ่มเล่นสละบ้าและสาวประจำบ่อนสละบ้าในอดีตนั้นจะแต่งกายตามประเพณีคือ ผู้หญิงจะนุ่งผ้ากรอมเท้า สวมเสื้อแขนกระบอกเอวลอย และมีผ้าคล้องคอ มักจะแต่งเป็นสีเดียวเหมือนกันหมด และเปลี่ยนชุดสละวัน สวมสร้อยคอ ใส่ต่างหู และทัดดอกไม้ ส่วนผู้ชายนั้นจะนุ่งผ้าลอยชาย หรือนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมลายดอก หรือลวดลายตามสมัยนิยม ผ้าพาดไหล่มักจะใช้ผ้าขาวม้าหรือผ้าสีสดฉูดฉาด บางคนจะปะแป้งที่หน้า หวีผมเรียบและห้อยพระเครื่องพวงใหญ่

สาวประจำบ่อน

จะมีจำนวน 8-12 คน ตามขนาดของบ่อนสละบ้า สาวประจำบ่อนสละบ้าจะเป็นหญิงสาวในหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งจะต้องเป็นสาวโสดที่อายุไม่เกิน 25 ปี และจะมีหัวหน้าสาวหรือแม่เมืองคอยควบคุมดูแลอีกทีหนึ่ง หากบ่อนสละบ้าบ่อนไหนมีสาวงามมากก็จะมีผู้มาชมมากตามไปด้วย

หนุ่มเล่นสละบ้า

ส่วนใหญ่มักจะเป็นหนุ่มโสดต่างหมู่บ้านโดยจะรวมกันเป็นกลุ่มประมาณ ๑๐-๒๐ คน ไปเล่นสละบ้าตามบ่อนต่างๆ และหนุ่มสละบ้าที่มาเล่นนั้นจะต้องมีหัวหน้าที่เป็นผู้อาวุโส และจะต้องเชื้อฟังผู้อาวุโสที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม เพราะในขณะที่เล่นสละบ้ากันอย่างสนุกสนาน หนุ่มบางคนอาจจะพูดจาหรือทำบางสิ่งบางอย่างไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นมาได้ จึงเป็นหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มที่จะต้องกล่าวตักเตือนหรือควบคุมเรื่องต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ สำหรับการแต่งกายของหนุ่มสละบ้ามักจะนุ่งลอยชายใส่เสื้อคอกลมลวดลายตามสมัยนิยม และมีผ้าพาดไหล่ซึ่งมักจะเป็นพวกผ้าขาวม้าหรือผ้าที่มีสีฉูดฉาด ใส่สร้อยทองและห้อยพระเครื่องเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะของหนุ่มสละบ้าที่มาเล่นนั่นเอง

วิธีการเล่นสละบ้า

ขั้นตอนและวิธีในการเล่นสละบ้าแต่ละแห่งนั้นจะแตกต่างกันออกไป อาทิ ชุมชนมอญบางกระดี่ จะนิยมเล่นพร้อมกันทุกคู่ ซึ่งจะแตกต่างกับการเล่นสละบ้าของชุมชนมอญพระประแดงที่นิยมเล่นทีละคู่ไปเรื่อยๆ จนครบทุกคู่จึงจะเริ่มทำใหม่ได้ โดยเริ่มแรกฝ่ายชายจะเป็นผู้เริ่มเล่นก่อนและให้ฝ่ายหญิงเป็นผู้นั่งและตั้งลูกสละบ้า และฝ่ายชายจะเป็นผู้ทอยหรือดีดลูกสละบ้าของตนให้ถูกลูกสละบ้าของฝ่ายหญิงในคู่ของตน หากทอยหรือดีดลูกสละบ้าของฝ่ายตรงข้ามไม่ล้ม หรือไม่ตรงคู่เล่นของตนก็จะมีโอกาสร้องขอและอ้อนวอนโดยนั่งพับเพียบและกล่าวเป็นภาษามอญว่า "บ๊วกะหยาดอ๊ดมั่วล่น ปลอนระกะหยาด" แปลว่า "พี่สาวจ๋า ขอโอกาสอีกสักครั้งเถิดขอรับ" การขอโอกาสในการแก้ตัวใหม่เมื่อได้ทอยหรือดีดลูกสละบ้าผิดไปนี้เป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้มีโอกาสพูดคุยกันแต่ต้องสุภาพไม่หยาบโลน ระหว่างที่เล่นสละบ้าอยู่นั้นทั้งสองฝ่ายมักจะระวังตัว รักษา มารยาท และไม่แสดงกริยาท่าทางที่ไม่สมควร เพราะมีสายตาของผู้ใหญ่ที่กำลังเฝ้ามองอยู่บนบ้านเพื่อไม่ให้หนุ่มสาวกินเหลียวกันและกัน และเมื่อสิ้นสุดการเล่นสละบ้าในแต่ละค้ำคั้นนั้น ฝ่ายชายที่เป็นหัวหน้าทีมก็จะกล่าวคำอำลา

ฝ่ายหญิงด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนหวานเป็นภาษามอญว่า "บู้กะหยาดอ้วเดิด หรือ โปยเด็ดกะเลาะ กลาระกะหยาด" แปลว่า พี่สาวจ๋า ผมขอลาไปก่อนและขออภัยหากมีการล่วงเกินนะขอรับ

ทำประกอบการเล่น

ในแต่ละหมู่บ้านของชาวมอญนั้นจะมีการกำหนดท่าที่ใช้ประกอบการเล่นแตกต่างกันออกไป ซึ่งท่าต่าง ๆ ที่ใช้ในการเล่นสะบ้า นั้นจะเป็นท่าที่คนโบราณได้คิดขึ้นมา ซึ่งคนรุ่นใหม่อาจจะไม่ได้สนใจและมองเป็นเพียงท่าทางธรรมดา แต่ถ้าหากพิจารณาให้รอบคอบแล้วจะพบว่าแต่ละท่าที่ใช้ในการเล่นสะบ้า นั้นสามารถช่วยให้หนุ่มสาวที่เล่นสะบ้า ได้พิจารณาตรวจสอบคู่ของตนเองว่ามีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร มือหรือเท้าพิการหรือไม่ เนื่องจากในขณะที่เล่นสะบ้า นั้นหนุ่มสาวจะมีโอกาสได้ใกล้ชิดกัน และได้มีโอกาสในการสังเกตบุคลิกภาพของหนุ่มสาวอีกด้วย จากที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าท่าทางประกอบการเล่นสะบ้า ที่บรรพชนชาวมอญได้คิดค้นขึ้นนั้นจึงเปรียบเสมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งในการตรวจสอบคุณสมบัติ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของหนุ่มสาวได้เป็นอย่างดี อาทิ

ท่าขึ้นเต็ง หรือท่าขึ้นเต็ง เป็นท่าแรกของการเริ่มเล่นสะบ้า โดยผู้เล่นเอาลูกสะบ้าวางลงบนหลังเท้าก้าวไปข้างหน้าสามก้าวแล้วทอยหรือเหวี่ยงลูกสะบ้าให้ถูกกับลูกสะบ้าที่ตั้งไว้ในคู่ของตน ท่าดังกล่าวนี้เป็นการพิจารณาบุคลิกภาพและท่าทางในการเดินว่ามีความสุภาพเรียบร้อยหรือไม่

ท่าอะเหินดบา ผู้เล่นวางลูกสะบ้าวางลงในเมืองแล้วใช้ปลายนิ้วเท้าวางบนผลสะบ้าถีบไปข้างหน้าสองครั้ง และครั้งที่สาม ถีบให้ลูกสะบ้าที่ตั้งไว้ในคู่ของตน ท่าดังกล่าวนี้เป็นการพิจารณาว่านิ้วเท้ามีความสะอาดหรือมีความพิการหรือไม่ ท่าอ้อมะง ผู้เล่นเอาลูกสะบ้าแตะไว้ที่คางแล้วแหงนหน้า ทิ้งลูกสะบ้าลงให้ลูกสะบ้าคู่ของตนที่ตั้งไว้ให้ล้ม ท่าดังกล่าวนี้เป็นการพิจารณารูปร่างหน้าตา ใบหู และลำคอของหนุ่มสาวได้อย่างใกล้ชิด

ท่าอ้อโซ ผู้เล่นเอาลูกสะบ้าวางบนพื้น แล้วตีตไปโดยแรงหนึ่งครั้งแต่อย่าให้เลยเส้น อีเกนแล้วตีอีกครั้งให้ลูกสะบ้าที่ตั้งไว้ในคู่ของตน ท่าดังกล่าวนี้เป็นการพิจารณานิ้วมือทั้งสองข้างว่าครบถ้วนหรือไม่ ดูแลท่าความสะอาดเล็บหรือไม่ อีกทั้งยังเป็นการดูมือฝ่ายชายว่ามือทำงานหรือไม่

ท่าอ้อบ็อก ผู้เล่นเอาลูกสะบ้าใส่ระหว่างนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้คืบผลสะบ้าให้อยู่ เหย่งเท้าข้างที่หนีบลูกสะบ้าขึ้น แล้วเหย่งจากในเมืองพาลูกสะบ้าไปเตะลูกสะบ้าของคู่ของตนให้ล้ม แล้วเหย่งกลับเมือง ท่าดังกล่าวนี้เป็นการพิจารณาบุคลิกภาพ และการทรงตัว ตลอดจนความแม่นยำในการทอยผลสะบ้า

ขนบธรรมเนียมในการเล่น

การเล่นสะบ้าบ่อนของชาวมอญนั้นมีขนบธรรมเนียมในการเล่นที่ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด ประการที่หนึ่งคือ หนุ่มสาวและสาวประจำบ่อนจะต้องไม่ถูกเนื้อต้องตัวกันเด็ดขาด แม้แต่การส่งลูกสะบ้าคืนก็จะต้องไม่ส่งผ่านมือกันจะต้องใช้วิธีการล่อลูกสะบ้าคืนเท่านั้น ประการที่สองคือ หนุ่มสาวที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันจะไม่เล่นสะบ้าร่วมกัน ประการที่สามคือ หนุ่มสาวที่จะเล่นสะบ้าหรือคู่สะบ้าของตนเองนั้นจะต้องไม่เป็นญาติพี่น้องกัน ถ้าหากมองลงไปให้ลึกซึ้งจะเห็นได้ว่าขนบธรรมเนียมในการเล่นเป็นความชาญฉลาดของชาวมอญอย่างหนึ่งที่แอบแฝงอยู่ สาเหตุหนึ่งที่ไม่อนุญาตให้หนุ่มสาวในหมู่บ้านเดียวกันเล่นสะบ้าด้วยกันคือหนุ่มสาวในหมู่บ้านเดียวกันส่วนใหญ่มักเป็นญาติพี่น้องกัน ถ้าหากเกิดการแต่งงานกันอาจจะก่อให้เกิดความผิดปดติทางร่างกายอันเกิดจากพันธุกรรมนั่นเอง

ภาษา ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างหนุ่มเล่นสะบ้ากับสาวประจำบ่อนนั้นแต่เดิมใช้ภาษามอญเป็นหลัก ในปัจจุบันผู้เล่นจะใช้ภาษาไทยเป็นหลักเนื่องจากผู้เล่นไม่สามารถพูดภาษามอญได้จึงส่งผลให้ภาษามอญที่ใช้ในการสื่อสารนั้นสูญหายไปตามกาลเวลา

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่าการเล่นสะบ้าบ่อนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อันชาญฉลาดที่บรรพชนชาวมอญได้สรรสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการพิจารณาเลือกคู่ครอง โดยอยู่ภายใต้สายตาของผู้ใหญ่ เนื่องจากในอดีตหนุ่มสาวชาวมอญไม่ได้มีโอกาสพบปะ

พูดคุยเหมือนดังเช่นในปัจจุบัน ช่วงหลังการเก็บเกี่ยวเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่ทำให้หนุ่มสาวชาวมอญได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าการเล่นสะบ้าบ่อนในแต่ละช่วงเวลานั้นมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ตลอดเวลา จึงส่งผลให้องค์ความรู้บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสะบ้าบ่อนค่อยๆ ลดน้อยถอยลงไปตามกาลเวลา และมีโอกาสเสี่ยงต่อการสูญหายได้ง่ายหากขาดการสืบทอดของคนในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ชุมชนมอญในพื้นที่ต่างๆ จึงพยายามหาแนวทางและมาตรการต่างๆ ในการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านี้ให้คงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างตระหนักรู้ และให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนมากยิ่งขึ้น トラบใดที่มนุษย์หรือผู้ถือครองวัฒนธรรมไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นแล้ว มรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นก็คงจะหมดคุณค่าและความสำคัญลงไปที่สุดในที่สุด

การละเล่นเพลง “โนเน”

โนเน เป็นการละเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่งของจังหวัดปทุมธานีนิยมเล่นกันมากในสมัยก่อน การเล่นโนเนนิยมเล่นในงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เป็นการละเล่นประกอบการทำงาน คือ การไถลกขนมจีน ขนมจีนเป็นอาหารอย่างหนึ่งของคนไทยที่นิยมรับประทานกันมาก ทั้งยังเป็นอาหารประกอบในพิธีต่าง ๆ เช่น แต่งงาน วันเกิด เข้าพรรษา สารท อีกด้วย การทำขนมจีนมีกรรมวิธีหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่สำคัญคือ การไถลกแป้ง ต้องใช้คนจำนวนมากช่วย โดยเฉพาะหนุ่มสาว จะมีการหยอกล้อกันเป็นบทเป็นกลอนเป็นท่วงทำนองที่เป็นจังหวะ เข้ากับจังหวะของการไถลกขนมจีน มีการโต้ตอบกันสนุกสนาน และถ่ายทอดการเล่นสืบทอดกันมา โดยเหตุที่การเล่นประกอบการไถลกขนมจีนนี้มีสร้อยเรียกว่า “โนเน” ประกอบอยู่ด้วยทุกครั้ง คนจึงเรียกการเล่นชนิดนี้ว่า “โนเน”

ชาย โนนเจ้าช่างนาถเอ๋ย นำแบ่งไปโรยเป็นเส้น โรยเป็นเส้นนะโนนเอ๋ย
 สร้อย เอ้ยยอดเจ้าเอ้ยยายโน ยายโนนเอ๋ย โนนละโนน โนเน้นโรยแบ่งให้เป็นเส้นนะพ่อโนนเอ๋ย
 หญิง โนนเจ้าช่างนาถเอ๋ย แบ่งสุกกี้จะลอยขึ้นมา รีบซ้อนเถิดหนาพ่อโนนเอ๋ย
 (สร้อย) เอ้ยยอดเจ้าเอ้ยยายโน ยายโนนเอ๋ย โนนละโนน โนนนั้นซ้อนเส้นขนมนั้นนะพ่อโนนเอ๋ย

บางส่วนของโนนอีกแบบ

ชาย : โนนเจ้าช่างนาถเลย รักหญิงจะขอพิงพาก ปลากไ่ว้ที่ต้นมะแว้ง ทำบุญด้วยสิ่งใดหนอ จะได้ร่วมหอ
 กับแม่ใส่เสื้อแดง

ลูกคู่ : เอ้ยยอดเจ้าเอ๋ย ยายโนนเอ๋ย โนน โนน ละโนช้า ไม่รักไม่มา แม่โนนเอ๋ย ชะแมโนนเอ๋ย

หญิง : โนนเจ้าช่างนาถเอ๋ย รักหญิงจะมาขอพิงพาก ปลากไ่ว้ที่ต้นมะแว้ง พี่จะทำบุญไปเสียจนตาย ก็คง
 ไม่ได้หรรอกแม่ใส่เสื้อแดง

ลูกคู่ : เอ้ยยอดเจ้าเอ๋ย ยายโนนเอ๋ย โนน โนน ละโนช้า ไม่รักไม่มา แม่โนนเอ๋ย ชะแมโนนเอ๋ย

การละเล่นรำทะเลยมอย

ทะเลยมอย เป็นชื่อที่คนไทยเรียกการแสดงอย่างหนึ่งของคนมอญ ซึ่งเพี้ยนมาจากคำในภาษามอญว่า แท๊ะเหย๊ะฮ์ หมายถึงการขับร้อง ทะเลยมอยเป็นการละเล่นหรือการแสดงของชาวมอญที่มีลักษณะเป็นเพลงปฏิพากย์(ร้องโต้ตอบกัน)คล้ายกับการเล่นเพลงพื้นเมืองของไทย เช่น เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว และเพลงเรือ แต่ไม่มีการร้องหยาบคาย โดยจะมีนักร้องฝ่ายชาย (แห้มะแขวกนิฮ์เตราะฮ์) และนักร้องฝ่ายหญิง (แห้มะแขวกนิฮ์แปร-า) ร้องโต้ตอบกันเป็นคู่ ๆ พร้อมกับการร่ายรำประกอบ สำหรับคำร้องนั้นแต่เดิมเป็นภาษามอญล้วน ๆ แต่ในปัจจุบันมีการประยุกต์คำร้องมีทั้งที่เป็นภาษามอญล้วน ๆ และที่เป็นภาษามอญปนไทย มักใช้กับทำนองเพลงสมัยใหม่ เช่น เพลงลูกทุ่ง เป็นต้น เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงการละเล่นทะเลยมอยได้แก่วงโก๋รูกยาม ซึ่งประกอบด้วยดนตรี ๕ ชิ้น คือ ซอ (โก๋ร) จะเข้มอญ (กยาม) ขลุ่ย (อะโลด) เปิงมาง (ปุงตัง) และฉิ่ง (คะเค) และเนื่องจากมีการประยุกต์ทำนองเพลงสมัยใหม่มาใช้ร้องจึงต้องเพิ่มซอด้วงทำทำนองอีก ๑ ชิ้น โดยจะปรับเสียงให้เข้ากับซอมอญ อีกทั้งเพิ่ม ฉาบเล็ก กรับ และกลองรำวง สำหรับเป็นเครื่องประกอบจังหวะอีกด้วย

ทะแยมอญใช้เป็นมหรสพได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล เนื้อหาของคำร้องจะมีลักษณะเฉพาะของงานแต่ละประเภท เช่น งานศพ ก็จะร้องพรรณนาประวัติและความดีของผู้ตาย งานแต่งงานก็จะร้องพรรณนาประวัติของเจ้าบ่าวเจ้าสาว อบรมสั่งสอนการใช้ชีวิตคู่และสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อกัน จบด้วยการอวยพรให้คู่บ่าวสาวมีความสุข ส่วนงานที่เกี่ยวกับเทศกาลทางพุทธศาสนาก็จะร้องพรรณนาถึงอานิสงส์ของการทำ บุญ และพรรณาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในงานเทศกาลประจำปี เช่น วันสงกรานต์ งานลอยกระทง จากนั้นจึงเป็นการร้องเกี่ยวพาราสีกันของผู้แสดงฝ่ายชายและฝ่ายหญิง บทร้องนั้นเดิมจะร้องโต้ตอบกันด้วยปฏิภาณ มีทั้งที่เล่าเป็นเรื่องราว และการเกี่ยวพาราสีกัน ปัจจุบันผู้แสดงจะร้องด้วยการจำเนื้อร้องต่อ ๆ กันมา และใช้ร้องซ้ำ ๆ ต่างจากสมัยก่อน เมื่อทราบว่าจะต้องเล่นทะแยมในงานใด ผู้แสดงจะต้องถามเรื่องราวของงานนั้นกับเจ้าของงาน เพื่อจะได้แต่งคำร้องพรรณนาความได้ถูกต้อง ถูกลักษณะของงาน

ประเพณีโกนจุกมอญ

ชาวมอญสมัยก่อนนิยมที่จะให้บุตรหลานของตนไว้จุกสาเหตุเพราะมีการเชื่อกันว่าบุตรหลานของตนจะอยู่เย็นเป็นสุข หรือเป็นการรักษาโรคอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เด็กมีร่างกายไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย พระสงฆ์หรือผู้เฒ่าผู้แก่ มักแนะนำผู้ปกครองให้ไว้จุกแก่บุตรหลานเพื่อให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง เมื่อเด็กแรกเกิดมีอายุครบ 1 เดือนจะต้องโกนผมไฟ (โช่โก๊ะ)

หลังจากนั้นถ้าผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานไว้จุกก็เริ่มได้เลย ก็คือจะเก็บผมตรงกลางของศีรษะคอนมาทางด้านหน้าเล็กน้อยแล้วโกนผมส่วนที่เหลือทั้งหมดออก การโกนผมจุก (จ่อเหละเป๊ะ) จะโกนเมื่อเด็กอายุได้ 13 ขวบต่อมาในสมัยหลังๆมีการอนุโลมให้จัดพิธีโกนจุกขึ้นตามความจำเป็นและเหมาะสมของสภาพสังคม เช่น เพื่อตัดจุกเมื่อเด็กต้องการเข้าเรียนเป็นต้นเด็กผมจุกในสมัยนี้จะต้องโกนจุกเร็วขึ้นโดยสามารถโกนได้ตั้งแต่อายุ 3 ขวบ 5 ขวบ 7 ขวบ 9 ขวบ ถึง 11 ขวบข้อสำคัญของพิธี คือในวันที่โกนจุก ต้องไม่มีสมาชิกในครอบครัวคนไหนคนใดตั้งครุฑ และต้องบอกญาติทุกคนร่วมรับรู้ และให้มาร่วมงาน เป็นพิธีกรรมที่ยึดถือปฏิบัติกันมาแต่สมัยโบราณ ปัจจุบันเหลือน้อยลง เป็นพิธีที่ทำเพื่อให้พ่อแม่เด็กมีขวัญและกำลังใจในการเลี้ยงลูก

ประเพณีแต่งงานมอญ

ชุดเจ้าสาวชุดเจ้าบ่าว ตามประเพณีชาวมอญ

การแต่งกายของชาย ชาวมอญ สวม เกล็ด หมายถึง ผ้านุ่ง ส่วนผ้าผืนยาวที่นุ่งเวลาออกงานสำคัญ เรียกว่า เกล็ดอะเหล็น แปลว่า ผ้านุ่งยาว (ลอยชาย) ส่วนเสื้อ เป็นเสื้อคอกลมผ่าอกตลอด แขนกระบอก มี กระดุมผ้า หรือเชือกผูกเข้ากัน สมัยก่อนนิยมโพกศีรษะ ต่อมาตัดสั้นแบบสมัยนิยม

การแต่งกายของ หญิงมอญ สวม หมิ่น คล้ายผ้านุ่งของผู้ชาย แต่ลายของผู้หญิงละเอียด สวยงามกว่า และวิธีการนุ่งต่างกัน สวมเสื้อ ตัวในคอกลมแขนกุดตัวสั้นแคเอว เล็กพอดีตัว สีสด สวมทับด้วยเสื้อแขนยาว ทรงกระบอก เป็นผ้าลูกไม้เนื้อบาง สีอ่อน มองเห็นเสื้อตัวใน ถ้ายังสาวอยู่แขนเสื้อจะยาวถึงข้อมือ หากมี ครบครันแล้ว จะเป็นแขนสามส่วน หญิงมอญนิยมเกล้าผมมวย ค่อนต่ำลงมาทางด้านหลัง โดยมีเครื่องประดับ ๒ ชั้น บังคับไม่ให้ผมมวยหลุด คือ โลหะรูปตัวยูคว่า U แคบๆ และ โลหะรูปปีกกา } ตามแนวนอน ภาษา มอญเรียกว่า อะนดโซก และ อะเหลียงโซก จากนั้นประดับด้วย “แหมะเกวียปาวซก” รอบมวยผม

การปฏิบัติในประเพณีการแต่งงานของชาว มอญบ้านวังกะ เมื่อ มีการคบ หาใจกันแล้ว ฝ่ายชายจึงจะไปสู่ขอฝ่ายหญิง เพื่อทำการตกลงเรื่อง สินสอด และวางแผนกำหนดการต่าง ๆ จากนั้นจึงจัดพิธีหมั้นต่อไป ในพิธีหมั้น มักจะจัดที่ บ้านฝ่ายหญิงในช่วงเวลาเย็น เมื่อพิธีหมั้นเสร็จสิ้น จะเว้นระยะไม นานก่อนที่จะจัดพิธีแต่งงานต่อไป พิธีการแต่งงานเริ่มต้นด้วยการเชิญแขกให้ มาร่วม งาน โดยใช้บุหรื ไปมอบให้กับแขกแต่ละบ้านเพื่อเป็น การเรียนเชิญ โดยฝ่ายชายจะเป็นผู้ ออกเงินทุนทั้งหมด ในเวลากลางคืนที่บ้านเจ้าสาวต้อง จัดเตรียมอาหารคาวหวาน ไว้คอยต้อนรับแขกที่มาร่วมแสดงความยินดี เช้า วันรุ่งขึ้นเป็นวันประกอบพิธีการแต่งงาน เจ้าสาวแต่งกายด้วยชุดตาม ประเพณีมอญ นั่งรอชั้นหมากภายในห้องหอ แขกที่มาร่วมงานร่วมลงขัน ให้แก่ คู่เจ้าบ่าวเจ้าสาว โดยมีผู้สูงอายุนั่งเป็นประธาน และแจกของชำร่วยเป็นการ ตอบแทน เริ่มพิธีโดยการเอาน้ำส้มป่อยใส่ขมิ้นมาล้างมือให้แก่คู่เจ้าบ่าวเจ้าสาว ให้มือของเจ้าบ่าววางอยู่ข้างบนมือของเจ้าสาวเพื่อเป็นการทำความสะอาด เพื่อ ความเป็นสิริมงคลและปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย จึงได้เริ่มพิธีไหว้ โดย ผู้นำในการ

ประกอบพิธีเป็นผู้กล่าวนำ ครั้งที่หนึ่งเป็น การไหว้บิดามารดาของคู่เจ้าบ่าวเจ้าสาว นำดอกไม้มอบให้แก่บิดามารดาของแต่ละฝ่าย ครั้งที่สองไหว้พระรัตนตรัย ไหว้บรรพบุรุษ เสร็จแล้วจึงได้ทำการเจิมหน้าผาก สวมมงคล หรือการผูกข้อมือด้วยด้ายสายสิญจน์ให้แก่คู่เจ้าบ่าวเจ้าสาว จากนั้นส่งตัวเข้าหอ จะมีหญิงที่ได้แต่งงานและมีครอบครัวที่มั่นคง 2 คน นอนรออยู่ในห้องหอ เพื่อให้คู่เจ้าบ่าวเจ้าสาวได้ไถ่ที่นอนของตนเองคืน คู่สามีภรรยาต้องพักอาศัยอยู่ในบ้านของฝ่ายหญิงก่อน เป็น เวลา 7 วัน เมื่อครบแล้วถึงจะไปทำงานที่อื่นหรือย้ายไปบ้านฝ่ายชายได้

ศิลปะมอญ

ศิลปวัฒนธรรมมอญนั้น กลายเป็นศิลปวัฒนธรรมของพม่าไปหมด เพราะศิลปวัฒนธรรมส่วนใหญ่ นั้นพม่าได้รับไปจากมอญ ศิลปะสถาปัตยกรรมประเภทเรือนยอด (กุฎาคาร) หรือหลังคา ที่มียอดแหลมต้อ ขึ้นไป โดยเฉพาะเรือนยอดทรงมณฑปนี้ เป็นสถาปัตยกรรมมอญ ที่ไทยและพม่านำมาดัดแปลงใช้ต่อ

ศิลปะดนตรีนั้น ไทยได้รับอิทธิพลจากมอญมามาก เช่น ไทยเรารับวง**ปี่พาทย์มอญ** และรับได้ดีทั้ง รักษาไว้จนปัจจุบัน และให้เกียรติเรียกว่า วงปี่พาทย์มอญ นิยมบรรเลงในงานศพ ดนตรีไทยที่มีชื่อเพลงว่า มอญนั้น นับได้ 17 เพลง เช่น **มอญดูดาว มอญชมจันทร์ มอญรำดาบ มอญอ้อยอิง มอญร้องไห้ มอญ นกขมิ้น ฯลฯ** และยังมีแขกมอญ คือ ทำนองทั้งแขกทั้งมอญ เช่น **แขกมอญบางขุนพรหม แขกมอญบางช้าง** เป็นต้น เพลงทำนองของมอญมีความสง่าภาคภูมิ เป็นผู้มีวัฒนธรรมและค่อนข้างจะเย็นเศร้า แต่ที่สนุกสนานก็มีบ้าง เช่น **กราวรำมอญ มอญแปลง ฯ** ส่วนเครื่องดนตรีประเภทให้จังหวะ ที่เรียกว่า**เปิงมาง**นั้นเป็นเครื่องดนตรีของมอญ ซึ่งไทยเรานำมาทำคอกล้อเป็นวงกลมหลายวงเรียกว่า **เปิงมางคอก** ดีแล้วฟังสนุกสนาน และเครื่องดนตรี เช่น **ปี่มอญ ข้องมอญ ตะโพนมอญ จะเข้** ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากมอญ

สถาปัตยกรรมมอญ

ดนตรีมอญ

วงปี่พาทย์มอญ เป็นวงดนตรีที่มาพร้อมกับชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลมาจากมอญได้แก่ ปี่มอญ ข้องมอญ ตะโพนมอญ เปิงมางคอก และฆ้องราว

ปี่มอญ

จะเข้

ตะโพนมอญ

ฆ้องวงใหญ่

จะเข้

รำมอญ

รำมอญ เป็นนาฏศิลป์ที่เก่าแก่ของคนมอญ และคงเหลืออยู่สืบต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ลูกหลานมอญรุ่นหลัง ๆ นี้ ยังคงได้รับการถ่ายทอดศิลปะนี้ไว้ด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกาะเกร็ด พระประแดง และปทุมธานี ยังมีผู้ที่รำมอญได้จำนวนมาก ซึ่งรวมทั้งมี วงปี่พาทย์มอญ บรรเลงประกอบการรำ ก็ยังคงมีอยู่หลายวงเช่นกัน แต่ละวงล้วนมีฝีมือเยี่ยมทางบรรเลงเพลงมอญกันทั้งสิ้น จะมีรำมอญในโอกาสมีงานมงคล งานสมโภชต่างๆ ตลอดจนงานศพโดยเฉพาะในงานศพพระสงฆ์ ชาวบ้านจะนิยมนำถวายหน้าศพเพราะถือว่าได้บุญ ในงานศพผู้อาวุโส หรือผู้ที่เป็นที่เคารพนับถือ ชาวบ้านจะมารำด้วยความเคารพเช่นกัน

รำมอญ 12 ภาษา

ลำดับเพลง	ชื่อเพลง	การบอกจังหวะด้วยปาก
๑	ยักจ้างฮะเป็น	เปริงเปริง เปริงเปริง เปริงเปริง เปริง--เปริง--เปริง--เปริง--เปริง--เปริง

		เตะเต็ง ประเริงเตะเต็ง ประเริงเตะเต็ง ปะเริงเตะเต็ง มะเริงเต็งทิน มะเริงเต็งทิน มะเริงเต็งทิน
๒	ทะบ๊ะซาน	ดั่งประเริง เตะเต็งเตะ เตะเต็ง--ทิน เต็งทินเต็งเตะ
๓	ดอมทอ	ดั่งประเริง เตะเต็งเตะ เตะเต็ง--ทิน เต็งทินเต็งเตะ
๔	ชะวัวตัวห์	ดั่งประเริง เตะเต็งเตะ เตะเต็ง--ทิน เต็งทินเต็งเตะ
๕	ชะวัวคะนอม	เปริงเปริง เปริงเปริง เปริงเปริง เปริง--เปริง--เปริง--เปริง--เปริง--เปริง เตะเต็ง ประเริงเตะเต็ง ประเริงเตะเต็ง ปะเริงเตะเต็ง มะเริงเต็งทิน มะเริงเต็งทิน มะเริงเต็งทิน
๖	ดั่งโรต	ดั่งประเริง เตะเต็งเตะ เตะเต็ง--ทิน เต็งทินเต็งเตะ
๗	กะยาน	เตะเต็งเต็งทิน เต็งทิน เต็งทิน เตะเต็งเต็งทิน เต็งทิน เต็งทิน
๘	ชะว่าย	ชะปุง ปุง ปุง ปุง ปุง ปุง ชะปุง ปุง ปุง ปุง ปุง
๙	แม่งปลายอะเลห์	เต็ง น้อต เตะ เต็ง ทิน เต็ง น้อต เตะ เต็ง ทิน เต็ง น้อต เตะ เต็ง ทิน
๑๐	ปากเมื่อยะ	เตะเต็งทิน เต็งทิน เต็งทิน เตะเต็งทิน เต็งทิน เต็งทิน
๑๑	โน่นทอ	ปะรूंปึงปะะ ปะรूंปึงปะะ ปะรूंปึงปะะ เตะเต็งทิน เตะเต็งทิน เตะเต็งทิน
๑๒	ตะละจะร่าย	ปूंเปะเตะเต็งทิน ปूंเปะเตะเต็งทิน ปूंเปะเตะเต็งทิน เต็ง--ทิน เต็ง--ทิน เต็ง--ทิน เตะเต็ง--ทิน

หัตถกรรมงานปั้น ศิลปกรรมมอญ(งานปั้น)

ตุ่มสามโคก

ศิลปกรรมแบบ มอญ ที่บ้านสามโคก ศิลปกรรมชุมชนมอญ ที่บ้านสามโคกสมัยอยุธยา ไม่ค่อยมีเอกลักษณ์เด่นชัดทางศิลปกรรม ในทางพระพุทธศาสนาภิกษุ ในเรื่องของพระพุทธรูป เจดีย์ สิ่งก่อสร้างจะมีปรากฏ ในเรื่องของพระพุทธรูป ในลักษณะพระพุทธรูปเจ้าสี่พระองค์ ประกอบด้วย พระกฤษณ์โธ พระโคนาคม พระกัศสปะ และโคดม ส่วนเจดีย์ไม่ปรากฏรูปแบบเจดีย์มอญเลย ที่บ้านสามโคกวัดทั้ง ๙ วัด มีเจดีย์แบบลังกา และย่อมุมไม้สิบสอง ส่วนพระพุทธรูป ซึ่งพบจำนวนมากตามวัดต่าง ๆ มี พระพุทธรูปศิลาจำหลัก พระพุทธรูปปูนปั้น พระบูชาปางต่าง ๆ หล่อด้วยโลหะ และปั้นด้วยดินเผา ปิดทองลงรักบนฐานดินเผา ที่ตกแต่งด้วยลวดลายสวยงามปิดทองร่องกระຈก และประภาพรเครื่อง ที่บรรจุตามกรุในเจดีย์วัดต่าง ๆ จำนวนมาก ไม่พบศิลปะแบบมอญ แต่เครื่องปั้นดินเผาที่บ้านสามโคก จะมีรูปลักษณะที่เป็นสื่อบ่งบอกได้ชัดเจนว่า เป็นศิลปะแบบมอญและมอญเป็นผู้ผลิต เช่น ตุ่มใส่น้ำที่ผลิต ก็เรียกเป็นภาษามอญว่า “ตุ่มอีเล็ง” หม้อน้ำแบบมอญ หม้อกลีบบะเพอง หม้อน้ำก้นกลม ศิลปะแบบมอญกลับมาปรากฏเด่นชัด ตามวัดต่าง ๆ ในยุคหลัง คือสมัยรัตนโกสินทร์ วัดมอญมีเอกลักษณ์ และองค์ประกอบที่ชัดเจน เช่น มีเจดีย์แบบมอญ มีเสาหงส์ธตตะขาบอยู่ ในชุมชนหมู่บ้านของชาวมอญ

อิฐมอญบางชั้นหมาก ทำมือของชาวมอญ มีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์

หัตถกรรมดอกบัว

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเทศบาลตำบลบางหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี นำโดย นางจิตรา วิจิตรการ ประธานกลุ่ม นางทิพย์สุคนธ์ มหารวรรณ นางราณี ชื่นสุวรรณ ได้รักษาศิลปหัตถกรรม “สไบมอญ” และ “หัตถกรรมดอกบัว” ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้สืบสานเรียนรู้ และอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป นางสาวฐิติณัฐ สมบัติศิริ วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี เปิดเผยว่า ด้วยผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม (CPOT) หรือของดีบ้านฉัน เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการที่สะท้อนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันมีความโดดเด่นของชุมชนในท้องถิ่น ส่งเสริมให้คนในพื้นที่มีความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในบ้านเกิด รวมทั้งพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ให้สามารถสร้างอาชีพ สร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนให้สูงขึ้น และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

สไบมอญ

หัตถกรรมดอกบัว

เสื้อกมอญ เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวสมุทรสาคร สีสันฉูดฉาดสดใส เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดทำกันในกลุ่มคนมอญเท่านั้น จึงเรียกว่า **"เสื้อกมอญ"** ทำจากกกย้อมสีแล้วสานเป็นลวดลายสวยงาม เป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลานาน จัดเป็นของดีที่หายาก เนื่องจากปริมาณต้นกกในธรรมชาติและจำนวนผู้สืบทอดลดน้อยลงทุกขณะ สำหรับภาคกลางยังคงพบเห็นเสื้อกมอญ และการสืบทอดภูมิปัญญาได้ในถิ่นที่ยังคงมีวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนมอญปรากฏอยู่ในบางจังหวัด ได้แก่ ชุมชนมอญจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ นนทบุรี นครปฐม ฉะเชิงเทรา และกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่มีคนมอญอาศัยอยู่ และปรากฏร่องรอยการโยกย้ายไปจากจังหวัดสมุทรสาครเมื่อในอดีต เช่น ชุมชนมอญบ้านบางกระบือ หนองจอก มีนบุรี ลาดกระบัง ไทรน้อย บางเลน บางน้ำเปรี้ยว ฉะเชิงเทรา และชลบุรี เป็นต้น จึงมีรูปแบบวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะชุมชนมอญที่อาศัยอยู่บริเวณแนวชายฝั่งทะเลอันเป็นแหล่งของพืชวัตถุดิบ นั่นคือ **"กกเหลียม"** ซึ่งจะนำไปใช้ในการสานเสื้อกมอญ

เสื้อกมอญของชาวมอญน้ำเค็มในจังหวัดสมุทรสาครนั้น ถือเป็นความภาคภูมิใจและยอมรับนับถือในมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญของบรรพชนมอญที่รอบรู้เฉลียวฉลาด รู้จักนำวัตถุดิบธรรมชาติ เช่น กกเหลียม หรือกกสามเหลียม ที่ดูเหมือนเป็นเพียงวัชพืชที่ไร้ประโยชน์ นำมาสร้างสรรค์กลายเป็นผืนเสื้อที่มีประโยชน์และมีคุณค่าทางจิตใจสูง ด้วยเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการสานเสื้อกกของคนมอญสมุทรสาครในยุคเริ่มแรกนั้น กล่าวคือคนมอญทุกคนจะต้องมีเสื้อกกประจำตัวเพื่อไว้ห่อศพตัวเอง คนไหนหรือครอบครัวใดที่ไม่ต้องการสานเสื้อกกด้วยตนเอง ก็ใช้วิธีการหาซื้อแทน เพื่อเตรียมการไว้ล่วงหน้า ดังนั้นเสื้อกมอญจึงเป็นเสมือนสิ่งหนึ่งที่สื่อถึงวิถีของชาวมอญ ที่สั่งสมสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เป็นการปลูกฝังความเข้าใจในสัจธรรมแห่งชีวิตว่าทุกสรรพสิ่งล้วนเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป จึงควรใช้ชีวิตไม่ประมาท เตรียมพร้อมเมื่อต้องเผชิญความตายได้เสมอ

เสื้อกมอญเป็นผลิตภัณฑ์ตำบลเจ็ดริ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

การแต่งกายของชาวมอญ

วัฒนธรรมมอญ และไทยใกล้เคียงกัน เมื่อมอญเสียเอกราชแก่พม่า พม่ารับเอาศิลปวัฒนธรรมทุกประการของมอญไปใช้ จนทุกวันนี้ เมื่อพบเห็นศิลปวัฒนธรรมมอญ คนทั่วไปจึงเข้าใจว่าเป็นพม่าจารึกภาพคนต่างภาษา ที่วัดพระเชตุพลวิมลมังคลาราม กล่าวถึงการแต่งกายของชาวมอญ ว่า

นุ่งผ้าตารางริ้วเช่น ชาวอัง วะแฮ
พันโพกเกล้าแต่งกาย ใส่เสื้อ
มอญมักสักไหล่หลัง ลงเลข ยันต์นา
พลอยทับทิมน้ำเนื้อ นับถือ

การแต่งกายของชาย ชาวมอญ สวม เกล็ด หมายถึงผ้าถุง ส่วนผ้าผืนยาวที่นุ่งเวลาออกงานสำคัญ เรียกว่าเกล็ดชะเหล็น แปลว่า ผ้าถุงยาว (ลอยชาย) ส่วนเสื้อ เป็นเสื้อคอกลมผ่าอกตลอด แขนกระบอก มี กระดุมผ้า หรือเชือกผูกเข้ากัน สมัยก่อนนิยมโพกศีรษะ ต่อมาตัดสั้นแบบสมัยนิยม

การแต่งกายของ หญิงมอญ สวม หินั้น คล้ายผ้าถุงของผู้ชาย แต่ลายของผู้หญิงละเอียด สวยงาม กว่า และวิธีการนุ่งต่างกัน สวมเสื้อ ตัวในคอกลมแขนกุดตัวสั้นแค่อว เล็กพอดีตัว สีสด สวมทับด้วยเสื้อแขนยาวทรงกระบอก เป็นผ้าลูกไม้เนื้อบาง สีอ่อน มองเห็นเสื้อตัวใน ถ้ายังสาวอยู่แขนเสื้อจะยาวถึงข้อมือ หากมีครอบครัวแล้ว จะเป็นแขนสามส่วน หญิงมอญนิยมเกล้าผมมวย ค่อนข้างมาทางด้านหลัง โดยมีเครื่องประดับ ๒ ชั้น บังคับไม่ให้ผมมวยหลุด คือ โลหะรูปตัวยูคว่ำ U แคบๆ และ โลหะรูปปีกกา } ตามแนวนอน ภาษา

มอญเรียกว่า อะนัตโศก และ ฮะเหลียงโศก จากนั้นประดับด้วย “แหมะเกวียปาวซก” รอบมวยผม
เมื่ออยู่เมืองไทยนานเข้า ผู้หญิงมอญก็รับเอาอิทธิพลการแต่งตัวของผู้หญิงไทยเข้าไป หันมาแต่งกาย
ตามสมัยนิยมอย่างไทย สุนทรภู่ กล่าวไว้ในนิราศภูเขาทอง ถึงการแต่งกายของผู้หญิงมอญที่ปากเกร็ด จังหวัด
นนทบุรี ดังนี้

ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา
ทั้งผัดหน้าจับเขมาเหมือนชาวไทย

สิ่งสำคัญของคนมอญเมื่อเข้าวัดเข้าวา คือผ้าสไบ เรียกว่า หยาดโดัด ใช้ได้ทั้งชายหญิง แต่โดยมากชาย
สูงอายุมักใช้ผ้าขาวม้า วิธีห่ม คือ พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย หาก
ไปงานรื่นเริง เพี้ยวเล่น ก็ใช้คล้องคอแทนหรือพาดลงมาตรงๆ บนไหล่ซ้าย

อาหารประจำสำหรับชาวมอญ (ยกตัวอย่างพอสังเขป)

ข้าวแช่ชาวมอญ

อาหารประจำสำหรับสำหรับของชาวมอญ ที่ต้องมีทุกมื้อขาดไม่ได้ คือ น้ำพริก ได้แก่ น้ำพริกปลาอย่าง น้ำพริกตาแดง น้ำพริกกะปิ น้ำพริกกุ้งแห้ง และน้ำปลายำ โดยเฉพาะน้ำปลายำ จัดเป็นอาหารพื้นถิ่นกินเฉพาะชาวมอญอีกอย่างหนึ่งน้ำพริกชนิดต่างๆ จะกินกับผักสด ผักดองหรือผักต้ม ตามแต่ประเภทของน้ำพริก และมีปลาเค็มกินเป็นเครื่องเคียงด้วยเช่นกัน

ชาวมอญในเกาะเกร็ดโดยมากมักจะใช้เป็นผักที่มีเมือกเส้นและออกรสเปรี้ยวในการทำอาหาร เช่น กระเจียบเขียวหรือ**บอกระดาด** ใบกระเจียบแดงหรือ**ชะเจียบ** ผักปลังหรือ **อะนิงกลาง** เป็นต้น แกงที่นิยมทำได้แก่ แกงส้มคล้ายของไทยแต่จะหนักเครื่องแกงเพื่อดับกลิ่นคาว และจะใส่กระชายกับข้าวเปลือกลงไปด้วย ไม่ใส่น้ำตาล แกงส้มของชาวมอญจึงมีรสเปรี้ยวเค็ม และมักจะแกงกับผักรวมหรือผักที่มีตามฤดูกาล เช่น เต็มหัวต่อเดือน หก แกงส้มลูกสั้นที่คนมอญเรียก**ลูกอะลื้อด** เต็มแปดถึงเดือนเก้า กินแกงส้มมะตาดหรือ **ชะเปร้า** ส่วนแกงกะทิพวกแกงคั่วก็เป็นที่นิยม เช่น แกงขี้เหล็ก แกงคั่วลูกตาลกับถั่วเขียวแกง ที่ไม่ใส่กะทิ ก็ได้แก่ แกงเลียง ต้มเค็มใบส้มป่อย แกงบอน ฯลฯ โดยเฉพาะแกงบอนจะนิยมทำเลี้ยงในงานบุญมากกว่าทำกินในชีวิตประจำวัน เพราะมีขั้นตอนการทำที่ยุ่งยาก

นอกจากอาหารที่กินในวิถีชีวิตประจำวันของชาวมอญแล้ว ยังมีอาหารที่ทำขึ้นในเทศกาลสงกรานต์ โดยเฉพาะและเป็นที่รู้จักกันดีของคนทั่วไปจนทุกวันนี้ ได้แก่ ข้าวแช่ หรือชาวมอญเรียกว่า เปิงดาจก แปลว่า ข้าวน้ำ ข้าวแช่นั้นเป็นอาหารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม มีขั้นตอนในการทำค่อนข้างพิถีพิถัน ใช้เวลาในการจัดเตรียมมาก และเมื่อปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องนำไปถวายบูชาต่อเทวดา จากนั้นจะนำไปถวายพระ และแบ่งไปส่งผู้หลักผู้ใหญ่ ที่เหลือจากนั้นจึงจะนำมาตั้งวงแบ่งกันกินกันเองภายในครัวเรือน การกินข้าวแช่เป็นการกินอาหารที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศได้เป็นอย่างดี เพราะช่วงฤดูร้อน การกินอาหารที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบมากๆ ทำให้ย่อยง่าย ลดอุณหภูมิภายในร่างกาย คลายร้อนสร้างสมดุลภายในร่างกาย นับเป็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดในการเลือกกินของชาวมอญเป็นอย่างยิ่ง

แกงกล้วยดิบ

ส่วนผสม

1. กลัวยน้ำว้าดิบ 5 ลูก
2. เนื้อหมูสามชั้น 100 กรัม
3. ชะอมเด็ด 1 ถ้วย
4. ชะพลูหั่นหยาบ 1 ถ้วย
5. หอมแดงซอย 1 ช้อนโต๊ะ

เครื่องแกง

1. พริกชี้หนูแห้ง 15 เม็ด
2. กระเทียม 10 กลีบ
3. หอมแดง 5 หัว
4. ข่าหั่น 1 ช้อนโต๊ะ
5. ตะไคร้ซอย 1 ช้อนโต๊ะ
6. กะปิ 1 ช้อนโต๊ะ
7. ปลาร้าต้มสุก 1 ช้อนโต๊ะ
8. เกลือครึ่งช้อนชา

วิธีทำ

1. แกะเปลือกกลัวยออก หั่นบางๆ แช่ในน้ำผสมเกลือ โขลกเครื่องแกงรวมกันให้ละเอียด
2. คั่วเครื่องแกงให้หอม ใส่ น้ำ พอดี ใส่หมูสามชั้น ต้มให้หมูสุก
3. ใส่กลัวย ต้มประมาณ 10 นาที จนกลัวยสุก
4. ใส่หอมแดงซอย ใส่ผักชะอม ใบชะพลู พอเดือด ปิดไฟ

ทอดมันหน่อกะลา

ส่วนผสม

1. เนื้อปลาทราย (หรือชนิดอื่นตามสะดวก)
2. ไข่ไก่
3. หน่อกะลา
4. น้ำพริกแกงคั่ว
5. เกลือป่น

วิธีเตรียมพริกแกง

นำพริกแห้ง พริกไทย ตะไคร้ ข่า หอมแดง กระเทียม ผิวมะกรูด รากผักชี กะปิดี น้ำเครื่อง
น้ำพริกโขลกให้ละเอียด

วิธีผสมทอดมันปลา

นำเนื้อปลาทรายขนาดก้อนน้ำเกลือจนเหนียว ผสมเนื้อปลาที่นวดแล้วกับน้ำพริกแกง พอเข้ากันใส่ไข่ขนาด
จนเข้ากันดี ใส่หน่อกะลา ลงคลุกให้เข้ากัน ปั้นส่วนผสมให้กลม แล้วกดให้บางขนาดประมาณ 1/4 นิ้ว นำไป
ทอดพอสุกในน้ำมัน ใช้ไฟกลาง

ข้าวแช่ชาววัง

ส่วนผสม

1. ข้าวสารเก่า 1 ถ้วย
2. น้ำมะนาว 1 ช้อน
3. น้ำฝนหรือน้ำประปา กรองทิ้งไว้ 1 คืน

วิธีทำข้าวแช่ขาววัง

1. ข้าวขาวผึ่งไว้ในกระชอนให้สะเด็ดน้ำ
2. ตั้งน้ำพอเดือด ใส่ข้าว มีน้ำมะนาว ปิดฝาพอเดือด ลดไฟรอให้เมล็ดข้าวรอบนอกสุกแต่ยังไม่บานข้างในเป็นแกนอยู่เล็กน้อย เทใส่ตระแกรงมาวางบนอ่างน้ำเย็นแช่เมล็ดข้าว ปล่อยให้ลอยอยู่ในตระแกรง ใช้มือขัดสีเมล็ดข้าวกับตะแกรงเบาๆ ให้ข้าวหมดเมือก ล้างน้ำเปล่าจนหมดเมือกจึงนำไปนึ่งในลังถึง ปูผ้าขาวบางที่ใสน้ำกั้นรังถึงที่ใสน้ำใส่ใบเตย 4-5 ใบ หรือไม้ไผ่ก็ได้ นึ่งข้าวให้สุกไม่เป็นไตพอระอุตียกลง พอเย็นเก็บใส่กล่องไว้ในตู้เย็น

เครื่องเคียง : หัวไชโป้ว ผัดหวาน

ส่วนประกอบ

1. หัวไชโป้วเค็ม 1/2 กิโล
2. น้ำตาลทราย

วิธีทำ

หัวไชโป้ว เลือกที่ไม่เค็มมากนัก ล้างน้ำจนสะอาดดี หั่นเป็นเส้น แล้วนำลงผัดในกระทะ ใช้ไฟกลาง ๆ เติมน้ำตาลโดนดตามชอบ รสหวานนำรสเค็มตาม ผัดจนเหนียวได้ที่ จนเส้นผักกาดเป็นมันจึงตักขึ้น แต่งหน้าด้วยไข่ทอดโรยฝอย

เครื่องเคียง : ปลาช่อนแห้งผัด

ส่วนประกอบ

1. ปลาช่อนแดดเดียว 1 ตัว
2. น้ำตาลทราย

วิธีทำ

1. นำเนื้อปลานึ่งพอสุก

2. ฉีกให้เป็นฝอย
3. นำเนื้อปลาที่ฉีกแล้วมาทอดให้กรอบ แล้วผัดกับน้ำตาลให้พอมีรสหวานปะแล่ม ๆ

เครื่องเคียงข้าวแช่ : พริกหยวกสอดไส้

ส่วนประกอบ

1. หมูสับ 3 ชีด
2. กุ้งสับ 5 ตัว
3. กระเทียมพริกไทยโขลกรวมกัน 1 ช้อนโต๊ะ
4. น้ำปลา 1 ช้อนชา
5. น้ำตาล 1/2 ช้อนชา
6. ไข่ไก่ 5 ฟอง

วิธีทำ

1. ปรงไส้ก่อน เคล้าหมู กุ้ง กระเทียมพริกไทยให้เข้ากัน ปรงรสด้วยน้ำปลา น้ำตาล ต่อยไข่ใส่ 1 ฟอง
2. นำมาปั้นเป็นแท่งยาวประมาณ 2 นิ้ว
3. นำไปทอดจนสุก
4. นำพริกหยวกมาคว้านไส้ออก
5. พริกหยวกที่คว้านไส้แล้วนำไปนึ่งในลังถึงน้ำเดือดประมาณ 5 นาทีจากนั้นทิ้งให้เย็นและหากมีน้ำให้บีบน้ำออกให้หมด
6. นำไส้ที่ทอดแล้วมาใส่ในพริกหยวกแล้วนึ่งในลังถึงน้ำเดือดประมาณ 5 นาที จากนั้นทิ้งให้เย็นและหากมีน้ำให้บีบน้ำออกให้หมดเช่นกัน
7. ต่อยไข่ใส่ชามตีไข่ให้แตก ตั้งกระทะใส่น้ำมันพอให้เปื้อนกระทะ ใช้ไฟอ่อน จากนั้นใช้มือชุบไข่แล้วโรยขวางไปมาในกระทะให้เป็นตาข่าย
8. พอไข่สุกให้ลอกออกมาเป็นชิ้นและห่อพริกหยวกที่เตรียมไว้ให้รอบ

เครื่องเคียงข้าวแช่ : กะปิทอด

ส่วนประกอบ

1. กระชาย 7 ราก
2. ตะไคร้ 2 ต้น
3. ข่า 5 แว่น
4. ผิวมะกรูดขูด 1 ช้อนชา
5. รากผักชี 4-5 ราก
6. หอมแดง 9 หัว
7. กระเทียม 10 กลีบ
8. กะปิ 1 ช้อนโต๊ะ
9. เนื้อปลาดุกย่างขูด 1 ตัว

10. ปลาฉลามอย่าง 2 ตัว
11. น้ำปลา และน้ำตาลอย่างละ 1 ช้อนโต๊ะ
12. ไข่ 3 ฟอง
13. แป้งข้าวเจ้า 1 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

1. โขลกกระชาย ตะไคร้ ข่า ผิวมะกรูด รากผักชี หอมแดง กระเทียมให้ละเอียด ใส่กะปิ เนื้อปลา โขลกให้เข้ากัน ผัดให้หอม ปรงรสด้วยน้ำปลาน้ำตาล ผัดจนแห้งยกลงทิ้งไว้ให้เย็น
2. นำมาปั้นเป็นก้อนกลม ๆ เล็ก ๆ ให้เท่ากัน
3. ต่อยไข่ใส่ชามแล้วตีให้แตก ใส่แป้ง คนให้เข้ากัน จากนั้นนำกะปิที่ปั้นไว้ ลงชุบแล้วทอดพอให้เหลืองแล้วตักขึ้น ทิ้งไว้ให้สะเด็ดน้ำมัน

แกงมะตาด

สูตรแกงมะตาด

ส่วนประกอบ

1. ผลมะตาด 1 ลูก ล้างสะอาด สับละเอียด ใช้กลีบเลี้ยงด้านใน 3 กลีบ 1 ผลมี 5 กลีบ
2. กะทิ 1 ถ้วย UHT
3. พริกแกงส้ม 1 ช้อนโต๊ะ
4. กุ้งแห้ง 1 ช้อนโต๊ะ (หรือจะใส่ปลาอย่างก็ได้ โดยนำไปรวมกับพริกแกง)
5. น้ำปลาตามชอบ
6. น้ำตาลตามชอบ

วิธีทำ

1. นำพริกแกงส้ม มาผัดกับกะทิ แล้วค่อยๆ เติมน้ำกะทิ
2. พอน้ำแกงเดือด ใส่มะตาดที่สับละเอียด เคี่ยวจนน้ำแกงมีรสอมเปรี้ยว
3. ใส่กุ้งแห้งปรุงรสด้วยน้ำปลา น้ำตาล ตามชอบ
4. เสิร์ฟขณะร้อนๆ พร้อมขนมจีน หรือข้าวสวย

ขนมอมจิน (ขนมจีน)

วัตถุดิบ ที่ใช้ทำเส้นขนมจีน ได้แก่ ข้าวสาร และ เกลือ

กระบวนการผลิต

1. นำข้าวสารและเกลือมาล้างน้ำ หมักใส่ช่องแล้วทำความสะอาด เช้า-เย็น ประมาณ 3 วัน

2. นำข้าวที่หมักไว้ มาใส่เครื่องตีข้าว และนำไปกรองเอาแบ่งที่ละเอียด นำไปหมักไว้ในโองอีก 3 วัน และต้องเปลี่ยนน้ำที่แช่ทุกวัน
3. นำแบ่งที่หมักไว้แล้วตักใส่ถุงผ้าขาว
4. นำแบ่งที่หมักแล้วไปต้มในน้ำเดือดจนแบ่งสุก
5. นำแบ่งที่สุกมาใส่ครกตำ
6. นำแบ่งที่นวดเสร็จแล้วตักใส่ผืนผ้าไปบีบลงในน้ำเดือด แล้วตักขึ้นมาล้างด้วยน้ำเย็น 3 ครั้ง

เครื่องปรุง น้ำยา

ปลาช่อนนา กระชาย ตะไคร้ ข่า หอม กระเทียม พริกแห้งเม็ดใหญ่ เกลือ กะปิ กะทิ น้ำปลา

วิธีปรุง

เลือกปลาช่อน (หากได้ที่เลี้ยงด้วยอาหารธรรมชาติ ตามท้องนาจะเป็นการดี ไม่ควาจัด หากเป็นปลาจากฟาร์มเลี้ยง เนื้อจะยุ่ย ต้มแล้วไม่ฟูขึ้นเป็นเส้น ๆ อย่างปลาช่อนนา ที่สำคัญควรทุบปลาเป็น ๆ ล้างแล้วลงหม้อต้มทันที อย่าทิ้งให้ปลาตายนาน เนื้อปลาแข็ง ไม่อร่อย) กระชายที่ใช้ ควรเลือกกระชายบ้านที่หัวป้อม ๆ หางสั้น ๆ กลิ่นฉุนจัดดี กระชายใช้ทั้งหัว และหางส่วนหัวจะปอกเปลือกออก หางกระชายแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งนำมาปั่นให้ละเอียด พักไว้ อีกส่วนรวมกับหัวกระชาย นำมาต้มในน้ำรวมกับเครื่องปรุงอื่น ๆ มีหอม พริกแห้ง ตะไคร้ กระเทียม ข่า ปลาเค็มและเกลือ พอน้ำเดือดพล่าน หย่อนปลาลงต้มต่อ 7 นาที แล้วช้อนปลาและเครื่องปรุงอื่น ๆ ขึ้น น้ำที่ได้จากการต้มครั้งนี้ให้พักไว้ จะใช้เป็นน้ำสำหรับต้มน้ำยา ในขั้นตอนต่อมา ปลาทั้งไว้ให้เย็น นำมาแกะเนื้อ โขลกให้แหลก รวมกับกระชายสด นำเครื่องปรุงที่ต้มแล้วทั้งหมดมาโขลกให้ละเอียด คลุกรวมกับเนื้อปลา ที่โขลกเอาไว้ แบ่งหัวกะทิตั้งไฟอ่อน พอเดือดใส่เครื่องแกงลงไป คนให้เข้ากัน พอกะทิงวดค่อย ๆ เติมห้วกะทิลงไป หมั่นคน เคี่ยวให้แตกมัน ใส่เนื้อปลาที่โขลกรวมกับกระชาย คนให้เข้ากันจนเครื่องแกงและกะทิเข้าเนื้อ เติมหางกะทิ และน้ำต้มเครื่องปรุงลงผสมพอประมาณ คนให้เข้ากัน ปล่อยให้เดือดพล่าน หรือไฟอ่อน เคี่ยวต่อสักพัก ยกลงได้

หมี่กรอบ

ส่วนประกอบ

- เส้นหมี่ขาว 300 กรัม
- น้ำมันรำข้าว 2 ช้อนโต๊ะ

เต้าหู้เหลือง 50 กรัม
 กุ้งแห้ง 50 กรัม
 หอมแดง 20 กรัม
 ซอสพริก 1/3 ถ้วย
 น้ำตาลทราย 3 ช้อนโต๊ะ
 น้ำส้มสายชู 1 ช้อนโต๊ะ (แทนส้มซ่า)
 เม็ดมะม่วงหิมพานต์ (อบ) 50 กรัม
 ต้นหอม (ซอย) 20 กรัม

วิธีทำ หมี่กรอบทรงเครื่อง

1. ทอดหมี่ขาวเตรียมไว้ จากนั้นก็ผัดเครื่องต่อ ผัดเต้าหู้เหลืองและกุ้งแห้งจนหอม
2. ใส่หอมแดง ปุ้งรสด้วย ซอสพริก น้ำตาลทราย และน้ำส้มสายชู ผัดจนน้ำซอสเหนียวข้น
3. ใส่หมี่กรอบลงไปผัดให้เข้ากับน้ำซอส ใส่เม็ดมะม่วงหิมพานต์และต้นหอมซอย ผัดต่อเบาๆ จากนั้นก็ตักใส่จานเสิร์ฟได้เลยค่ะ

ปลาร้าหลน

จัดเตรียมวัตถุดิบ

ปลาร้า(ปลากระดี)	½ กิโลกรัม
กะทิ (ปรับใช้เป็นกะทิกล่องแบบหัวกะทิ)	500 มล.
หมูสับ	2-3 ชีด
พริกอ่อนเขียว/แดงหั่นแฉ่น	10-12 เม็ด
ตะไคร้	2-3 ต้น
กระชาย	1 ชีด

หอมแดงซอย

10 หัว

ใบมะกรูดฉีกเอาก้านใบออกตามชอบ

วิธีทำ

Step ที่ 1 : นำปลาร้ามาล้างน้ำให้สะอาด จนเห็นตัววบๆขาวๆ จากนั้นแบ่งกะทิเป็น 2 ส่วนด้วย ปริมาณแบบยุดิธรรม คือ ถ้วยละ 250 มล. แล้วนำกะทิหนึ่งถ้วยใส่ลงในหม้อพร้อมกับปลาร้าที่ล้างแล้ว ตั้งไฟ เคี่ยวไปเรื่อยๆ จนเนื้อปลาร้าหลุดออกจากก้าง ใช้กระชอนช่วยกรองเอาเศษปลาร้าออกให้หมด เพื่อให้เหลือแต่น้ำกะทิปลาร้าหอมหวานเนื้อละเอียด

Step ที่ 2 : หั่นตะไคร้กับกระชายพอหยาบ จากนั้นนำไปตำให้ละเอียด แล้วใส่ลงในน้ำกะทิปลาร้า ตั้งไฟต่อให้พอเข้ากัน จากนั้นใส่หมูสับที่เตรียมไว้ ค่อยๆคนตะล่อมให้หมูสุก จนเนื้อหมูผสมกับน้ำกะทิปลาร้าเข้ากันดี

Step ที่ 3 : ใส่พริกอ่อนเขียว/แดง ที่หั่นเป็นแว่น ๆ พร้อมกับหอมแดงซอย ลงเคี่ยวต่อให้เข้ากัน จากนั้นค่อย ๆ เติมกะทิอีก 250 มล. ที่เราแบ่งไว้ในตอนแรกลงไป ชิมรสแล้วปรุงตามชอบ (ตามสูตรคุณยายวัยเก๋า จะไม่ปรุงอะไรเพิ่มเลย เพราะจะได้รสเค็มจากตัวปลาร้า และความมันกลมกล่อมบวกความหวานนิด ๆ ของกะทิอยู่แล้ว) ตั้งไฟต่ออีกหน่อย คนให้เข้ากันอีกนิด เป็นอันเสร็จเรียบร้อย

แกงส้มกระเจี๊ยบ**ส่วนผสม**

- กุ้งปอกเปลือกหั่นหยาบๆ 300 กรัม
- น้ำพริกแกงส้มสำเร็จรูป 100 กรัม
- ถั่วฝักยาวหั่นเป็นท่อนขนาด 1 นิ้ว 100 กรัม
- กระเจี๊ยบฝัก 150 กรัม
- ใบกระเจี๊ยบหั่นหยาบๆ 150 กรัม
- กุ้งแห้งป่น 50 กรัม

เครื่องปรุง

- น้ำตาลปีบ 1 ช้อนชา

น้ำปลา 2-3 ช้อนชา

น้ำมะขามเปียก 2-3 ช้อนชา

วิธีทำ

1. นำน้ำพริกแกงส้มโขลกกับกุ้งแห้งป่นจนเข้ากันดี นำไปละลายน้ำน้อยๆในหม้อตั้งไฟ

2. รอให้เดือดสักพักให้ จนน้ำแกงข้นใส่ถั่วฝักยาว ระหว่างที่รอถั่วฝักยาวสุกจึงหั่นกระเจี๊ยบใส่ลงไป ในหม้อแกง ห้ามคนเด็ดขาดมิฉะนั้นแกงจะเป็นเมือก

จะออกรสเปรี้ยวนำคะ แล้วก็ตามด้วย เค็ม เผ็ดไม่มาก และก็หวานนิดๆ (นิดเดียวจริงๆ จนแทบไม่รู้สึกรว่าหวานเลย) ซึ่งพอชิมแล้ว หากขาดรสไหนไป ก็ทำการปรุงเพิ่มนะคะ พอปรุงได้ที่แล้ว ก็รอให้เดือดอีกครั้ง ก็เป็นอันว่าใช้ได้ ปิดไฟ ยกลงจากเตา และก็ตักใส่ชามได้เลย

แกงบอน

ส่วนผสมและสัดส่วน

พริกแกง

1. พริกชี้หนูแห้งเอาเม็ดออกแช่น้ำไว้ 10 เม็ด	2. หอมแดงซอย 10 หัว
3. กระเทียม 5 หัว	4. ข่าหั่น 4 แว่น
5. ตะไคร้หั่นซอย 2 ต้น	6. กระชายหั่นซอย 1/2 ถ้วย
7. ผิวมะกรูดหั่นฝอย 1 ช้อนชา	8. กะปิ 1 ช้อนชา
9. เกลือ 1 ช้อนชา	

แกงบอน

1. ปลาช่อนน้ำหนัก 1 ตัว	2. ก้านบอนเลือกที่อ่อนๆ 10 ก้าน
3. ใบมะกรูด 5 ใบ	4. มะกรูดผ่าซีกเอาเม็ดออก 1 ลูก
5. น้ำตาลปี๊บ 4 ช้อนโต๊ะ	6. เกลือ 1 ช้อนชา
7. น้ำปลา 1/4 ถ้วย	8. น้ำมะกรูด 1 ช้อนโต๊ะ
9. ปลาร้า 1/2 ถ้วย	10. น้ำเปล่าประมาณ 4 – 5 ถ้วย

วิธีปรุง

1. ปลาช่อนขอดเกล็ด เอาไส้ปลาออกแล้วต้มให้สุกแกะเอาแต่เนื้อ
2. เครื่องแกงต่าง ๆ โขลกรวมกันให้ละเอียด จากนั้นเอาเนื้อปลาโขลกผสมลงไป
3. ต้มน้ำเปล่าประมาณ 1 ถ้วยใส่ปลาร้าลงไป คนให้ละลายเข้ากัน รอนจนเดือดแล้วกรองเอาแต่น้ำ
4. ต้มน้ำที่เหลือ จากนั้นใส่ก้านบอนลงไป ใส่เกลือ ต้มจนบอนเริ่มเปื่อย ใส่น้ำพริกแกงลงไป ตามด้วยน้ำปลาร้า

5. ปรับรสชาติด้วย น้ำมะขามเปียก น้ำปลา น้ำตาลปีบ น้ำมะกรูด มะกรูด รอให้เดือด ใส่ใบมะกรูด แล้วยกลงได้

แกงส้มหน่อกะลา

ปรุงรส ด้วย

น้ำปลา

น้ำตาลปีบ

น้ำมะขามเปียก

ขมิ้นส ขนพอใจก็ ปิดไฟยกลงได้

วิธีทำ

ตำพริกแกงส้ม สูตรพริกสด ตามสูตร แล้วเติม ขมิ้นชันลงไป โขลกให้เข้ากัน

ตั้งน้ำให้เดือดด้วยไฟกลางเติมพริกแกงส้มลงไป

พอน้ำแกงเดือด ใส่หน่อกะลาลงไป

รอจนน้ำเดือด อีกครั้ง ใส่กุ้ง ลงไป พอกุ้งสุก ยกลงเสิร์ฟได้เลย

ข้าวเกรียบงาปิ้ง

ข้าวเกรียบมอญโบราณ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ข้าวเกรียบงาปิ้ง เป็นอาหารประเภทขนมหรือของกินเล่นของคนมอญที่อพยพมาจากเมืองหงสาวดีมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร และได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณเมืองนนทบุรีและเมืองปทุมธานี เนื่องจากข้าวเกรียบเป็นอาหารที่ทำกินระหว่างการอพยพ จึงต้องเป็นอาหารที่มีส่วนผสมที่หาได้ง่ายและสามารถเก็บไว้ได้เป็นระยะเวลานาน การทำข้าวเกรียบมอญเป็นอาชีพหนึ่งของชุมชนมอญบ้านตาลและบ้านบางตะไนย์ ซึ่งเป็นชุมชนมอญที่อยู่สุดเขตอำเภอปากเกร็ด ติดต่อกับจังหวัดปทุมธานี เป็นชุมชนมอญมาแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ต่อมาทางราชการแบ่งเขตการปกครองเป็นตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และตำบลบางคูวัด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ภาษามอญ

อุไร

เมษะเณระอา

สวัสดี

ภาษา ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในระหว่างชาวมอญด้วยกันทั้งภายในบ้านนอกบ้าน จนถึงวัด ซึ่งประกอบพิธีทางศาสนา จะใช้ภาษามอญทั้งในการพูด บทสวดมนต์และการเทศน์ เว้นแต่เมื่อมีการติดต่อกับคนไทยภายนอกเท่านั้นจึงจะใช้ภาษาไทย

อักษรมอญ ที่เก่าแก่ที่สุดนั้น ค้นพบในประเทศไทย หลักฐานที่พบคือ จารึกวัดโพธิ์ร้าง พ.ศ. 1143 เป็นอักษรมอญโบราณที่เก่าแก่ที่สุดในบรรดาจารึกภาษามอญที่ได้ค้นพบ ในแถบเอเชียอาคเนย์ทั้งหมด ปรากฏว่าเป็นจารึกที่เขียนด้วยตัวอักษรปัลลวะ ที่ยังไม่ได้ดัดแปลงให้เป็น อักษรมอญ และได้พบอักษรที่มอญประดิษฐ์เพิ่มขึ้น เพื่อให้พอกับเสียงในภาษามอญ แสดงว่า มอญใช้อักษรปัลลวะในการสื่อสาร อักษรที่ประดิษฐ์เพิ่มนี้ ยังได้พบในจารึกเสาแปดเหลี่ยมที่ศาลสูง เมืองลพบุรี ข้อความที่จารึกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สันนิษฐานว่าจารึกในพุทธศตวรรษที่ 13 (พ.ศ. 1314) อักษรจารึกในศิลาหลักนี้ เรียกว่า ตัวอักษรหลังปัลลวะ จารึกที่พบต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 16 ในสมัยอาณาจักรสะเทิม เป็นตัวอักษรมอญโบราณ จารึกที่ลำพูนก็เป็นอักษรมอญโบราณ

สมัยกลาง

ลักษณะ ภาษามอญ ในจารึกสมัยกลางเป็นทั้งภาษามอญและอักษรมอญ

ชุดที่ 1 จารึกในประเทศพม่าภาคเหนือ ส่วนมากได้จากเมืองพะซัน และเมืองแปล ศิลาจารึกเหล่านี้สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าอโนธา กษัตริย์พุกามประมาณ พ.ศ. 1600 เป็นต้นมา พม่ารับอักษรมอญมาใช้เขียนภาษาพม่าเป็นครั้งแรก

ชุดที่ 2 เป็นชุดศิลาจารึกที่พบที่วัดแห่งหนึ่งในนครลำพูน ลักษณะอักษรเป็นจารึกในสมัยพุทธศตวรรษที่ 17 หรือ 18

ชุดที่ 3 เป็นจารึกในประเทศพม่าภาคใต้ เป็นจารึกของพระเจ้าธรรมเจดีย์ (พ.ศ. 2003-2034) สมัยปัจจุบัน

ภาษามอญปัจจุบัน

เป็นภาษาในระยพุทธศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน นับเป็นระยะเวลาประมาณ 400 ปีเศษ ในยุคนี้เป็นจารึกในใบลาน

ประวัติตัวอักษรมอญ

ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16-17 ตัวอักษรได้คลี่คลายจากตัวอักษรปัลลวะ มาเป็นตัวอักษรสี่เหลี่ยม คือ ตัวอักษรที่เรียกว่า อักษรมอญโบราณ และเปลี่ยนแปลงขนาดเล็กลง ในระยะต่อมา ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 21 ก็ได้กลายเป็นอักษรมอญปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะกลม เกิดจากอิทธิพลของการจารหนังสือโดยใช้เหล็กจารลงบน ใบลาน

พยัญชนะมอญ

พยัญชนะมอญ					
พยัญชนะมอญมี 35 ตัว ดังต่อไปนี้					
พยัญชนะมอญ	က	ခ	ဂ	ဃ	င
การเขียนอ่าน	กะ[ka ²]	คะ[ka ²]	เกะ[ka ²]	เยะ[ka ²]	เหยะ[ka ²]
พยัญชนะมอญ	စ	ဆ	ဇ	ည	ဉ
การเขียนอ่าน	ชะ[ca ²]	ซะ[cha ²]	เชะ[ca ²]	เชะ[cha ²]	เหชะ[ca ²]
พยัญชนะมอญ	တ	ဒ	ဓ	ဗ	ဗာ
การเขียนอ่าน	ต๊ะ[ta ²]	ทะ[tha ²]	ดะ[da ²]	เยะ[tha ²]	ทะ[na ²]
พยัญชนะมอญ	လ	ဝ	ဠ	ဣ	န
การเขียนอ่าน	ล๊ะ[la ²]	ทะ[tha ²]	เยะ[te ²]	เยะ[the ²]	เหยะ[ne ²]
พยัญชนะมอญ	ပ	ဖ	ဧ	ဘ	မ
การเขียนอ่าน	ป๊ะ[pa ²]	พะ[pha ²]	เยะ[pe ²]	เยะ[ph ²]	เหยะ[me ²]
พยัญชนะมอญ	ယ	ရ	ဝ့	ဝ်	ဝဲ
การเขียนอ่าน	เยะ[ye ²]	เยะ[re ²]	เยะ[le ²]	เยะ[we ²]	ชะ[ca ²]
พยัญชนะมอญ	ဗ	ဗွ	ဗု	ဗာ	ဗွ
การเขียนอ่าน	บะ[ba ²]	ทะ[la ²]	บะ[ba ²]	ล๊ะ[pa ²]	เยะ[be ²]

สระมอญ

สระมอญ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ สระลอย และ สระจม

1. **สระลอย** คือสระที่ใช้เขียนไม่ตก ๗ ไม่ต้องประสมกับพยัญชนะและจะเขียนไว้ในตำแหน่งตัวหน้าเสมอ มี 12 ตัว คือ

อ	او	อู	อึ	เอ	เ </td
โ	อา	โ	อิ	อุ	อุ
อู	อว	อ	อว	อว	อว
เอ	อ	อ	อ	อ	อ

2. **สระจม** คือสระที่ใช้ประสมกับพยัญชนะมี 11 ตัว และที่ไม่ปรากฏรูป ๖ ตัว คือ

- เรียกว่า อมา ประกอบกับพยัญชนะข้างหน้า เช่น กอ
- ๑ — เรียกว่า กณาสวิ สำหรับเขียนข้างหลังพยัญชนะ เช่น กอว
- ๒ — เรียกว่า ตะอู้อัน สำหรับเขียนข้างบนพยัญชนะ เช่น กอ
- ๓ — เรียกว่า ตะอู้อันแห-ว-ไศ สำหรับเขียนข้างบนพยัญชนะ เช่น กอ
- ๔ — ๕ — เรียกว่า แงกัฏกัฏ สำหรับเขียนข้างหลังพยัญชนะ เช่น กอ ๖ ๗
- ๖ — ๗ — เรียกว่า แงกัฏกัฏ สำหรับเขียนข้างหลังพยัญชนะ เช่น กอ ๘ ๙
- ๘ — เรียกว่า อะอู สำหรับเขียนข้างหน้าพยัญชนะ เช่น กอ
- ๙ — เรียกว่า อะอูอู สำหรับเขียนข้างบนพยัญชนะ เช่น กอ
- ๑๐-๑๑ เรียกว่า อะอูอูอู สำหรับเขียนข้างหน้าและข้างหลังพยัญชนะ เช่น กอว
- ๑๒ — เรียกว่า กะอูอู สำหรับเขียนข้างบนพยัญชนะ เช่น กอ
- ๑๓ — เรียกว่า ตะอู้อัน สำหรับเขียนข้างบนพยัญชนะ เช่น กอ
- ๑๔ — เรียกว่า ตะอู้อัน สำหรับเขียนข้างบนพยัญชนะ เช่น กอ

ศาสนากับชาวมอญ

ไทยรับพระพุทธศาสนาลัทธิเถรวาทมาจากอินเดียโดยผ่านทางมอญ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่ส่งผ่านกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การค้าขาย และการสมรสระหว่างกัน เป็นต้น โดยเฉพาะด้านศาสนา

มีพิธีกรรมในวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องและผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนทั้งสองชนชาติจึงมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน จึงเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่เมืองไทย ได้รับการยอมรับให้มีการผสมกลมกลืนทางชาติพันธุ์ มีการสมรสระหว่างกัน ทั้งในหมู่ราษฎรทั่วไปและกับพระบรมวงศานุวงศ์ พระสงฆ์มอญเข้ามามีส่วนร่วมกับการอพยพโยกย้ายของชาวมอญ ด้วยนโยบายการปกครองของพม่า ที่กดขี่ข่มเหงฆ่าฟันผู้ที่ขัดขึ้น ไม่เว้นแม้พระภิกษุสงฆ์ ทั้งที่พม่าเองก็ยอมรับนับถือพุทธศาสนา การเข้ามาของพระสงฆ์มอญทำให้เกิดศาสนาพุทธรามัญขึ้นในประเทศไทย

คณะสงฆ์รามัญในในประเทศไทย เกิดจากการที่ชาวมอญได้นำพุทธศาสนาแบบของตนเองเข้ามาด้วย เมื่อมีการอพยพตั้งแต่ครั้งที่สองที่มีการบันทึกเอาไว้ว่าเป็นทางการ คือในสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชา ได้มีพระเถระผู้ใหญ่ร่วมขบวนเสด็จมากับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชด้วย คือ พระมหาเถรคันฉ่องและคณะประกอบด้วยภิกษุสามเณรอีกจำนวนมาก สมเด็จพระมหาธรรมราชาพระราชทานที่ทำกินแก่ราษฎร และสร้างวัดถวายพระสงฆ์ อีกทั้งโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระมหาเถรคันฉ่องเป็นพระราชาคณะ เจ้าคณะสงฆ์รามัญปกครองดูแลคณะสงฆ์มอญทั้งหมด

หลังกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าใน พ.ศ. 2310 เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง ศาสนิกชนห่างเหินไม่ทำนุบำรุงศาสนา พระภิกษุสงฆ์ไม่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย แม้ว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จะทรงพยายามฟื้นฟูขึ้นใหม่ แต่ยังไม่ทันเรียบร้อยก็เกิดกรณีที่ทรงเข้าพระทัยว่าทรงบรรลุโสดาบัน และทรงบังคับให้พระสงฆ์กราบไหว้พระองค์ พระเถระผู้ใหญ่ที่ขัดขึ้นต้องถูกถอดสมณศักดิ์เป็นอันมาก รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงได้ฟื้นฟูกิจการด้านศาสนาขึ้นใหม่ ในส่วนของพระมอญโปรดเกล้าฯ ตั้งพระราชาคณะฝ่ายรามัญขึ้น 3 รูป และส่งไปปกครองวัดสำคัญซึ่งประกอบด้วย พระสุเมธจารย์ ให้ปกครองวัดชนะสงคราม ที่สมเด็จพระกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทเพิ่งสร้างเสร็จ พระไตรสรณธัช ส่งไปปกครองวัดบางหลวง เป็นเจ้าคณะรามัญในแขวงเมืองนนทบุรีและสามโคก และพระสุเมธน้อย ส่งไปปกครองวัดบางยี่เรือใน หรือวัดราชคฤห์ ฝั่งธนบุรี

การปกครองคณะสงฆ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แบ่งออกเป็นคณะดังนี้ คือ คณะเหนือ คณะใต้ และคณะกลาง ซึ่งตั้งขึ้นใหม่เพื่อรวบรวมเฉพาะวัดในเขตกรุงเทพฯ เข้าไว้ด้วยกัน ส่วนคณะอริยวาสันนี้มีแต่ตำแหน่งเจ้าคณะ และคณะรามัญนั้นก็เป็นการรวมเอาวัดรามัญเข้าไว้ด้วยกัน

ธรรมยุติกนิกาย เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มูลเหตุมาจากเจ้าฟ้ามงกุฎขณะที่ยังทรงผนวชอยู่พบเห็นพระภิกษุโดยมากมีวินัยหย่อนยาน กระทั่งได้พบพระภิกษุมอญมีวัตรปฏิบัติน่าเลื่อมใส จึงทำการปฏิรูปคณะสงฆ์ สถาปนานิกายใหม่คือ “ธรรมยุติกนิกาย”

การสวดพระปริตร เป็นธรรมเนียมของพระสงฆ์มอญมาแต่โบราณ เริ่มมีครั้งแรกเมื่อพระมหาเถรคันฉ่องเข้ามาอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา และได้รับการสืบทอดมาเป็นโบราณราชประเพณีอย่างหนึ่งในราชสำนักไทย ในการสวดพระปริตรรามัญ ที่หอศาสตราคม พระบรมมหาราชวัง เป็นการสวดเพื่อขจัดปัดเป่าภัยอันตรายต่างๆ เป็นการสืบทอดเมือง ที่สำคัญคือเพื่อทำน้ำพระพุทธมนต์สำหรับพระมหากษัตริย์ทรงพระพักตร์ เป็นน้ำสรงสรงและสำหรับประพรมพระบรมมหาราชวังเพื่อขจัดปัดเป่าภัยอันตรายของบ้านเมือง ดังหนังสือ **วรรณกรรมพระยาตรัง** ที่กล่าวถึงการสวดพระปริตรในพระบรมมหาราชวังว่าเนื่องมาจากความ “คลัง” ของคาถาอาคม ความว่า

เรียงโรงคชเศวตไฉ	ระวางใน
ทุกประเทศชนวม	ขึ้นหน้า
หอพระปริตไซ	พุทธเวท
สังฆรามัญห้า	เหตุคลัง

วัดต่างๆที่มีพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับชาวมอญ(ตัวอย่างที่กล่าวถึงพอสังเขป) เช่น

วัดปรมย์ยิกาวาส ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

ชาวมอญเริ่มหันมานับถือศาสนาพุทธเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 5 ชาวมอญเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์มากกว่าชาวไทย โดยพระจะทำหน้าที่เป็นนักโหราศาสตร์และชี้แจงปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติต่างๆ ความเชื่อในเรื่องวิญญาณถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและให้ความเคารพผีบ้านผีเรือนด้วย

วัดและชุมชนชาวมอญอยู่ในย่านบางกระบือ ถนนพระราม 2 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ วัดตั้งอยู่ ณ เลขที่ 12 ข. หมู่ 9 วัดมอญแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 รูปปั้นและเจดีย์ทรงระฆังนี้เป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของชาวมอญ ชาวมอญในชุมชนมอญกรุงเทพฯ ยังคงพูดภาษามอญกันอยู่

ตัวอย่างวัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ของชาวมอญในปทุมธานี (ขอกล่าวถึงพอสังเขป)

1. วัดศาลาแดงเหนือ

หมู่บ้านชาวไทยเชื้อสายมอญและวิถีชีวิตริมน้ำ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

หมู่บ้านศาลาแดงเหนือเป็นหมู่บ้านชาวไทยเชื้อสายมอญ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คนมอญที่อาศัยในเขตสามโคก และเมืองปทุมธานีนั้น อพยพเข้ามาสามครั้งใหญ่ๆ คือสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอสามโคก ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ด้วยความที่บรรพบุรุษคนมอญศาลาแดงเหนือมีความชำนาญในการออกเรืออยู่แล้ว ทำให้เมื่อย้ายมาอยู่ที่บ้านศาลาแดงเหนือจึงมีอาชีพหลักเป็นการออกเรือไปนอกหมู่บ้านเพื่อค้าขายและรับจ้าง ชาวมอญที่บ้านศาลาแดงเหนือมีสถานที่รวมใจของคนในหมู่บ้าน คือ วัดศาลาแดงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญของชุมชน เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา และมีการจัดเก็บคัมภีร์ใบลานภาษามอญด้วย เพราะในอดีต วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ภาษามอญบาลีของคนมอญในแถบนี้ ความรู้ที่อยู่ในคัมภีร์เป็นสิ่งทรงคุณค่า ชุมชนจึงต้องการอนุรักษ์และทำสำเนาคัมภีร์ใบลานในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายต่อไปในอนาคต

2. วัดจันทน์กะพ้อ จังหวัดปทุมธานี

ตั้งอยู่ที่
ตั้งอยู่ที่

หมู่ 3 บ้านตากแดด สามโคก จ. ปทุมธานี
ตำบลบางเตย ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 6 กิโลเมตร สร้างโดยชาวมอญ ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชื่อว่า "วัดโก๊ะะ"

วัดจันทน์กะพ้อ พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มบนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2358 โดยชาวมอญที่อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะภายใต้การนำของสมิงสอดเบา เรียกว่า "มอญใหม่" ซึ่งอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในสมัยรัชกาลที่ 2 เมื่อได้สร้างวัดขึ้นแล้วขนานนามว่า วัดโกว๊ะ ซึ่งเป็นภาษารามัญแปลว่า "ต้นจันทน์กะพ้อ" ต่อมาได้เปลี่ยนนามใหม่เป็น "วัดจันทน์กะพ้อ" บริเวณวัดมีเสาหงษ์องค์ตะขาบ เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองอายุประมาณ 100 ปี หอวัฒนธรรม เก็บรวบรวมศิลปวัตถุมอญ ระอุโบสถหินอ่อนเป็นที่ประดิษฐานพระประธานปางมารวิชัยศิลปะอยุธยาฝาง ด้านหลังพระประธานมีภาพจิตรกรรมเป็นภาพสวรรค์ โดยมีเทวดาสององค์ยืนประนมหัตถ์หันหน้าเข้าหาพระประธาน ภาพซุ้มเรือนแก้วครอบองค์พระประธานมีความประณีตงดงามมาก นอกจากนี้ วัดนี้เป็นที่ประกอบพิธีสำคัญของชาวปทุมธานี เช่น พิธี "ออกฮ้อยปะจู้" แข่งธงตะขาบ งานตักบาตรพระร้อย เป็นต้น และมีโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลาหน้าวัดทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2509 ทั้งแผนกธรรมและบาลี อีกทั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินาลัยเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2518 การเดินทาง จากที่ว่าการอำเภอสามโคก ไปตามทางหลวงหมายเลข 3111(ปทุมธานี-สามโคก-เสนา)ผ่านการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสามโคกประมาณ 3 กิโลเมตร กลับรถได้สะพานตรงไปประมาณ 2 กิโลเมตร วัดอยู่ด้านซ้ายมือ

3. วัดเจดีย์หอย

วัดเจดีย์หอย สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยท่านพระครูสุนทร คุณธาดา หรือหลวงพ่อทองกลึง สุนทโร หลังจากที่ได้รุดงค์อยู่ที่ประเทศเมียนมา ที่นั่นเองท่านได้เกิดนิมิตเห็นสถานที่ตั้งของวัดเจดีย์หอยในปัจจุบัน เลยตัดสินใจเดินทางตามนิมิตจนพบและสร้างพื้นดินตรงนี้ให้กลายเป็นวัดขึ้นมา นอกจากนี้ภายในวัดยังมี พิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมพระพุทธรูป ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ ข้าวของเครื่องใช้เก่า ๆ จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น หอยมือเสือยักษ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ช้องอิฐฐานแค่ลูปก็ส่งเสียงดังกังวาน ตุ่มสามโคก ถ้วยขามดินเผา ไม้แกะสลัก อีกด้วยค่ะ

4. วัดสิงห์

วัดสิงห์ อีกวัดเก่าแก่คู่เมืองสามโคก ที่เต็มไปด้วยศิลปะและสถาปัตยกรรมตั้งแต่สมัยอยุธยา ทั้งเจดีย์ โบสถ์ วิหารเก่า ศาลาดิน รวมไปถึง พระพุทธรูปหลวงพ่โต อายุกว่า 320 ปี ที่นี่จึงเป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีที่สำคัญเลย รวมถึงมีพิพิธภัณฑ์เก็บรักษาของเก่าไม่ว่าจะเป็นตุ่มสามโคก โบราณสถานเตาโอ่งอ่าง ซึ่งเป็นหลักฐานในอดีตที่สำคัญเลยคะ

5. วัดเจดีย์ทอง

วัดเจติยทอง มีเอกลักษณ์ของวัด ก็คือ เจติยทรงรามัญ เป็น เจติยสีทอง สร้างในสมัยต้น กรุงรัตนโกสินทร์ โดยชาวมอญประมาณ 160 ปีก่อน เป็นสถาปัตยกรรมมอญที่เลียนแบบมาจากเจติยจิตตะกองของพม่า นอกจากนี้ ภายในวัดยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญคือ พระพุทธรูปหยกขาว ซึ่งเป็นศิลปะล้านนา เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่สร้างขึ้นด้วยหยกขาว เป็นที่เคารพสักการะของชาวไทยรามัญอย่างยิ่งนั่นเองค่ะ

6. วัดหงษ์ปทุมวาาส

วัดหงษ์ปทุมวาส เป็นวัดที่สร้างโดยชาวมอญที่อพยพหนีพม่ามาไทยในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีในปี พ.ศ.2317 และมีเสาหงส์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของวัดมอญอยู่ ที่นี่จึงเป็นวัดเก่าแก่ที่คนพื้นที่นิยมมาสักการะบูชา ภายในวัดจะมีพระพุทธรูปชินราชจำลองปางมารวิชัย เจดีย์มอญจำลองแบบมาจากเจดีย์ชเวดากอง ในเมืองหงสาวดี วิหารจำลองแบบมาจากหงสาวดีมีลวดลายที่สวยงามมาก ๆ รวมไปถึง ยังเป็นวัดที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลาหน้าวัดด้วยค่ะ เพราะมีปลาต่างๆ มากมาย ทั้ง ปลาสร้อย ปลาเทโพ ปลาแรด ปลาตะเพียน เป็นต้น

7. วัดท้ายเกาะใหญ่ จังหวัดปทุมธานี

วัดท้ายเกาะ หรือ วัดท้ายเกาะใหญ่ เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตก ในหมู่ที่ 3 บ้านต้นสะตือ ตำบลท้ายเกาะ อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

วัดท้ายเกาะมีชื่อเดิมว่า **วัดเวียงจาม** ซึ่งเป็นภาษารามัญ แปลว่า "วังจระเข้" เป็นวัดที่สร้างโดยชาวยุทธจากเมืองเย และเมืองมะตะมะได้อพยพหลบภัยมาพึ่งพระโพธิสมภารในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ตามที่ปรากฏในพงศาวดาร ปี พ.ศ. 2206 ชาวยุทธได้รวมกลุ่มก่อตั้งหมู่บ้านเวียงจามและได้ก่อสร้างวัดเวียงจามเป็นศูนย์รวมทางพระพุทธศาสนาประจำหมู่บ้าน และได้สร้างเจดีย์ชเวดากองไว้ริมฝั่งน้ำเจ้าพระยาเพื่อสักการบูชา และต่อมาในปี พ.ศ. 2482 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "วัดท้ายเกาะใหญ่" วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสต้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม ร.ศ. 125 (พ.ศ. 2449) และเสด็จประทับ ณ ศาลาวัดนี้

อาคารเสนาสนะ เจดีย์ทรงรามัญแบบชเวดากองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดปทุมธานี เป็นเจดีย์ก่ออิฐตั้งอยู่ภายในกำแพงแก้ว เป็นทรงระฆังแบบมอญฐานแปดเหลี่ยม ตั้งอยู่บนฐานปัทมลูกแก้วอกไก่สองชั้น ตอนบนฐานปัทมมีเจดีย์เล็กสี่องค์ ทรงเดียวกับเจดีย์ประธาน ส่วนยอดเป็นฉัตรทำด้วยทองเหลือง ภายในวัดยังมี ธรรมาสถูปบุษบกศิลปะรัตนโกสินทร์ กุฏิทรงไทย ศาลาพัชชยศ ปีนโต สังเค็ดที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้ ภายในพระอุโบสถประดิษฐานพระประธานปางสมาธิ ล้อมรอบด้วยภาพเขียนพุทธประวัติ อาคารเสนาสนะอื่น ๆ ได้แก่ ศาลาการเปรียญ หอระฆังเก่า

8. วัดบางหลวง ปทุมธานี

วัดบางหลวงสร้างเมื่อ พ.ศ. 2230 ส่วนข้อมูลของพระรามัญมณี (สุทธิ ญาณรสี) อดีตเจ้าอาวาสวัดบางหลวง และอดีตเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ได้บันทึกไว้เมื่อ พ.ศ. 2451 ว่า "พุทธศักราช 2246 หรือจุลศักราช 1065 สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 ทรงพระนามเดิมว่า "พระพุทธเจ้าเสือ" (ดอกเตื่อ) เป็นพระเจ้าแผ่นดินในพระนครศรีอยุธยาทวารวดี คือกรุงเก่าได้ทรงสร้างวัดนี้ขึ้นที่ตำบลปากคลองบางหลวงฝั่งใต้พระราชทานนามว่า "วัดสิงห์" จากบันทึกนี้ มีวัดบางหลวงอยู่ 2 วัด คือ วัดบางหลวงนอก กับวัดบางหลวงใน วัดบางหลวงใน คือ วัดบางหลวง ที่อยู่ปัจจุบันนี้ ส่วนวัดบางหลวงนอกได้ทรุดโทรมปรักหักพังร้างไปหมดแล้ว (สันนิษฐานว่า วัดบางหลวงนอก น่าจะสร้างมาก่อนสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถขึ้นครองราชย์) ชื่อของวัดนั้นแต่เดิมเมื่อแรกสร้างไม่ได้ชื่อบางหลวง เมื่อมีการขุดคลองลัดเตร็ดใหญ่ พบพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน แล้วเอาหลบซ่อนไว้ในวัด เรียกว่าบังไว้ไม่ให้หลวงเห็น จึงพูดติดปากว่า บังหลวง เมื่อเวลาผ่านเลยมานานคำว่า บังหลวง จึงกลายเป็น บางหลวง วัดบางหลวงได้รับการบูรณะในสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) พระองค์ได้โปรดเกล้าให้พระมอญ มาเป็นพระราชสมภารเจ้าวัดฝ่ายรามัญ

อาคารเสนาสนะ และปูชนียะวัตถุ อุโบสถทรงไทยโบราณที่กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน อุโบสถสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา มีความพิเศษ คือ ไม่มีเสาและใช้วัสดุก่อสร้างแบบโบราณ นอกจากนั้นกรมศิลปากรยังได้ขึ้นทะเบียนเจดีย์มูเตตา เจดีย์ชเวดากอง จิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธประวัติในอุโบสถ อาคารและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ของวัดได้แก่ กุฏิศิลปะผสม อาคารเรียนไม้ 2 ชั้นโรงเรียนรามัญมณี

สะพานโค้งศิลปะตะวันตกสร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 5 วิหารสร้างขึ้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 วัดยังมีเสาหงส์ตั้งอยู่หน้าวัดหันออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณวัดบางหลวงมีพระพุทธรูปโบราณที่สำคัญ คือ **หลวงพ่อใหญ่** พระประธานปางมารวิชัย ในอุโบสถถือเป็นพระประธานที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในจังหวัดปทุมธานี **หลวงพ่อเพชร** เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขัดสมาธิเพชร **พระหัตถ์ซ้ายบิดไปมาได้** หล่อด้วยสัมฤทธิ์ตันทั้งองค์ สมัยเชียงแสน มีหน้าตักกว้าง 25 นิ้ว สูง 39 นิ้ว ที่ถูกค้นพบขณะที่ขุดคลองลัดเตร็ดใหญ่ ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ ประมาณ พ.ศ. 2151 **พระปทุมธรรมราช** พระพุทธรูปปางขัดสมาธิเพชร หล่อด้วยโลหะผสม หน้าตักกว้าง 3 คืบ พระสุคตประมาณ 40 นิ้ว สูง 50 นิ้ว ห่มจีวรสังฆาฏิพาด ตั้งอยู่บนฐานบัว สูง 8 นิ้ว ยาว 47 นิ้ว วัดความสูงถึงยอดพระเกตุมาลาได้ 65 นิ้ว เป็นพระประจำจังหวัดปทุมธานี สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยพระศาสนโสภณ (อ่อน) และพระรงอก บนพระอังสามีลักษณะยื่นออกมาประดิษฐานไว้ในกุฏิเก่าของท่านเจ้าคุณพระราชสุเมธาภรณ์

9. วัดโบสถ์ (หลวงปู่เทียณ) อำเภอเมืองปทุมธานี

วัดโบสถ์ เดิมชื่อ วัดสร้อยนางหงษ์ ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา หมู่ที่ 5 บ้านกลาง ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี สร้างเมื่อ พ.ศ. 2164 โดยชาวมอญที่อพยพมาจากเมืองหงสาวดี และเอาชื่อหมู่บ้านที่ตนอพยพมาอาศัยอยู่ ตั้งเป็นชื่อวัดและได้สร้างเสาหงส์ขึ้นไว้เป็นสัญลักษณ์แห่งเมืองหงสาวดี วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในปี พ.ศ. 2167 มีโบราณสถานและโบราณวัตถุ คือสิ่งสำคัญอยู่คู่วัดโบสถ์ วิหารพระรามัญทรงเครื่อง (หลวงพ่อรามัญทรงเครื่อง) พระแสงอาญาสิทธิ์ ของเก่าแก่จากรามัญ ช่างสี่เศียรใช้ติดตั้งประดับหัวเสา อายุเก่าแก่ถึง 150 ปี สร้างด้วยทองคำสัมฤทธิ์อยู่ในโบสถ์เก่าของวัด และรูปปั้นสุนัข ย่าเหล หล่อด้วยตะกั่ว ที่อดีตเจ้าอาวาสได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในครั้งที่เสด็จประพาสเมืองสามโคก ต่อมาเปลี่ยนเป็นเมืองปทุมธานี

10. วัดบางนา จังหวัดปทุมธานี

วัดบางนา เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ตำบลบางโพธิ์เหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

วัดบางนาสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2310 ในช่วงกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและตอนต้นแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาสายเถรวาท ทำให้ชาวมอญพร้อมใจสร้างวัดแห่งนี้ขึ้นวัดได้รับพระราชทาน**วิสุงคามสีมา** เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2350 เดิมอยู่ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยาไปทางทิศตะวันตก ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดบางนา ต่อมาย้ายร่นลงไปอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อความสะดวกในการสัญจรไปมา

วัดมีเสาหงส์อันเป็นสัญลักษณ์ของชาวมอญ อาคารเสนาสนะ ได้แก่ วิหารขนาดเล็กที่อยู่ห่างจากอุโบสถเพียงเล็กน้อย เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง 2 องค์ ศาลาการเปรียญ หอสวดมนต์ และกุฏิสงฆ์ มีปูชนียวัตถุที่สำคัญ คือ พระพุทธรูปปางมารวิชัยที่มีชื่อว่า **พระพุทธรูปย์สุวรรณมุนี** พระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างในราวสมัยกรุงศรีอยุธยา พระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์และปางมารวิชัย ที่มีการสร้างในรูปแบบก่ออิฐถือปูน และรอยพระพุทธรูปจำลอง อยู่ภายในวิหาร

ในอดีตมีชื่อเสียงมีคนไปทำบุญที่วัดมากที่สุด เนื่องจากเป็นวัดเก่าแก่ มีพระไปบวชศึกษาเล่าเรียนมาก พระที่วัดต่างก็ถือปฏิบัติกิจของสงฆ์อย่างเคร่งครัด ชาวบ้านจึงศรัทธาเลื่อมใสเข้าไปทำบุญกัน โดยเฉพาะ **หลวงปู่เส็ง จันทรงสี** อดีตเจ้าอาวาส ถือว่าเป็นพระที่ได้รับสมณศักดิ์รูปแรก และเป็นผู้เริ่มทำพระเครื่องวัตถุมงคลของวัดบางนาจนโด่งดัง

11. วัดบางตะไนย์

วัดบางตะไนย์ เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 บ้านบางตะไนย์ ตำบลบางคูวัด อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 15 ไร่ 2 งาน 12 ตารางวา

วัดบางตะไนย์ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2364 โดยชาวมอญที่อพยพมาจากเมืองหงสาวดีร่วมกันก่อสร้าง และขนานนามว่า **วัดตะไนย์** คำว่า **ตะไนย์** เพี้ยนมาจากคำว่า **คะไน** ในภาษามอญซึ่งแปลว่า "ช้อย" จึงสอดคล้องกับบริเวณที่ตั้งวัดซึ่งเต็มไปด้วยต้นช้อย วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517 อาคารเสนาสนะได้แก่ อุโบสถ กว้าง 7 เมตร ยาว 14 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2520 ภายในประดิษฐานพระประธานปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 49 นิ้ว สูง 85 นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. 2520 ศาลาการเปรียญ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทยประยุกต์ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางประทานพร หน้าตักกว้าง 53 นิ้ว สูง 85 นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. 2547 วิหาร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอสวดมนต์ กว้าง 9.90 เมตร ยาว 18.50 เมตร ภูมิสงฆ์ จำนวน 8 หลัง เป็นอาคารไม้ ศาลาอเนกประสงค์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2538 ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน 2 หลัง เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก และเจดีย์ทรงมอญ 1 องค์ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพระเจดีย์ชเวดากองที่เมืองย่างกุ้ง เป็นเจดีย์ขนาดกลางฉาบปูนทาสีขาวทั้งองค์ มีขนาดความสูงประมาณ 14 เมตร องค์เจดีย์ตั้งอยู่บนฐานแปดเหลี่ยม วัดโดยรอบประมาณ 18.60 เมตร ตัวเจดีย์ตั้งอยู่บนพื้นปูนรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีเจดีย์เล็กล้อมทั้ง 4 ด้าน

12. วัดสองพี่น้อง จ.ปทุมธานี

วัดสองพี่น้อง ตั้งอยู่เลขที่ 54 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านจั่ว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 12160 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีพระอธิการสมโชค สิริวนโณ เป็นเจ้าอาวาส มีเนื้อที่ 49 ไร่ 3 งาน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออกทางทิศเหนือของอำเภอสามโคก วัดสร้างขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏแน่ชัด ผู้ที่สร้างวัดสองพี่น้อง คือ มีชายสองคนพี่น้อง จะเป็นตระกูลไหนชื่ออะไรก็ไม่ทราบ ทราบเพียงว่าได้อพยพลงมาจากท่านภาคเหนือ มาอาศัยอยู่บริเวณวัดในปัจจุบันนี้ อาชีพของทั้งสองพี่น้องประกอบมีฉาชีพ คือเป็นโจร ออกปล้นทรัพย์ ลักขโมย กล้วยของชาวบ้านในบริเวณนั้นตามแต่สิ่งใดจะเป็นประโยชน์แก่ตน ประกอบสถานที่นี้เป็นหน้าทึบ ยากแก่การติดตามได้ ได้หากินโดยวิธีการเช่นนี้เสมอมา ครั้งต่อมาบิดา มารดา ของสองพี่น้องนี้ ได้นำเรือค้าขายสิ่งของต่าง ๆ มาจากทางเหนือล่องลงมาแถวบริเวณใกล้เคียงกับสองพี่น้อง ได้อาศัยอยู่เป็นเวลานานจะมีตลงพอดี จอดพักนอนค้างคืนที่นั่น พอตกกลางคืนโจรสองพี่น้องได้ทำการปล้นและฆ่าบิดา มารดาของตน โดยไม่รู้ว่าเป็นบิดา มารดาของตน ครั้งรุ่งเช้าได้รับทราบก็รู้สึกเสียใจมาก จึงปรึกษากันว่าทำอย่างไรจึงจะจะได้ล้างบาปที่ได้ทำลงไป ผลสุดท้ายก็ตกลงกันว่า จะสร้างวัดขึ้น เพื่อเป็นการลบล้างบาป อยู่ต่อมาสองพี่น้องได้สร้างวัดขึ้น โดยสร้างโบสถ์และวิหารขึ้น แต่จะเป็นคนไหนสร้างโบสถ์ และคนไหนสร้างวิหารไม่ทราบ ตลอดจนได้เงินจากที่ไหนมาไม่มีใครทราบได้ สร้างเสร็จ จึงได้ตั้งชื่อว่า "วัดสองพี่น้อง" ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน ชากโบสถ์และวิหาร ยังปรากฏอยู่

ความสำคัญของวัดคือ มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ "หลวงพ่อเพชร" และ "หลวงพ่อพลอย" เป็นพระสมัยสุโขทัย เป็นที่เคารพและเลื่อมใสของชาวบ้านเป็นจำนวนมาก มีอายุเก่าแก่ ประมาณ 700 ปี ชาวบ้านไปนมัสการองค์ท่านมิได้ขาด **เจดีย์แบบทรงมอญ** ตั้งอยู่หน้าวัด สูง 6 เมตร ฐานกว้างประมาณ 3 เมตรเศษ เป็นเจดีย์ที่เก่าแก่ประมาณ 200 ปีเศษ พระประธานในโบสถ์ สร้างด้วยเหรียญฮ่องกง จำนวน 1000 เหรียญ น้ำหนักเหรียญละ 1 สลึง หน้าตักกว้าง 23 นิ้ว สูงประมาณ 25 นิ้ว พระเกศเป็นทองคำหนัก 13 บาท เป็นพระพุทธรูปที่หาชมได้ยาก พระพุทธรูปและเจดีย์บรรจุพระธาตุ ซึ่งสร้างด้วยเงินและทองเหลืองประดิษฐานอยู่ที่หอสวดมนต์ซึ่ง สร้างได้สวยงาม มีลวดลายวิจิตรพิสดาร มีโตะหมู่บูชาประดับมุก หมู่ 9 มีเครื่องกังไสของจีนแท้ ตั้งอยู่หน้าพระประธานในพระอุโบสถ

13. วัดโคก

วัดโคก เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่ริมฝั่งเหนือของคลองวัดโคก ในท้องที่ตำบลบางปรอก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ปัจจุบันพระครูปทุมธรรมารักษ์ (ชมพู่) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดโคกเป็นวัดมอญ ข้อมูลกรมการศาสนาระบุว่าตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2409 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2411 ภายในวัดมีพระประธานปางสมาธิ เจดีย์มอญก่อสร้างแบบก่ออิฐถือปูนทาสีขาว ซึ่งใน พ.ศ. 2561 เกิดฟ้าผ่าลงที่ยอดขององค์เจดีย์ ทำให้เกิดความเสียหาย ทางวัดจึงได้บูรณะและอัญเชิญพระอิฐธาตุมาบรรจุที่เจดีย์องค์นี้ด้วย ศาลาการเปรียญก่อสร้างด้วยไม้สัก เสาเป็นไม้แดงมีอายุ 100 ปีเศษ ศาลาทำน้ำพุพังไปแล้ว ส่วนอุโบสถได้รับการบูรณะให้อยู่ในสภาพดี วัดยังมีธรรมาสน์เก่าทำด้วยไม้มะเกลือฝังมุกอายุกว่าร้อยปี

14. วัดฉาง จังหวัดปทุมธานี

วัดฉาง มาวัดฉางก็ต้องมากราบหลวงพ่อด่าง พระพุทธรูปเก่าแก่ที่ประดิษฐานอยู่ในวิหารเก่าของวัดฉางแห่งนี้ หลวงพ่อด่าง เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยอายุหลายร้อยปี ไม่มีหลักฐานว่าสร้างโดยผู้ใด และสร้างขึ้นในสมัยไหน มีพุทธลักษณะงดงามชาวบ้านเล่ากันว่าหลวงพ่อด่างนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนแถบ บริเวณนี้

วิหารที่ประดิษฐานหลวงพ่อด่างนั้น เป็นวิหารเก่าแก่ ดูแล้วคิดว่าวิหารนี้คงจะเป็นสิ่งปลูกสร้าง ยุคแรก ๆ ของวัดฉางแห่งนี้ ตัววิหารเป็นขนาดเล็ก ก่ออิฐถือปูน มีประตูทางเข้าด้านเดียว มีหน้าต่างด้านละ 2 ช่อง เมื่อเดินออกมานอกวิหารแล้วเงยหน้ามองขึ้นไปด้านบนหน้าบัน จะพบลวดลายปูนปั้นที่สวยงาม อ่อนช้อย เป็นรูปดอกไม้หลากสี และยังมีการปั้นรูปนกตัวเล็ก ๆ ประดับอยู่ด้วย มองแล้วน่ารักมาก ๆ ซึ่งดูจากศิลปกรรมแล้วน่าจะกำหนดยุคสมัยได้ว่า วิหารนี้เป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย และได้รับการซ่อมแซมต่อเติม บูรณะเรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานที่บันทึกไว้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวมอญได้อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะมาอาศัยตั้งภูมิลำเนาอยู่แขวงเมืองปทุมธานีบ้าง เมืองนนทบุรีบ้าง เมืองนครเขื่อนขันธ์บ้าง วัดฉางแห่งนี้จึงได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นวัดประจำชุมชนของชาวมอญ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 เป็นต้นมา

15. วัดดาวดึงษ์ จังหวัดปทุมธานี

วัดดาวดึงษ์ เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ในตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินที่ตั้งวัดเนื้อที่ 11 ไร่ โฉนดที่ดินเลขที่ 31897 ปัจจุบันมีเจ้าอาวาส คือ พระอธิการสุรศักดิ์ ถาวโร

วัดดาวดึงษ์ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2420 เป็นวัดของชาวมอญ จากคำเล่าขานสืบต่อกันมาว่า ในท้องถื่นย่านตำบลบ้านใหม่แห่งนี้เดิมทีเป็นแหล่งพำนักพักพิงของชาวมอญ ที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย ชาวมอญเหล่านั้น เมื่อลงหลักปักฐานรวมตัวกันอยู่เป็นชุมชนมีความสุขสบายตามอัตภาพ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัดขึ้นมา กาลเวลาผ่านไปนานเข้าจากชุมชนเล็ก ๆ ก็กลายเป็นชุมชนใหญ่ เริ่มแรกเป็นเพียงสำนักสงฆ์ จากนั้นได้ยกฐานะเป็นวัด โดยขนานกันว่า "วัดดาวดึงษ์" ซึ่งเป็นชื่อของสวรรค์ชั้นที่ 2

วัดดาวดึงษ์ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498 ลำดับเจ้าอาวาสรูปแรกเท่าที่ทราบจากปากคำบอกต่อกันมาว่าชื่อ พระอธิการตูป ก่อนหน้านี้อาจมีเจ้าอาวาสอีกหรือไม่ ไม่มีการบันทึกเอาไว้ ในยุคหลวงพ่อบุญชูเป็นเจ้าอาวาส ท่านสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้นมา ทำการผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิตไปเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2536 นอกจากนี้ท่านยังซ่อมสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ในวัดอีกมากมาย วัดมีวิหารหลวงพ่อยิ้ม รูปหล่อหลวงปู่โหมด

16. วัดตำหนัก จังหวัดปทุมธานี

วัดตำหนัก สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2332 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2336 ในสมัยรัชกาลที่ 2 โดยมีพวกมอญ ที่อพยพมาจากเมืองเมะตะมะ เป็นผู้ริเริ่มสร้างวัด และได้ขนานนามว่า “วัดแพะแต่ะ” แปลว่า พระพุทธรูป อาจหมายถึง พระพุทธรูปจำลอง

ภายในวัดมีกุฏิสงฆ์ 6 หลัง หอสวดมนต์ 1 หลัง ศาลาการเปรียญ 1 หลัง หอระฆัง 1 หลัง อุโบสถหลังใหม่ 1 หลัง มีเจดีย์ทรงอยุธยา 2 องค์ อุโบสถเก่าทรงสำเภา 1 หลัง รอยพระพุทธรูปเก่าแก่ 1 รอย พระประธานประจำอุโบสถ ปางมารวิชัยหน้าตักกว้าง 37 นิ้ว สูง 49 นิ้ว

17. วัดเนกขัมมาราม ปทุมธานี

วัดเนกขัมมาราม เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่ในตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 49 ไร่ โฉนดที่ดินเลขที่ 1165-1166 ที่ธรณีสงฆ์จำนวน 4 แปลง เนื้อที่ 327 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา

คุณเล็ก นาคสารณ์ ได้รับบริจาคที่ดินให้มูลนิธิมหามงกุฎราชวิทยาลัย เนื้อที่ 327 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา มูลนิธิแบ่งให้เป็นที่ดินสร้างวัด 49 ไร่ ขุนชวนระบิน เป็นผู้ดำเนินการสร้างวัด กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศการตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2499 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 30 เมตร ยาว 60.50 เมตร

ด้านการศึกษา ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2494 โรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์ เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 นอกจากนี้ยังให้ทางราชการสร้างโรงเรียนประถมศึกษาบาลสอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ ในที่ดินของวัดภายในวัดมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ได้แก่ อุโบสถกว้าง 7.5 เมตร ยาว 22.5 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2513 กุฏิสงฆ์จำนวน 4 หลัง หอสมุดมนต์ ศาลาการเปรียญ หอระฆัง ศาลาท่าน้ำ ปูชนียวัตถุมีพระประธานในอุโบสถ

18. วัดบ่อทอง ปทุมธานี

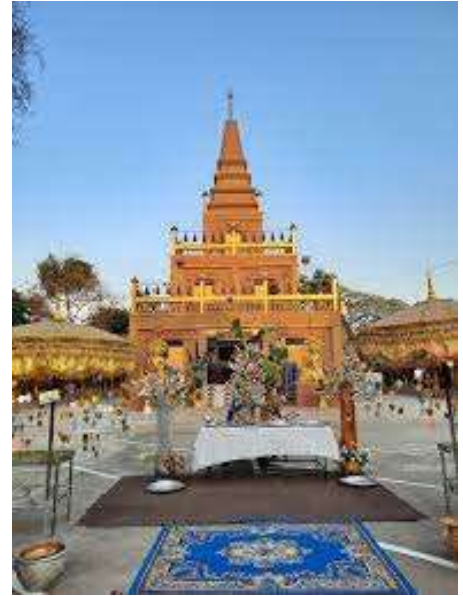

วัดบ่อทอง สร้างเมื่อ พ.ศ. 2434 โดยสร้างเป็นสำนักสงฆ์ก่อน เจ้าอาวาสสำนักสงฆ์ คือ พระอธิการเอี่ยม ซึ่งพระรามัญนิ วัดบางหลวง ได้ส่งมาครองวัด ได้ชักนำคณะทนายทนายิกา ร่วมก่อสร้างถาวรวัตถุขึ้น ต่อมาได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา โดยมีพื้นที่กว้าง 2 เส้น ยาว 2 เส้น 5 วา และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2459 หลังจากนั้น ประชาชนในแถบนี้ ได้สละทรัพย์ตามกำลังศรัทธา พร้อมกับพระเดชพระคุณพระรามัญนิ (มะลิ) วัดบางหลวง ช่วยกันสร้างอุโบสถ บริเวณวัดที่สร้างขึ้นตอนนั้น มีเนื้อที่ 9 ไร่ 2 งาน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ ของบริเวณนี้เป็นป่าทึบมาก รกไปด้วยพฤษชาติต่าง ๆ มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นเต็มไปหมด สัตว์ป่าก็มีมาก ด้วยเหตุที่บริเวณนี้ เป็นที่ลาดลุ่ม มีน้ำตลอดปี เมื่อก่อตั้งวัดขึ้นมา จึงพากันเรียกว่า **วัดลาด**ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ ส่วนใหญ่เป็นชาวมอญ คาดว่าน่าจะย้ายรกรากถิ่นฐานมาจากชายแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อมาถางป่าจับจองพื้นที่ทำกิน บางส่วนก็มอบถวายให้จัดตั้ง ในสมัยพระอธิการสำเภา ภัมมโร เป็นเจ้าอาวาสวัดบ่อทอง ท่านได้ได้สร้างกุฏิหลังใหม่ขึ้น และยังได้สร้างโรงเรียนประชาบาลขึ้นหนึ่งหลัง และได้จัดให้มีประเพณีตักบาตรพระร้อยขึ้น เป็นงานประจำปีจนถึงปัจจุบันนี้

เสนาสนะที่สำคัญ ได้แก่ **พระพุทธรูปบรมธาตุสุวรรณเจดีย์** ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ.2540 มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงกลม รูปประฆังคว่ำ ความสูงของเจดีย์จากฐานถึงยอด ประมาณ 10 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 4 เมตร องค์เจดีย์สร้างอยู่บน มณฑปจัตุรมุข ขนาด กว้าง 6 เมตร ยาว 6 เมตร หน้าบันเจดีย์ ประดิษฐานอักษรพระนาม สส. ภายในมณฑปเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ด้านนอก พระพุทธรูปบรมธาตุสุวรรณเจดีย์ มีกำแพงอิฐมอญก่อเลียนแบบกำแพงโบราณ สูง 2 เมตร ผนังกำแพงด้านใน ประดับด้วยภาพหินทราย แสดงเรื่องราววิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อนและช่องตั้งเทียนตลอดแนวกำแพง

ศาลาการเปรียญ หรือ ศาลาสุวรรณภากรวิมลศรัทธา สร้างประมาณ พ.ศ. 2490 เป็นศาลาไม้ ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์และสร้างขยายมาแล้ว 2 ครั้ง กระทั่งปัจจุบัน มีขนาด กว้าง 18 เมตร ยาว 25 เมตร เป็นศาลาทรงไทยคู่ใหญ่เล็ก ซึ่งศาลาทรงไทยหลังใหญ่ หน้าบัน ด้านหน้า รูปนารายณ์ทรงครุฑ หน้าบัน ด้านหลัง เป็นรูปเทพนม ทำจากไม้สักแกะสลัก เชิงชายติดลวดลายฉลุไม้สัก ลูกกรงทำจากไม้สักแกะสลักลวดลายฉลุเช่นกัน

19. วัดบัวขวัญ

วัดบัวขวัญ เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ริมคลองบางสะแกในตำบลลาดหลุมแก้ว อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

วัดบัวขวัญสร้างเมื่อราว พ.ศ. 2424 โดยมีนายสง ทองหะเหน็ด ชาวมอญ เป็นผู้ถวายที่ดินและดำเนินการสร้างวัด ต่อมาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมพระจักรพรรดิพงษ์ ได้ถวายที่ดินสร้างวัดอีก เดิมมีนามว่า **วัดสะแกหลักเมตร** หรือ **วัดเม็ด** ต่อมาปี พ.ศ. 2482 ได้เปลี่ยนนามเป็น "วัดบัวขวัญ" วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2519

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ มีพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ ปางบำเพ็ญทุกขกิริยา สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียกว่า **พระผอม** นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปจำลอง ซึ่งจำลองมาจากวัดพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี และพลับพลาที่ประทับแรกนาขวัญ สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นไม้สักสถาปัตยกรรมสวยงาม เรียกว่า **ศาลาแดง** เดิมอยู่ที่วังพญาไท (โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า) ตัวอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 15.20 เมตร ลักษณะเป็นอาคารเครื่องไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูง มีผนังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 6x15.20 เมตร หลังคาทรงจั่วซ้อนลด 2 ชั้น มุงด้วยแป้นเกร็ดกระเบื้องไม้ ออกปีกนกคลุมโดยรอบ ฝาเพดานเป็นกระดานแผ่นเรียบตีทับแนว พื้นปูด้วยไม้ เรือนประธานมีขนาด 4 ห้อง ยกพื้นสูงและแบ่งกัน 1 ห้อง รอบ ๆ เรือนประธานทำเป็นพื้นระเบียงทั้ง 4 ด้าน พร้อมราวระเบียงกันกั้นตก มีบันไดขึ้น 2 ข้างที่ด้านสกัด อาคารส่วนใหญ่ทาสีน้ำมันสีแดง

20. วัดบัวทอง

วัดบัวทอง เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลบ้านปทุม อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 20 ไร่ ด้านทิศตะวันตกติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา

วัดบัวทอง ตั้งวัดเมื่อ วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2325 เดิมมีนามว่า **วัดปรัก** ก่อนจะเปลี่ยนชื่อมาเป็นวัดบัวทอง เมื่อ พ.ศ. 2443 และใช้ชื่อนี้มาจนปัจจุบัน ครั้นในสมัยพระอธิการแขวง ธมฺมิโก เป็นเจ้าอาวาส เมื่อ พ.ศ. 2489 ได้ย้ายวัดมาตั้งใหม่ห่างจากเดิมประมาณ 60 เมตร วัดบัวทองได้พระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2450 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 12 เมตร ยาว 24 เมตร ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาครั้งหลังเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2450 อาคารเสนาสนะที่สำคัญ ได้แก่ อุโบสถกว้าง 6.5 เมตร ยาว 20 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2504 มีพระประธานในอุโบสถ นามว่า "หลวงพ่อดโต" ซึ่งเป็นพระพุทธรูปแบบสุโขทัย หน้าตักกว้าง 55 นิ้ว สูง 90 นิ้ว มีกุฏิสงฆ์จำนวน 3 หลัง หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ ศาลาทำน้ำ และหอระฆัง

21.วัดบัวหลวง

วัดบัวหลวง เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลเชียงรากใหญ่ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 14 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา โฉนดเลขที่ 277 มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา โฉนดเลขที่ 369

วัดบัวหลวงสร้างเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2454 เดิมมีนามว่า “ วัดปะโรง ” ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “ วัดบัวหลวง ” เมื่อ พ.ศ. 2483 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2463 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 12 เมตร ยาว 24 เมตร ได้ผูกพัทธสีมาเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2463 วัดได้ให้ทางราชการเปิดโรงเรียนในที่ดินของวัด

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มมีถนนโดยรอบวัด หน้าวัดอยู่ด้านทิศตะวันออกซึ่งมีคลองอ้อมผ่านด้านนี้ อาคารเสนาสนะ ได้แก่ อุโบสถกว้าง 6.5 เมตร ยาว 18 เมตร กุฏิสงฆ์จำนวน 2 หลัง เป็นอาคารไม้ 1 หลัง และตึก 1 หลัง หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ ศาลาทำน้ำ ศาลาบำเพ็ญกุศล ฌาปนสถาน หอระฆัง ปูชนียวัตถุมีพระประธานในอุโบสถ ปางสมาธิ หน้าตักกว้าง 59 นิ้ว สูง 95 นิ้ว

22. วัดบางกุฎีทอง

วัดบางกุฎีทอง เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ตรงข้ามกับนิคมอุตสาหกรรม บางกะดี ในหมู่ที่ 2 บ้านโคกชะพลู ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ปัจจุบันมีพระ ไบฏิกาสุรเดช จกฤธโม เป็นเจ้าอาวาส

วัดบางกุฎีทองตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2326 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2328 วัดเป็นที่ ประดิษฐานพระพรหมองค์ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งตั้งอยู่บนวิหารแก้วจัตุรมุข กว้าง 10.2 เมตร ยาว 14.5 เมตร สูง 16.5 เมตร องค์พระพรหมมีโครงสร้างเหล็ก ก่ออิฐ ปั้นปูน โดยใช้ปูนดำจากเพชรบุรี ประดับกระฉก ติดแก้ว สี และเพชรสวารอฟสกีมากกว่า 100,000 เม็ด ด้วยฝีมือช่างจากเพชรบุรี พระพรหมองค์ดังกล่าวใช้เวลา ก่อสร้างประมาณ 5 ปีเศษ นับตั้งแต่ทำพิธีลงเสาเข็มสร้างฐานองค์พระพรหม สร้างโดยหลวงพ่อดำ ญาณ อุตตมปัญโญ (พระครูปทุมวรกิจ) เจ้าอาวาสทางวัดมีการจัดงานนมัสการ หลวงพ่อดำ-หลวงพ่อดำ ขาว กวนข้าวทิพย์ และพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาชีวิต ในช่วงต้นปี

23. วัดบางเตือ

วัดบางเตือ เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 25 ไร่ 2 งาน 8 ตารางวา โฉนดเลขที่ 5651 ทางทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา

วัดบางเตือสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2360 โดยมีชาวมอญซึ่งอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ซึ่งมีพระมอญอพยพมาด้วย ได้สร้างวัดขึ้นและเรียกว่า "วัดบางเตือ" ตามที่ตั้งวัด วัดบางเตือได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2448

พื้นที่วัดเป็นที่ราบลุ่มอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีวังมัจฉา เป็นสถานที่ชาวบ้านและประชาชนทั่วไปจะมานั่งพักผ่อนหย่อนใจให้อาหารปลา ภายในวัดมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ อุโบสถกว้าง 5.85 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2489 กุฏิสงฆ์ จำนวน 8 หลัง ส่วนมากเป็นอาคารไม้ทรงไทยโบราณ หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ สำหรับปูชนียวัตถุ มีพระประธานในอุโบสถเป็นพระพุทธรูปชินราชจำลอง หน้าตักกว้าง 3 ศอก นอกจากนั้นยังมีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ จำนวน 4 องค์

ท่านสุนทรภู่ กวีเอกของไทย ได้รับราชการเป็นมหาดเล็กสามัญ ติดตามพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ ไปพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ท่านได้ผ่านตำบลบางเตือ เขตจังหวัดปทุมธานี เห็นต้นมะเดื่อมากมาย จึงเกิดแรงบันดาลใจแต่ง กลอน กล่าวเปรียบเทียบกับคนพาลเอาไว้กับต้นมะเดื่อ ในนิราศพระบาทตอนหนึ่งว่า

"ถึงบางเตือโถมะเดื่อเหลือประหลาด
บังเกิดชาติแมลงหวี่ ในไส้
เหมือนคนพาลหวานนอกย่อมขมใน
อุปไมยเหมือนมะเดื่อเหลือระอา"

24. วัดปทุมทอง (จังหวัดปทุมธานี)

วัดปทุมทอง เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่ในตำบลบ้านปทุม อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

วัดปทุมทอง สร้างเมื่อ พ.ศ. 2368 เดิมเป็นจวนที่พักอาศัยของพระยาพิทักษ์ทวยหาญ ได้ถวายให้เป็นวัดในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะที่สร้างจวนนี้อยู่ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาประทับพลับพลาที่วัดตำหนัก ระหว่างนั้นกำลังทำการก่อสร้างบ้านพักของเจ้าเมืองอยู่ พระองค์ได้ตรัสถามว่าสร้างวัดหรือบ้าน พระยาพิทักษ์ทวยหาญกราบทูลว่า สร้างวัดแต่ขออาศัยอยู่ไปก่อน ต่อมาเมื่อสร้างเป็นวัดแล้ว ได้พระราชทานนามวัดว่า "วัดปทุมทอง" อนึ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อ พ.ศ. 2358 พระองค์ทรงประทับ ณ พลับพลาริมแม่น้ำเจ้าพระยาตรงกับเมืองสามโคก (ตรงหน้าวัดปทุมทองปัจจุบันนี้) ทรงรับดอกบัวจากพสกนิกร ซึ่งนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอยู่เป็นเนืองนิตย์ จึงพระราชทานนามเมืองสามโคกให้เป็นสิริมงคลใหม่ว่า **“ประทุมธานี”** เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2358 ภายในวัดปทุมทองพบสถาปัตยกรรมที่สำคัญหลายแห่งได้แก่ อุโบสถสร้างเมื่อ พ.ศ. 2505 ศิลปะรัตนโกสินทร์ ศาลาทำน้ำ พระพุทธปฏิมา (ใต้ต้นโพธิ์) เจดีย์ทรงระฆังสูง 10 เมตร ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา จวนเจ้าเมืองสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2493 (หอสมุดและหอสวดมนต์)

กลอนนิราศภูเขาทอง สุนทรภู่

“ถึงสามโคก โคกถวิล ถึงปิ่นเกล้า
พระพุทธเจ้าหลวง บำรุง ซึ่งกรุงศรี
ประทานนาม สามโคก เป็นเมืองตรี
ชื่อ ปทุม-ธานี(ประทุมธานี)เพราะมีบัว”

25. วัดโสภาราม (จังหวัดปทุมธานี)

วัดโสภาราม เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ใน ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 9 ไร่ 3 งาน 83 ตารางวา

วัดโสภารามสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2360 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2456 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร ด้านการศึกษา ทางวัดได้เปิดการเรียนสอนพระปริยัติธรรม มาตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ภายในวัดมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ได้แก่ อุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2514 กุฏิสงฆ์ เป็น อาคารคอนกรีตจำนวน 8 หลัง และหอสวดมนต์

เดิมวัดโสภารามมีประเพณีสงฆ์ในวันสงกรานต์ โดยนำรางน้ำมาให้ประชาชนที่มาร่วมงานได้สงฆ์ น้ำให้พระ แต่ในปัจจุบันทางวัดไม่ได้นำรางน้ำมาใช้แล้ว ทางวัดได้เก็บรางน้ำไว้และให้ผู้มาร่วมงานเข้าไปรดน้ำ บนมือของพระสงฆ์แทนการสงฆ์น้ำอย่างในอดีต

26. วัดโพธิ์เลื่อน (จังหวัดปทุมธานี)

วัดโพธิ์เลื่อน เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ในตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 6 ไร่ 3 งาน 88 ตารางวา มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 4 ไร่ 68 ตารางวา

วัดโพธิ์เลื่อน สร้างประมาณ พ.ศ. 2352 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตอนปลาย เดิมมีนามว่า **วัดอำมาตยาราม** ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. 2356 ด้านการศึกษา ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมตั้งแต่ พ.ศ. 2448

อาคารเสนาสนะที่สำคัญ ได้แก่ อุโบสถเป็นรูปสำเภา มีลวดลายดอกไม้สามดอกที่ยอดใบเสมา กลางใบ และบริเวณฐานของใบเสมา จึงทราบว่าเป็นศิลปะที่เกิดขึ้นในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อุโบสถหลังนี้ใช้วิธีการของคนโบราณในการสร้างอุโบสถซึ่งสมัยนั้นยังไม่มีการวางเสาเข็ม จึงวางโองหรือตุ่ม ซึ่งภายในโองจะมีอากาศเป็นแรงดันรับน้ำหนักอุโบสถ โดยจะฝังในลักษณะที่เอาปากโองคว่ำ กุฏิสงฆ์จำนวน 9 หลัง และมีหอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ

27. วัดมะขาม (จังหวัดปทุมธานี)

วัดมะขาม สร้างประมาณ พ.ศ. 2170 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยชาวมอญที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย สันนิษฐานว่าสถานที่สร้างน่าจะมีต้นมะขามอยู่มาก บ้างก็ว่าเป็นชื่อบ้านเดิมมาจากเมืองมอญ จึงได้ชื่อว่า "วัดมะขาม" ครั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากแม่น้ำที่ขุดลัดผ่านมีขนาดกว้างขึ้น แม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิมตื้นเขิน จึงได้สร้างวัดขึ้นใหม่หันหน้าสู่แม่น้ำสายใหม่ ทำให้มีวัดมะขามสองวัด เรียกวัดที่สร้างใหม่ว่า **วัดมะขามนอก** หรืออีกชื่อหนึ่งว่า **วัดมะขามเหนือ** ส่วนวัดมะขามเดิมเรียกว่า **วัดมะขามใน** ต่อมาในสมัยพระครุฑมสารธรรม (วงศ์) วัดมะขามใน ซึ่งเป็นวัดเดิมได้ร้างลง และชำรุดผุพังเกินกำลังที่จะบูรณะขึ้นมาใหม่ได้ จึงได้ยุบรวมกันเป็นวัดเดียวและตัดคำว่า "เหนือ" ออกไป เป็น "วัดมะขาม" ตั้งแต่ พ.ศ. 2482 อนึ่งยังมีวัดมะขามอีกแห่ง คือ "วัดมะขามใต้" ซึ่งต่อมาเปลี่ยนนามวัดมาเป็น วัดชินวรารามวรวิหาร

โบสถ์วัดสร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย มีฐานแท่นท้องสำเภา หน้าบันไม้แกะสลักรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ บานประตูหน้าต่าง ลงรักปิดทองลายรดน้ำเป็นรูปทวารบาล ด้านหลังของวัดมีวังมัจฉาเพื่อให้ทำบุญให้อาหารปลา

28. วัดศาลเจ้า (จังหวัดปทุมธานี)

ประวัติการสร้างวัดมีคำบอกเล่าแตกต่างกันไป บ้างว่าสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2330 เนื่องจากตั้งอยู่ปากคลองศาลเจ้า จึงตั้งชื่อวัดตามท่าเลที่ตั้ง และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2333 ผู้สร้างเป็นชาวมอญที่อพยพหลบหนีภัยสงครามจากพม่า เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร อีกตำนานหนึ่งเล่าว่าสร้างเมื่อปลายกรุงศรีอยุธยา โดยเจ้าน้อยมหาพรหม บุตรเจ้าเมืองฝ่ายเหนือ เป็นผู้มิวิชาไสยศาสตร์แก่กล้า ได้ล่องแพมาตามแม่น้ำเจ้าพระยาจนมาถึงวัดมะขามใน และได้พบกับพระภิกษุเชื้อสายรามัญนามว่า พระอาจารย์รุ ทั้งสองได้ทบทสนธิวิชากัน เจ้าน้อยมหาพรหมเกิดความเคารพเลื่อมใสในวิทยาคมของพระอาจารย์รุ จึงขอสร้างวัดและศาลขึ้น แล้วตั้งชื่อว่าวัดศาลเจ้า มีที่มาของชื่อศาลที่เจ้าน้อยมหาพรหมสร้างขึ้น **อาคารเสนาสนะ** ได้แก่ อุโบสถซึ่งเจ้าน้อยมหาพรหมสร้างถวายในสมัยพระอาจารย์รุ ได้รับการบูรณะใหม่ในเวลาต่อมา เจดีย์แบบรามัญ ศาลาการเปรียญประดิษฐานพระพุทธรูปที่เจ้าน้อยมหาพรหมสร้าง ประชาชนมักมากราบไหว้เจ้าพ่อวัดศาลเจ้า ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารแบบจีนสูง 3 ชั้น ตั้งอยู่ริมน้ำ ส่วนด้านบนนั้นยังเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุอีกด้วย และวัดมีศาลเซียนแปะ พระวาสขาวจีนผู้เรืองเวท ส่วนใหญ่นิยมมาขอพรเรื่องการเงินการงาน การทำธุรกิจการค้าให้เจริญรุ่งเรือง บริเวณวัดยังมีตลาดริมน้ำวัดศาลเจ้า เปิดทุกวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

29. วัดราษฎร์ศรัทธาทำ (จังหวัดปทุมธานี)

วัดราชบุรศรีธาทำ เป็นวัดราชบุรสังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลบางหลวง อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินที่ตั้งวัด 44 ไร่ 2 งาน 71 ตารางวา

วัดราชบุรศรีธาทำสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2441 โดยมีนางแปะ ทองคำ เป็นผู้ถวายที่ดินและดำเนินการสร้างวัดได้นามว่า "วัดราชบุรศรีธาทำ" ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า **วัดศาลาลอย** ในปี พ.ศ. 2500 นางเฟื่องฟ้า วิจารณ์กุล ได้ถวายที่ดินให้เป็นที่ตั้งสร้างโรงเรียนประชาบาล วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2471 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 30 เมตร ยาว 40 เมตร และได้ดำเนินการผูกพัทธสีมา ไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2482

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ถูกน้ำท่วมในหน้าน้ำหลากมา ภายในวัดมีเสนาสนะ ได้แก่ อุโบสถกว้าง 8 เมตร ยาว 18 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2500 กุฏิสงฆ์จำนวน 9 หลัง ส่วนมากเป็นอาคารไม้ทรงไทย หอสวดมนต์สร้างเมื่อ พ.ศ. 2482 ศาลาการเปรียญสร้างเมื่อ พ.ศ. 2512 ปูชนียวัตถุที่สำคัญคือ **หลวงพ่อวัดดินเลน** หน้าตักกว้าง 80 เซนติเมตร

30. วัดสวนมะม่วง (จังหวัดปทุมธานี)

วัดสวนมะม่วง เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลบ้านจั่ว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และเป็นวัดที่สอนวิปัสสนากรรมฐานแบบ ยุบหนอ-พองหนอ ตามแนวสติปัฏฐาน 4 โดยมี พระอาจารย์เตือน (เจ้าอาวาสวัดสวนมะม่วง) เป็นผู้ฝึกอบรม โดยจะสอนเดินจงกรม นั่งสมาธิและเทศนาธรรม วัดสวนมะม่วงสร้างเมื่อ พ.ศ. 2398 โดยชาวบ้านที่เป็นชาวสวนในบริเวณนั้น จึงมีชื่อตามลักษณะภูมิประเทศที่มีสวนมะม่วงเป็นจำนวนมากมาตั้งแต่แรกสร้างวัด และจากข้อมูลของพระอธิการปทุมเข็มจิตโต เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน วัดสร้างโดยชาวมอญจากหงสาวดี ปรากฏหลักฐานคือ เจดีย์ซึ่งตั้งอยู่ที่หน้าวัดที่ได้สร้างเป็นแบบ ทรงรามัญ

ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ หอไตรเรือนไทยสองชั้นแบบขนมฝัอง ฝาเพ็ญมตกแต่งด้วยลายฉลุที่จั่ว ศาลาการเปรียญไม้ ศาลาทำนน้ำสร้างด้วยไม้แบบโบราณ เจดีย์รามัญแบบเจดีย์ชเวดากอง เสาหงส์ ธงตะขาบ พระประธานในโบสถ์สมัยอุทอง รูปหล่อของพระครูปทุม เดชสถาน ประดิษฐานอยู่ที่ศาลาการเปรียญ

30. วัดสะแก (จังหวัดปทุมธานี)

วัดสะแก ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านธาตุ ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 6 กิโลเมตร สร้างในราว พ.ศ. 2115 สมัยอยุธยาตอนกลาง (รัชสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา) จึงมีสิ่งเก่าแก่วัดมากมายได้แก่ หมู่เจดีย์ เจดีย์แบบจีน (เถะ) พระประธานทั้งดงาม วิหารเก่า พระเจดีย์เก่า พระพุทธรูป และเรือนไทย ภายในวัดมีกุฏิสงฆ์ อาคารทรงไทยแบบรามัญ เป็นอาคารเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองและเจดีย์แบบอื่น มีโบสถ์และหอระฆังเก่า สมัยอยุธยา

31. วัดสังลาน (จังหวัดปทุมธานี)

วัดสังลาน เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 11 ไร่ 3 งาน

วัดสังลาน เป็นวัดเก่าแก่ที่ก่อตั้งโดยคนเชื้อสายมอญที่อพยพมาถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สร้างเมื่อ พ.ศ. 2369 เดิมบริเวณวัดเป็นลานนวดข้าวของชาวบ้าน เมื่อหมดความจำเป็นจึงสร้างเป็นวัดขึ้น โดยใช้คำภาษาบาลีและไทยรวมกัน คำว่า "สัง" มีความหมายว่า ดีหรือพร้อม คำว่า "ลาน" คือลานข้าว วัดสังลาน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2399 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 10 เมตร ยาว 16 เมตร

อาคารเสนาสนะ ที่สำคัญ ได้แก่ อุโบสถกว้าง 6 เมตร ยาว 13 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2500 กุฏิสงฆ์จำนวน 6 หลัง หอสวดมนต์ และ ศาลาการเปรียญ ปูชนียวัตถุที่สำคัญ คือ **พระพุทธเชมพรณรังษี** เป็นพระประธานในอุโบสถ หน้าตักกว้าง 1.5 เมตร ศิลปะสุโขทัย และมีเจดีย์ทรงมอญ

ภายในวัดยังเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์วัดสังลาน ก่อตั้งขึ้นใน ปี พ.ศ. 2553 เป็นอาคารจัดแสดง เป็นอาคารสองชั้นได้รับการสนับสนุนการก่อสร้างจากเทศบาลตำบลบางกะดี ส่วนข้าวของจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เป็นวัตถุตั้งเดิมของวัดและได้รับบริจาควัตถุต่างๆ ชั้นล่างอาคารนำเสนอนิทรรศการประเพณีสำคัญของชาวมอญ จำลองครัวไฟ เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร ส่วนชั้นที่สองวัตถุจัดแสดงเป็นวัตถุที่เกี่ยวข้องทางศาสนาของวัดแต่เดิม อาทิ กลองไม้เก็บคัมภีร์ใบลาน สมุดข่อย ภาษามอญและไทย เครื่องลายคราม เครื่องทองเหลือง เป็นต้น

32. วัดเกริน (จังหวัดปทุมธานี)

วัดเกริน (เกริน) เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ในหมู่ที่ 1 บ้านเกริน ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

วัดเกรินตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2400 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2468 แต่หากพิจารณาลักษณะอุโบสถสภาพก่อนการปฏิสังขรณ์ ซึ่งเป็นแบบมหาอุดและพระประธานที่ประดิษฐานอยู่ในโพธิ์นุมาณได้ว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย อุโบสถปัจจุบันได้รับการปฏิสังขรณ์เมื่อ พ.ศ. 2547 เนื่องจากชำรุดทรุดโทรมมาก ทางวัดจึงกะเทาะปูนเก่าออก แต่ยังคงโครงสร้างและฐานรากเดิมไว้ ได้ฐานอุโบสถมีท่อนซุงไม้สักเรียงรายรองรับอยู่ ซึ่งเป็นวิธีการสร้างอาคารบนพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ส่วนพระประธานในอุโบสถเดิมปรากฏรอยคมเลื่อยปาดพระศอไปครึ่งหนึ่ง ทางวัดจึงบูรณะและปิดทองใหม่ทั้งองค์ หลังจากปฏิสังขรณ์อุโบสถแล้วเสร็จ ช่างหนุ่มสาวซึ่งเป็นอดีตนักศึกษาวิทยาลัยเพาะช่างได้เขียนจิตรกรรมเรื่องพุทธประวัติไว้บนผนังภายในโดยรอบ

ศาลาการเปรียญซึ่งเดิมตั้งอยู่กลางลานวัด เป็นอาคารไม้โถงยกพื้นสูง แต่ตัวอาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์เมื่อ พ.ศ. 2548 โดยตัดเสาส่วนที่ผุแล้วติดขึ้นโดยย้ายมาตั้งที่ด้านข้างของลานวัด ยังมีกุฏิซึ่งเดิมสร้างเป็นแบบหมู่เรือนไทยภาคกลางตามประเพณีนิยม กุฏิของท่านพระครูนั้นแยกออกไปต่างหาก เคยพบซากของฐานเจดีย์หลายองค์บรรจุอัฐิเมื่อครั้งปรับพื้นที่ก่อสร้างกุฏิ ต่อมาได้ย้ายอัฐิเหล่านั้นไปบรรจุไว้ที่ฐานพระประธานในศาลาการเปรียญ

โลงมอญ – ปราสาทศพ

โลงมอญ (ฮะลาบ็อก) คือโลงใส่ศพ (หีบศพ) ที่ชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยทำขึ้น เพื่อเป็นการให้เกียรติและทดแทนบุญคุณแก่ผู้วายชนม์ โดยเฉพาะพระเถรานุเถระ และพระสงฆ์มอญเมื่อมรณภาพ นอกจากนี้ ยังใช้กับศพคนมอญที่เก็บศพไว้ค้างปี หรือศพที่แห้งแล้วเท่านั้น เนื่องจากกันหีบศพลิบปากหีบผายกว้าง มิเช่นนั้นจะใส่ศพไม่ได้

เอกสารอ้างอิง

- ปิยะธิดา นาคะเกษียรและฤดี ปุงบางกะดี. (2556). การศึกษา สถานการณ์การพัฒนาสวัสดิการชุมชน สำหรับ แรงงานข้ามชาติกลุ่มชาติพันธุ์มอญผ่านกลไก ประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มมิตรมอญ : กรณีศึกษา พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสมาคมพยาบาล สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 6 (2), 119-127.
- "มอญ : ชนชาติเจ้าของอารยธรรมอันเก่าแก่ในแผ่นดินพม่า". คลังข้อมูลเก่า เก็บจาก แหล่งเดิม เมื่อ 2009-07-23. สืบค้นเมื่อ 2013-07-27.
- "มอญ : ชนชาติบนแผ่นดินสุวรรณภูมิ". คลังข้อมูลเก่า เก็บจาก แหล่งเดิม เมื่อ 2008-05-30. สืบค้นเมื่อ 2013-07-27.
- การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต 3(3): 319-330.
- สารานุกรมเสรี วิกีพีเดีย "วัดในปทุมธานี : วัดมอญ" (แก้ไขข้อมูลล่าสุด ปี 2564) มูลนิธิวิกิมีเดีย.
- สุกัญญา เบาเนต. (2549). การสร้างอัตลักษณ์ของคนมอญย้าย ถิ่น ศึกษากรณีแรงงานข้ามชาติในจังหวัด

- สมุทรสาคร.** วิทยาลัยนันทมานุษยวิทยามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2519) . **ขามมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานและบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.** วิทยาลัยนันทมานุษยวิทยามหาบัณฑิต. สาขาประวัติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชัญ ตัญทเทศ และคณะ. (2560). **การศึกษาสภาพวัฒนธรรมมอญกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มมอญในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน.** วารสารกระแสนวัฒนธรรม, 18(34), 40-51.
- อัฐิปัญญา ศรีทัพ. (2559). **แนวทางการอนุรักษ์ และสืบสานประเพณีแห่งสื ธงตะขาบของ ชาติพันธุ์มอญ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.** วารสาร ศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, 3(1), 1-13.
- อินทิรา อ่อนคำ และบุญเชิด หนูอิม. (2560). **มอญตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัด ราชบุรี : วิถีและพลัง.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(28), 306-315.

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองบางกะดี

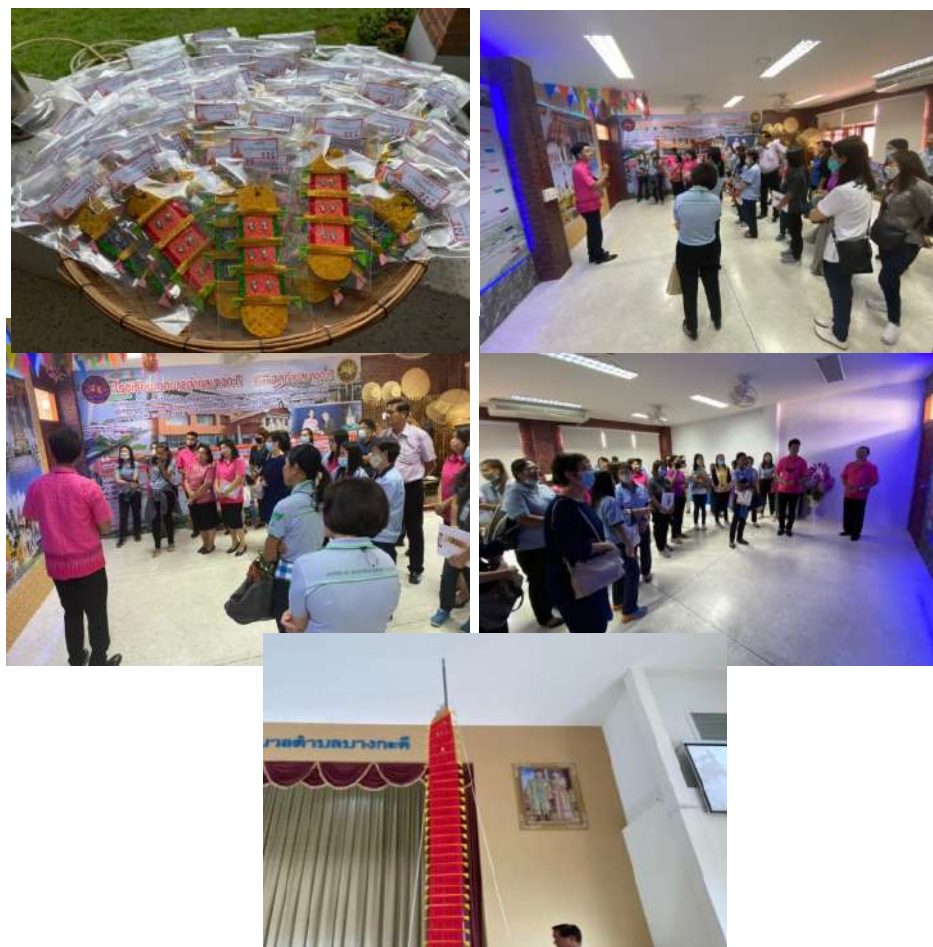
ห้องวัฒนธรรมพื้นบ้าน โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ได้รับเกียรติต้อนรับคณะผู้เยี่ยมชม โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี และ ห้องวัฒนธรรมของโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี จากนายประยูร รัตนเสนีย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น นายชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี และนายสุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี โดยการต้อนรับของนายธวัชชัย อึ้งอัมพรวิไล นายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี นางศุภนิจ ศรีพระราม รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี นางพัชรพร ราชโรจน์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา นางอัญชลี ลัดดาแย้ม รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ได้รับเกียรติจากคุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร ประธานกรรมการบริหารสถานประกอบการในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี (อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) คุณสุจินต์ อารังเทพพิทักษ์ ผู้จัดการทั่วไปสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ร่วมด้วยตัวแทนสถานประกอบการในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี เข้าเยี่ยมชมห้องวัฒนธรรมโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี โดยการต้อนรับของ นายธวัชชัย อึ้งอัมพรวิไล นายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี นางศุภนิจ ศรีพระราม รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี นางพัชรพร ราชโรจน์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี นางอัญชลี ลัดดาแย้ม รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี และคณะครูโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ได้รับเกียรติจากคุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร ประธานกรรมการบริหารสถานประกอบการสวนอุตสาหกรรมบางกะดี(อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) คุณสุจินต์ อารังเทพพิทักษ์ ผู้จัดการทั่วไปสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ร่วมด้วยตัวแทนสถานประกอบการสวนอุตสาหกรรมบางกะดี เข้าเยี่ยมชมห้องวัฒนธรรมโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ได้รับเกียรติจากคุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร ประธานกรรมการบริหารสถานประกอบการในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี (อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) คุณสุจินต์ อารังเทพพิทักษ์ ผู้จัดการทั่วไปสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ร่วมด้วยตัวแทนสถานประกอบการสวนอุตสาหกรรมบางกะดี เข้าเยี่ยมชมห้องวัฒนธรรมโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ได้รับเกียรติจากคุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร ประธานกรรมการบริหารสถานประกอบการในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี (อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) คุณสุจินต์ อารังเทพพิทักษ์ ผู้จัดการทั่วไปสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ร่วมด้วยตัวแทนสถานประกอบการสวนอุตสาหกรรมบางกะดี เข้าเยี่ยมชมห้องวัฒนธรรมโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ได้รับเกียรติจากคุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร ประธานกรรมการบริหารสถานประกอบการในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี (อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) คุณสุจินต์ อารังเทพพิทักษ์ ผู้จัดการทั่วไปสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ร่วมด้วยตัวแทนสถานประกอบการสวนอุตสาหกรรมบางกะดี เข้าเยี่ยมชมห้องวัฒนธรรมโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

กิจกรรมการประเมินสถานศึกษาพอเพียง
โดยคณะกรรมการการประเมินสถานศึกษาพอเพียง คณะผู้บริหาร คณะครู และ
นายพนพล ลัดดาแย้ม เลขาธิการองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

ได้รับเกียรติจาก นายชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี
เข้าเยี่ยมชมห้องวัฒนธรรม โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ได้รับเกียรติจาก นายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี (ผู้ว่าหมูป่า) เข้าเยี่ยมชม โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการการเตรียมตัวเปิดเรียน แบบ On Site โดยการต้อนรับและพาเยี่ยมชมของนายธวัชชัย อึ้งอัมพรวิไล นายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี ร่วมด้วย นายสรวิศ อึ้งอัมพรวิไล เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี และนางพัชรพร ราชโรจน์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

นายเกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญถาวร ปลัดเทศบาลเมืองบางกะดี นางสาวบุษรา สุดสาครรองปลัดเทศบาล และนางสาวสุภาภรณ์ ศรีทองอ่อน หัวหน้าสำนักปลัด รักษาการผู้อำนวยการศึกษา เทศบาลเมืองบางกะดี รับฟังการบรรยายข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน ในตำบลบางกะดี และในจังหวัดปทุมธานี ณ โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

ปราชญ์ชาวบ้าน นายธนศ ลำไย ประธานชุมชนวัดสังลาน และ นางวารุณี ลำไย รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี ร่วมด้วยคุณนวลจันทร์ สว่างเนตร คุณสมศรี กลิ่นขจร แกนนำชุมชน บรรยายให้ความรู้วิถีมอญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมกิจกรรมการทำ“พวงมโหตร” ณ โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

กิจกรรมการสอนการทำทางหงส์-ธงตะขาบ และพวงมโหตร สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อจากปราชญ์ชาวบ้าน

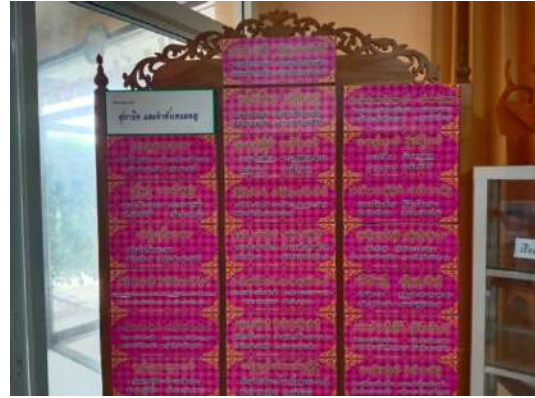
โดย คุณครูศิริพร ไพรสิทธิ์ คุณครูศรวิรินทร์ ประสิทธิ์ชัย คุณครูกฤตวยา สีนธุ์
และคุณครูปณิญา ซื่อสัตย์
ควบคุมดูแล โดย นางพัชราพร ราชโรจน์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี

โครงการวัฒนธรรมท้องถิ่น โรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี
ศึกษาดูงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน ชุมชนวัดสังลาน บรรยายโดย นายธเนศ ลำไย (อดีตผู้อำนวยการ
โรงเรียน) ประธานชุมชนวัดสังลาน

คณะผู้จัดทำ

1. นายธวัชชัย	อึ้งอัมพรวิไล	นายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี
2. นางวารุณี	ลำไย	รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี
3. นางศุภนิจ	ศรีพระราม	รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี
4. นายสุรชัย	ไชววิวัฒนา	รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี
5. นายสรารุธ	อึ้งอัมพรวิไล	เลขาธิการนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี
6. นายสมบัติ	เสาวรักษ์	เลขาธิการนายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี
7. ร.อ.ปิ่นทอง	ลัดดาแย้ม	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองบางกะดี
8. นางปราณี	อินทวงศ์	ประธานสภาเทศบาลเมืองบางกะดี
9. นายเกียรติศักดิ์	ตั้งเจริญถาวร	ปลัดเทศบาลเทศบาลเมืองบางกะดี
10. นางสาวบุษรา	สุดสาคร	รองปลัดเทศบาลเทศบาลเมืองบางกะดี
11. นางสาวสุภาภรณ์	ศรีทองอ่อน	ร.ก.ผอ.กองการศึกษา/หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล
12. นางจิตรวรรณ	สุชาดา	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
13. นางพัชรพร	ราชโรจน์	ผู้อำนวยการสถานศึกษา
14. นางอัญชลี	ลัดดาแย้ม	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
15. นางสาวปริญญญา	ชื้อสตัย	ครูชำนาญการ
16. นางสาวศรีวรินทร์	ประสิทธิชัย	ครู
17. นายกฤตวยา	สินธุ	ผู้ช่วยครู
18. นางสาวศิริพร	ไพโรสิทธิ์	ผู้ช่วยครู

คณะผู้จัดทำ

นายรัชชัย อึ้งอัมพรวิไล
นายกเทศมนตรี

นางวารุณี ลำไย
รองนายกเทศมนตรี

นางสุนิจ ศรีพระราม
รองนายกเทศมนตรี

นายสุรัชย์ โชว์วัฒนา
รองนายกเทศมนตรี

นายสรารุท อึ้งอัมพรวิไล
เลขานุการนายก

นายสมบัติ เสาวรักษ์
เลขานุการนายก

ร.อ.ปิ่นทอง ลัดดาแย้ม
ที่ปรึกษานายก

นางปราณี อินทวงศ์
ประธานสภาเทศบาล

นายเกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญถาวร

นางสาวบุษรา สุดสาคร

นางสุภาภรณ์ ศรีตองอ่อน

นางจิตรวรรณ สุชาดา

ปลัดเทศบาล

รองปลัดเทศบาล

รก.ผอ.กองการศึกษา

นักวิชาการศึกษา

นางพัชรพร ราชโรจน์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา นางอัญชลี ลัดดาแย้ม รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
และคณะครูผู้ดูแลห้องวัฒนธรรมโรงเรียนเทศบาลเมืองบางกะดี นางสาวศรียรินทร์ ประสิทธิชัย
นางสาวศิริพร ไพโรสิทธิ์ นางสาวปฐิญา ชื้อสัตย์ และ นายกฤตวยา สินธุ